

ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ
ԿԱՅՈՒՆՈՒԹՅԱՆ
ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

2017 1-ին
կիսամյակ

**«Ֆինանսական կայունության հաշվետվությունում» ներկայացված են
Հայաստանի ֆինանսական համակարգի կայունությանը սպառնացող
հավանական ռիսկերի գնահատումը և ֆինանսական համակարգի՝ այդ
ռիսկերը չեզոքացնելու կարողությունը:**
**Հաշվետվությունում ներառված ՀՀ մակրոտնտեսական միջավայրի և
ֆինանսական համակարգի վերլուծությունների վերաբերյալ առավել
մանրամասն տեղեկատվությունը հրապարակվում է «Դրամավարկային
քաղաքականության ծրագրի կատարման հաշվետվություն»,
«ՀՀ ֆինանսական համակարգը. զարգացումը, կարգավորումը,
վերահսկողությունը» պարբերականներում:**

**Հաշվետվությունում օգտագործված են
25.10.2017 թ. դրությամբ առկա ցուցանիշները:**

Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկ
Երևան 0010, Վազգեն Սարգսյան 6
Հեռախոս՝ (374 10) 58 38 41
Ֆաքս՝ (374 10) 52 38 52
Ինտերնետային կայք՝ www.cba.am

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Նախաբան	5
1. Համաշխարհային տնտեսության զարգացումները	8
1.1. Մակրոտնտեսական միջավայր	8
1.2. Միջազգային ֆինանսական շուկաներ	13
2. Զարգացումները Հայաստանի մակրոտնտեսական միջավայրում	16
2.1. Մակրոտնտեսական զարգացումներ	16
2.2. Արտաքին առևտուր	18
2.3. Տնային տնտեսությունների եկամուտներ և պարտքի բեռ	19
2.4. Անշարժ գույքի գներ	22
3. Հայաստանի ֆինանսական շուկայի կայունությունը	25
3.1. Դրամական և կապիտալի շուկաներ	25
3.2. Արժույթային շուկա	28
4. ՀՀ ֆինանսական հաստատությունների կայունությունը	30
4.1. Առևտրային բանկեր	30
4.1.1. Ֆինանսական միջնորդություն, կենտրոնացվածություն	30
4.1.2. Վարկային ռիսկ	31
4.1.3. Իրացվելիության ռիսկ	33
4.1.4. Շուկայական ռիսկ	35
4.1.5. Կապիտալի համարժեքություն և եկամտաբերություն	38
4.2. Վարկային կազմակերպություններ	39
4.3. Ապահովագրական ընկերություններ	40
4.4. Պարտադիր կենսաթոշակային ֆոնդեր	43
4.5. Արժեթղթերի շուկայի մասնակիցներ	44
5. Ֆինանսական կայունությունը ՀՀ ֆինանսական ենթակառուցներում	46
5.1. ՀՀ միջբանկային վճարումներ ՀՀ ԿԲ էլեկտրոնային վճարումների համակարգով	46
5.2. Վարկային ռեգիստր և ԱԲՈԱ վարկային բյուրո	49
Գծապատկերներ	52
Աղյուսակներ	54
Տերմինների բառարան	55
Օգտագործված հապավումներ	57

Ֆինանսական կայունությունը կարելի է բնորոշել որպես ֆինանսական, մակրոտնտեսական պայմանների այնպիսի համադրություն, որի դեպքում ֆինանսական համակարգը՝ ֆինանսական հաստատությունները, շուկաները և շուկայի ենթակառուցվածքները միասին ունակ են դիմակայելու հավանական ցնցումներին ու անհավասարակշռություններին՝ այդ կերպ նվազեցնելով ֆինանսական միջնորդության գործառույթների ընդհատման հավանականությունը:

Ֆինանսական կայունությունը սահմանելիս հաշվի է առնվում այն հանգամանքը, որ ֆինանսական անկայունություն կարող է առաջանալ ինչպես ֆինանսական համակարգի ներքին գործընթացների խաթարման, այնպես էլ երկրի ներսում ու համաշխարհային տնտեսությունում անբարենպաստ մակրոտնտեսական զարգացումների, խոշոր փոխառումների ու պարտատերերի հետ կապված խնդիրների, տնտեսական քաղաքականության կամ ենթակառուցվածքների փոփոխությունների հետևանքով:

Ֆինանսական կայունության ապահովումը ենթադրում է ռիսկերի հիմնական աղբյուրների, ֆինանսական ռիսկերի ոչ ճիշտ կառավարման, ակտիվների գների ձևավորման անարդյունավետության բացահայտում և համապատասխան քաղաքականության իրականացում:

ՀՀ կենտրոնական բանկի *Ֆինանսական կայունության հաշվետվությունը* հրապարակվում է կիսամյակային պարբերականությամբ և ներկայացնում է ֆինանսական համակարգի կայունության վրա ազդող հիմնական ռիսկերի, ինչպես նաև ֆինանսական համակարգի՝ այդ ռիսկերին դիմակայելու ունակության ընդհանուր գնահատականը: Ֆինանսական կայունության վերլուծությունների վերաբերյալ տեղեկատվության հրապարակման միջոցով Կենտրոնական բանկը նպատակ ունի շահագրգիռ կողմերի ուշադրությունը հրավիրելու այն ռիսկերի, իրադարձությունների վրա, որոնք կարող են վտանգել ՀՀ ֆինանսական կայունությունը, ինչպես նաև նախաձեռնելու այդ ռիսկերի կառավարման, նվազեցման վերաբերյալ քննարկումներ:

ՀՀ կենտրոնական բանկի խնդիրներից է ֆինանսական համակարգի կայունության ու բնականոն գործունեության ապահովումը, որը փոխկապակցված է Կենտրոնական բանկի՝ գների կայունության ապահովման խնդրի հետ: Ֆինանսական համակարգի անկայուն վիճակը կարող է խոչընդոտել դրամավարկային քաղաքականության իրականացմանը և արդյունավետությանը, երկարաժամկետ և կայուն տնտեսական աճի ապահովմանը: Միևնույն ժամանակ, դրամավարկային և մակրոտնտեսական կայունությունը նպաստում է ֆինանսական կայունությանը սպառնացող ռիսկերի նվազեցմանը: Ֆինանսական համակարգը կարևոր դեր է խաղում ընդհանուր տնտեսական համակարգում, և անհրաժեշտ է, որ ֆինանսական համակարգը պահպանի գործընթացների անընդհատությունը և կայունությունը՝ այդպիսով նպաստելով ընդհանուր տնտեսության բնականոն աճին:

Ֆինանսական կայունությունը վտանգող փոփոխությունների և տատանումների վաղաժամկետ բացահայտման համար ՀՀ կենտրոնական բանկը իրականացնում է ֆինանսական կայունության շարունակական մշտադիտարկում (մոնիթորինգ), վերլուծություն: Հաշվետվությունում ներկայացված են մակրոմիջավայրում և ֆինանսական համակարգում դրսևորված ռիսկերը, դրանց ազդեցությունը տնտեսության ու ֆինանսական համակարգի տարբեր հատվածների զարգացումների վրա:

ՀՀ ֆինանսական կայունության վրա ազդող ռիսկերը կարող են ծագել ներքին տնտեսությունում, երկրից դուրս՝ արտաքին տնտեսությունում, և բուն ֆինանսական համակարգում: Այս առումով ֆինանսական կայունության ապահովման կարևորագույն նախապայմաններն են.

- համաշխարհային տնտեսությունում և միջազգային ֆինանսական շուկաներում բարենպաստ զարգացումները,
- կայուն ներքին մակրոտնտեսական միջավայրը՝ բավականաչափ վարկունակ տնային տնտեսություններով և ձեռնարկություններով,
- արդյունավետ գործող ֆինանսական համակարգը՝ խելամիտ ու կառավարելի սահմաններում գտնվող ռիսկերով,
- ֆինանսական համակարգի գործառնությունների իրականացմանը նպաստող և անխափան գործող ֆինանսական ենթակառուցվածքները:

Ելնելով վերոնշյալից՝ ՀՀ ֆինանսական կայունությանը խոչընդոտող հավանական ռիսկերը հաշվետվությունում ներկայացված են 5 հիմնական ուղղություններով.

- համաշխարհային տնտեսության զարգացումներից ածանցվող ռիսկեր,

- ՀՀ մակրոտնտեսական միջավայրի զարգացումներից ածանցվող ռիսկեր,
- ՀՀ ֆինանսական շուկայի զարգացումներից ածանցվող ռիսկեր,
- ՀՀ ֆինանսական հաստատություններից ածանցվող ռիսկեր,
- ՀՀ ֆինանսական ենթակառուցներից ածանցվող ռիսկեր:

Հաշվետվությունում ներկայացված են այդ ոլորտներում դրսևորված ռիսկերը և դրանց հնարավոր ազդեցությունը տնտեսության և ֆինանսական համակարգի բոլոր հատվածների զարգացումների վրա: Ընդ որում՝ ֆինանսական կայունության հաշվետվությունում հիմնականում կարևորվում են բանկային համակարգի ռիսկերն ու զարգացման ուղղությունները, քանի որ ֆինանսական համակարգի ակտիվների գրեթե 90%-ը կազմում են առևտրային բանկերի ակտիվները, հետևաբար բանկային համակարգի իրավիճակով են հիմնականում պայմանավորվում ընդհանուր ֆինանսական կայունության մակարդակը և զարգացման ուղղությունները:

ՀԱՄԱՌՈՏԱԳԻՐ

Արտաքին և ներքին դրական զարգացումները բարենպաստ ազդեցություն են ունեցել ֆինանսական համակարգի կայունության վրա:

Արտաքին և ներքին տնտեսական դրական զարգացումներով պայմանավորված՝ ՀՀ ֆինանսական համակարգում 2017 թ. առաջին կեսին դիտարկվել է ռիսկերի նվազման միտում, ամրապնդվել է ֆինանսական կայունությունը:

Բարենպաստ մակրոտնտեսական միջավայրի, ինչպես նաև ՀՀ կենտրոնական բանկի իրականացրած քայլերի շնորհիվ պահպանվել է ֆինանսական շուկաների կայունությունը, արձանագրվել է վարկավորման ու ավանդների ներգրավման որոշակի աճ, բանկային համակարգի կողմից ապահովվել է շահույթ ու ֆինանսական կայունության ցուցանիշների բարելավում:

Միջազգային շուկաներում գումարվոր մետաղների գների աճի միտման պահպանումը, գործընկեր երկրներում տնտեսական ակտիվության բարձրացումը դրականորեն են ազդել ՀՀ արտա-հանման ծավալների վրա: Ռուսաստանի Դաշնությունում տնտեսական վերականգնումը բարենպաստ է անդրադարձել Հայաստանի Հանրապետություն փոխանցվող մասնավոր տրանսֆերտների աճի, հետևաբար նաև ներքին սպառման վերականգնման վրա:

Համաշխարհային տնտեսական աճի ընթացիկ տեմպի պահպանումը կարող է դրականորեն անդրադառնալ ներքին տնտեսության և ֆինանսական համակարգի կայունության վրա:

Համաշխարհային տնտեսության աճի վերականգնումը համահունչ է եղել ԱՄՆ կանխատեսումներին և, ըստ ամենայնի, շարունակական կլինի¹: Կիսամյակի ընթացքում արտադրության աճին զուգընթաց արձանագրվել է նաև համաշխարհային առևտրի վերականգնում և, ընդհանուր առմամբ, սպասումների և վստահության բարելավում: Արձանագրված դրական զարգացումները, այնուամենայնիվ, զուգորդվել են նվազման ուղղությամբ որոշակի ռիսկերով: Միջնաժամկետ հեռանկարում ընդգծված կլինեն զարգացող երկրների՝ կանխատեսվածից դանդաղ տնտեսական վերականգնումը, այդ թվում՝ Չինաստանի տնտեսական ակտիվության սպասվածից առավել դանդաղումը, ինչպես նաև աշխարհաբաղադական լարվածությունները:

¹ IMF, WEO update, July 2017

Ձարգացող և զարգացած երկրների դրամավարկային մարմինները պահպանել են տնտեսական աճի խթանմանը նպաստող ընդլայնողական դրամավարկային քաղաքականության ուղղությունը, իսկ ԱՄՆ ԴԴԳ-ն՝ տոկոսադրույքի բարձրացման քաղաքականության ուղղությունը:

Ձարգացող երկրներում կապիտալի արտահոսքը, տնտեսական միտումներով պայմանավորված, վերափոխվել է ներհոսքի՝ նպաստելով տնտեսական աճի վերականգնմանը, իսկ դրամավարկային մարմինները շարունակել են հավատարիմ մնալ ցածր տոկոսադրույքների քաղաքականությանը:

Հայաստանի Հանրապետության հիմնական առևտրային գործընկեր եվրոմիության երկրներում և Ռուսաստանում (մանրամասն տե՛ս «Տնտեսական զարգացումները Ռուսաստանի Դաշնությունում» ներգիրքը) տնտեսական զարգացումները նկատելի բարելավվել են, ինչը խթանել է արտաքին պահանջարկի աճը, կապիտալ ներդրումների ու դրամական փոխանցումների ներհոսքը Հայաստանի Հանրապետություն (մանրամասն տե՛ս «Համաշխարհային տնտեսության զարգացումները» բաժինը):

ՀՀ տնտեսական աճը 2017 թ. առաջին կիսամյակի տվյալներով կազմել է 6.0% (2016 թ.՝ 0.2%), որն առավելապես ապահովվել է արդյունաբերության ու ծառայությունների աճի հաշվին, անկում է գրանցվել շինարարության ու գյուղատնտեսության ճյուղերում (մանրամասն տե՛ս «Ձարգացումները Հայաստանի մակրոտնտեսական միջավայրում» բաժինը): Ձևավորված ցածր գնաճային միջավայրի պայմաններում ՀՀ կենտրոնական բանկը շարունակել է թուլացնել դրամավարկային պայմանները, ինչը հատկապես դրականորեն է անդրադարձել մասնավոր սպառման վրա: ԿԲ կողմից վերաֆինանսավորման տոկոսադրույքի նվազեցումը համահունչ ազդեցություն է ունեցել ինչպես միջբանկային շուկայում, այնպես էլ վարկային ու ավանդային շուկաներում տոկոսադրույքների նվազման վրա:

Առևտրային բանկերը կարողացել են գրանցել վարկային ու ավանդային պորտֆելների աճ, ապահովել շահութաբերություն: Վարկային շուկայում առևտրային բանկերի ակտիվացման պայմաններում փոքր-ինչ նվազել են նաև բանկային համակարգի կապիտալի համարժեքությունը և իրացվելիությունը, այնուամենայնիվ այդ բաղադրիչները դեռևս բավականաչափ բարձր են նորմատիվային նվազագույն սահմանաչափերից:

Դիտարկվել է ֆինանսական համակարգի ռիսկերի նվազման միտում: Այդ ռիսկերը պահպանվել են կառավարելի շրջանակում՝ էապես չվտանգելով ֆինանսական կայունությունը (մանրամասն տե՛ս «ՀՀ ֆինանսական հաստատությունների կայունությունը» և «Ֆինանսական կայունությունը ՀՀ ֆինանսական ենթակառուցվածքներում» բաժինը):

Տնտեսական աճի տեմպի արագացման և արտաքին հատվածից փոխանցվող եկամուտների կայունացման պայմաններում բանկերը պահպանել են վարկային և ներդրումային ակտիվ քաղաքականությունը:

1. ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ԶԱՐԳԱՑՈՒՄՆԵՐԸ ²

1.1. ՄԱԿՐՈՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՄԻՋԱՎԱՅԻՐ

Համաշխարհային տնտեսական ակտիվության ամրապնդման՝ նախորդ տարեվերջին արձանագրված միտումը պահպանվել է ընթացիկ տարվա առաջին կեսին: Կիսամյակի ընթացքում արտադրության աճին զուգընթաց արձանագրվել է նաև համաշխարհային առևտրի վերականգնում և, ընդհանուր առմամբ, սպասումների և վստահության բարելավում: Տնտեսական աճի հեռանկարները բարելավվել են հիմնականում զարգացած երկրներում, մասնավորապես՝ ԱՄՆ-ում և Ճապոնիայում, թեև զարգացող երկրների մի մասը, հիմնականում պայմանավորված ներքին պահանջարկի աճով և արտահանման վերականգնմամբ, դրական տնտեսական նախադրյալներ ունի կայուն տնտեսական աճ ապահովելու համար:

Մինչդեռ, կարճաժամկետում համաշխարհային տնտեսական աճի ռիսկերը հավասարակշռված են, սակայն միջնաժամկետ հատվածի համար դեռևս շարունակում են գերակշռել նվազման ուղղությամբ ռիսկերը: Կարճաժամկետում համաշխարհային տնտեսական աճի շարունակականությունը, ըստ ամենայնի, պայմանավորված կլինի ԱՄՆ-ի հարկաբյուջետային խթանող քաղաքականության ներքո կանխատեսվող բարձր տնտեսական աճով, Եվրոգոտում քաղաքական լարվածությունների նվազմամբ, համաշխարհային առևտրի ծավալների ակնկալվող ընդլայնմամբ և նավթի գների աճով:

Կիսամյակի ընթացքում համաշխարհային տնտեսական աճը ամրապնդվել է, իսկ նվազման ուղղությամբ ռիսկերը՝ նահանջել:

2017 թ. երկրորդ կեսին ևս համաշխարհային տնտեսությունում տնտեսական աճի միտումը կպահպանվի և՛ զարգացած, և՛ զարգացող երկրներում, ինչը, այլ հավասար պայմաններում, իրատեսական կլինի նաև 2018 թվականին:

Ըստ ԱՄՅ գնահատումների՝ 2017 թ. համաշխարհային տնտեսական աճը կկազմի 3.6% (2016 թ. տնտեսական աճը՝ 3.2%):

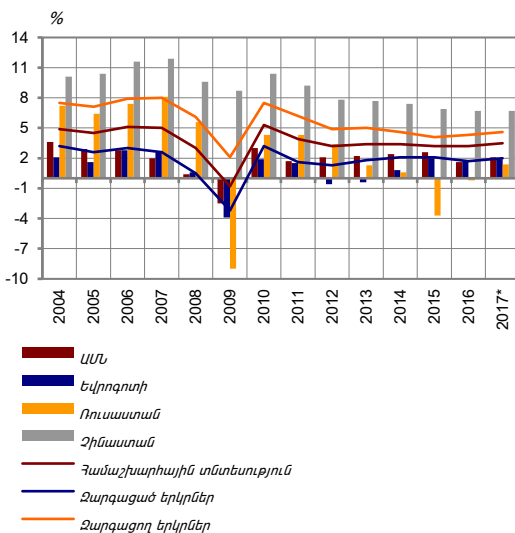
Կիսամյակի ընթացքում տնտեսական աճի տեմպը նկատելի արագացել է զարգացող և զարգացած տնտեսությամբ երկրներում, ինչը, ըստ ամենայնի, կպահպանվի նաև տարվա երկրորդ կեսին:

Զարգացած երկրներում 2017 թ. տնտեսական աճը կանխատեսվում է 2.2%՝ նախորդ տարվա համեմատությամբ 0.5 տոկոսային կետով բարձր, իսկ զարգացող երկրներում տնտեսական աճի տեմպերը կկազմեն 4.6%՝ նախորդ տարվա 4.3%-ի փոխարեն³:

Համաշխարհային տնտեսությունում ակտիվության վերականգնումը և բորսայական ապրանքների շուկաներում գների աճը հանգեցրել են համեմատաբար բարձր գնաճային միջավայրի ձևավորմանը: Արդյունքում՝ զարգացած երկրներում 2017 թ. գնաճը ԱՄՅ-ն կանխատեսում է 1.7%, իսկ զարգացող երկրներում՝ 4.2%: 2018 թվականին գնաճային ճնշումներն էական չեն լինի:

Նախորդ տարեվերջին արձանագրված մակրոտնտեսական դրական միտումները, ընդհանուր առմամբ, պահպանվել են և ամրապնդվել:

Տնտեսական աճի ցուցանիշներն ըստ տարածաշրջանների



* Այս և հաջորդ գծապատկերներում աստղանիշով նշված ցուցանիշները ԱՄՅ գնահատումներն են (2017 թ. հուլիս):

Աղբյուր՝ ԱՄՅ:

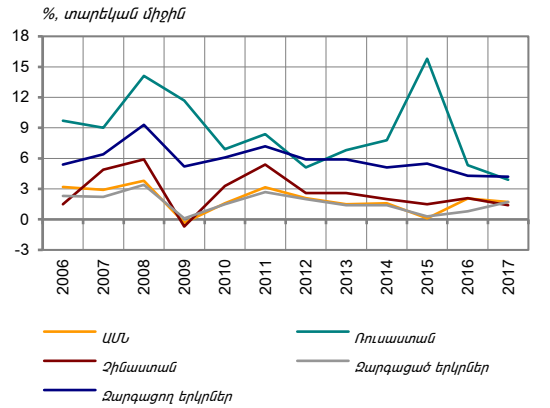
² Միջազգային զարգացումների և կանխատեսումների համար հիմք է ծառայել IMF, World bank, Economist Intelligence unit, Financial times, Bloomberg, RBC, The institute of international finance և այլ աղբյուրների տեղեկատվությունը:

³ ԱՄՅ բոլոր կանխատեսումներն ու գնահատումները վերցված են «World economic outlook update, July 2017» պարբերականից:

**2015- 2017 թթ. համաշխարհային տնտեսական աճի գնահատման
վերանայումները ԱՄՅ կողմից, %**

Ցուցանիշ (տնտեսական աճ)	31.07.17 թ. դրությամբ 2015 թ. գնահատում	31.07.17 թ. դրությամբ 2016 թ. գնահատում	25.10.17 թ. դրությամբ 2017 թ. կանխատեսում
Համաշխարհային տնտեսություն	3.4	3.2	3.6
Ջարգացած երկրներ	2.1	1.7	2.2
ԱՄՆ	2.6	1.6	2.2
Եվրոգոտի	2.0	1.8	2.1
Ջարգացող երկրներ	4.3	4.3	4.6
ԱՊՀ	-2.2	0.4	2.1
Ռուսաստան	-2.8	-0.2	1.8
Չինաստան	6.9	6.7	6.8

Գնաճը մի շարք երկրներում



Աղբյուրը՝ ԱՄՅ:

Ընթացիկ ժամանակաշրջանում զարգացած երկրներում տնտեսական աճի վերականգնումը զուգորդվել է սպասումների բարելավմամբ, գնաճային միջավայրի ակտիվացմամբ, մինչդեռ ներդրումային միջավայրը, ընդհանուր առմամբ, շարունակում է թույլ մնալ՝ պայմանավորված տնտեսական և քաղաքական անորոշությունների համեմատաբար բարձր մակարդակով:

2017 թվականին **ԱՄՆ**-ի տնտեսական աճը կանխատեսվում է 2.2%: Նախորդ տարվա երկրորդ կեսին արձանագրված տնտեսական ակտիվության աճը պահպանվել է նաև ընթացիկ տարվա առաջին կեսին: Տնտեսական աճի ամրապնդմանը շարունակել են դրական նպաստել ներդրումների վերականգնումը, ինչպես նաև մասնավոր սպառումը, դրական ազդակ է հաղորդել նաև մեծ զների չափավոր աճը առաջին կիսամյակում: 2017 թվականին, սպասումների համաձայն, տնտեսական աճի նշված տեմպերի պահպանումը կապահովվի նաև պետական ծախսերի նախատեսված ավելացման շնորհիվ:

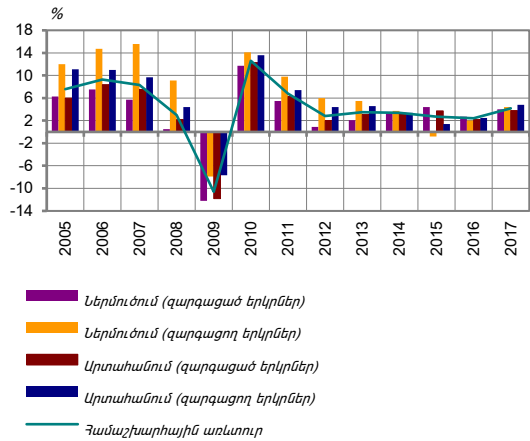
ԱՄՆ-ի տնտեսական աճի ներկայիս միտումները առաջիկա տարիներին, ընդհանուր առմամբ, չեն փոխվի, ինչին առավելապես կնպաստեն ներդրումների, տնային տնտեսությունների եկամուտների աճը, գործազրկության մակարդակի կրճատումը, անշարժ գույքի շուկայի կայունացումը:

ԱՄՅ կանխատեսումների համաձայն՝ 2018 թվականին ԱՄՆ-ի տնտեսությունում տնտեսական աճը կկազմի 2.3%:

Եվրոգոտու երկրներում 2017 թ. առաջին կիսամյակում արձանագրվել է կայուն տնտեսական աճ, որը գերազանցել է կանխատեսումները: Կայուն տնտեսական աճի հիմնական շարժիչը եղել է աշխատաշուկայի դրական զարգացումներով պայմանավորված մասնավոր սպառման աճը: ԱՄՅ կանխատեսումների համաձայն՝ տարեկան տնտեսական աճը կկազմի 2.1%՝ 2016 թ. 1.8%-ի փոխարեն: Տնտեսական աճին դրական կնպաստի ներդրումային միջավայրի որոշակի ակտիվացումը՝ պայմանավորված ցածր տոկոսադրույքներով և կորպորատիվ հատվածի բարձր եկամտաբերությամբ, ինչպես նաև ԵԿԲ-ի կողմից իրականացվող խթանող դրամավարկային միջոցառումների արդյունքում վարկային շուկայի աշխուժության պահպանումը:

Կիսամյակի ընթացքում զարգացած երկրներում տնտեսական աճը շոշափելի արագացել է:

Համաշխարհային առևտրի տարեկան տոկոսային աճը



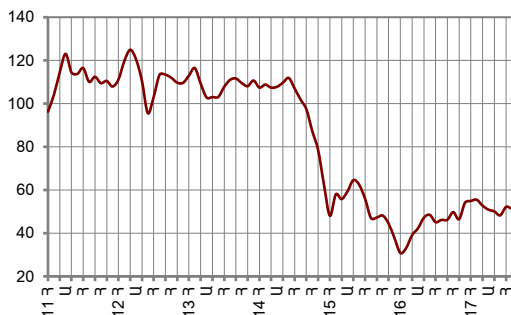
Աղբյուրը՝ ԱՄՄ:

Ջարգացող երկրներում արձանագրվել են տնտեսական աճի տեմպերը խթանող միտումներ:

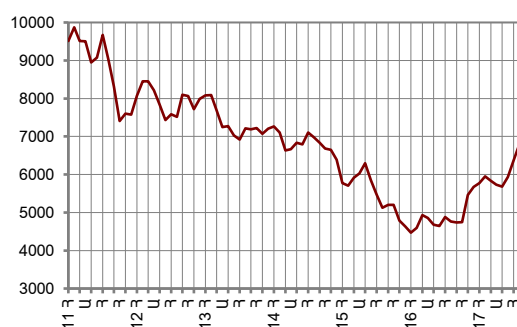
Համաշխարհային առևտրի ծավալների աճը պայմանավորված է զարգացող և զարգացած խոշոր երկրների արտահանման աճով:

Ապրանքային շուկաներում հիմնականում պահպանվել է գների աճի միտումը:

Նավթի («Բրենթ» տեսակի) գները
(ԱՄՆ դոլար՝ 1 բարելի դիմաց)



Պղնձի գները
(ԱՄՆ դոլար՝ 1 տոննայի դիմաց)



Աղբյուրը՝ Bloomberg Data Warehouse:

Դրական գործոններին հակակշիռ կարող են հանդիսանալ և տնտեսական աճի վրա բացասական ազդեցություն ունենալ տարբեր եվրոպական երկրներում պառլամենտական ընտրություններով պայմանավորված քաղաքական անկայունությունները, ինչպես նաև հիմնական գործընկերների հետ առևտրաշրջանառության նվազման հետ կապված մտավախությունները:

Ապագա մակրոտնտեսական իրավիճակի վրա դեռևս կշարունակի ազդեցություն ունենալ 2016 թ. հունիսին Մեծ Բրիտանիայի Եվրոմիությունը լքելու որոշումը, որն էական անորոշություններ է առաջացրել Եվրոգոտու տնտեսական ապագա զարգացումների առումով:

Ջարգացող երկրներում 2016 թ. տնտեսական աճի դանդաղման միտումներին հակառակ, ընթացիկ տարում արձանագրվել են աճը խթանող մի շարք զարգացումներ: Մասնավորապես՝ տնտեսական աճի տեմպի վրա դրական ազդեցություն են ունեցել մասնավոր սպառման, պետական ներդրումների և արտաքին պահանջարկի աճը: Մասնավոր ներդրումները, անորոշության դեռևս բարձր մակարդակի պայմաններում, շարունակում են ցածր մնալ:

Ջարգացող երկրների տնտեսական աճի նվազման ուղղությամբ ռիսկերի շարքում առաջիկայում արդիական են միջազգային մասշտաբով դրամավարկային պայմանների խստացման միտումը, թույլ արտահանումն ու տնտեսական բարեփոխումների անխուսափելիությունը:

ԱՄՆ կանխատեսումների համաձայն՝ զարգացող երկրներում 2017 թ. կարճաժամկետի 4.6% տնտեսական աճ՝ նախորդ տարվա 4.3%-ի փոխարեն:

Չինաստանում տնտեսական աճի տեմպերի էական արագացում կիսամյակի ընթացքում չի արձանագրվել և համաձայն կանխատեսումների՝ չի սպասվում նաև տարվա ընթացքում:

Կառավարության կողմից կառուցվածքային բարեփոխումների ներքո իրականացված միջոցառումները շարունակել են բացասաբար անդրադառնալ որոշ հատվածներում ներդրումների վրա, միևնույն ժամանակ, խթանող հարկաբյուջետային քաղաքականության շնորհիվ մասնավոր սպառումը զգալի ավելացել է: Ֆինանսական հատվածի խնդիրները, մասնավորապես՝ կորպորատիվ հատվածի պարտքի մեծ բեռն ու անշարժ գույքի շուկայում գների բարձր մակարդակը իրենց հերթին մարտահրավերներ են ստեղծում քաղաքականություն իրականացնող մարմինների համար:

Չինաստանի՝ 2017 թ. կանխատեսվող տնտեսական աճը համաշխարհային ֆինանսատնտեսական ճգնաժամից ի վեր շարունակում է մնալ ամենացածր մակարդակում՝ 6.8%: Առաջիկա տարիներին տնտեսական աճի տեմպերի արագացում չի կանխատեսվում. 2018 թ. ակնկալվում է 6.5% տնտեսական աճ:

2017 թ. արձանագրվել է համաշխարհային առևտրի ծավալների վերականգնման միտում:

Առևտրի ծավալների աճը հիմնականում պայմանավորել են արտաքին պահանջարկի վերականգնման ներքո և՛ զարգացած, և՛ զարգացող երկրներում արտահանման ծավալների վերականգնումը, ապրանքատեսակների գների որոշակի աճն ու համաշխարհային տնտեսությունում առկա դրական միտումները: Միևնույն ժամանակ, ներկայումս շատ երկրներում առկա արտաքին

առևտրի պահպանողական քաղաքականությունը, որոշ երկրների նկատմամբ կիրառվող պատժամիջոցները միջնաժամկետ հատվածում կխոչընդոտեն առևտրի ծավալների կտրուկ աճին:

Համաձայն ԱՄՆ կանխատեսումների՝ համաշխարհային առևտրի ծավալների տարեկան աճը 2017 թ. կկազմի 4.2% (նախորդ տարի՝ 2.4%), իսկ 2018 թ.՝ 4.0%:

2017 թ. առաջին կիսամյակում ընդհանուր առմամբ պահպանվել է հունքային ապրանքների միջազգային գների՝ նախորդ տարեվերջին նկատված չափավոր աճի միտումը՝ պայմանավորված համաշխարհային տնտեսությանը և որոշ ապրանքատեսակների շուկաներին բնորոշ զարգացումներով:

2017 թ. առաջին կիսամյակի տվյալներով «Բրենթ» տեսակի նավթի միջին կիսամյակային գինը կազմել է 52.1 ԱՄՆ դոլար/բարել: Նախորդ տարեվերջից արձանագրված աճի միտումը հաշվետու տարում ընդհանուր առմամբ պահպանվել է, տ/տ աճը կազմել է 29.6%, թեև նավթի գինը դեռևս գտնվում է պատմական ցածր մակարդակի վրա:

Նավթի գները կարճաժամկետ հեռանկարում կդրսևորեն տատանողական վարքագիծ՝ հիմնականում պայմանավորված առաջարկի գործոններով, ԱՄՆ դոլարի հավանական տատանողականությամբ և, ընդհանուր առմամբ, համաշխարհային տնտեսական զարգացումներով:

2017 թ. առաջին կիսամյակում հիմնականում պահպանվել են պղնձի և մոլիբդենի գների աճի միտումները: Պղնձի միջին կիսամյակային գինը նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ աճել է 22.6%-ով՝ կազմելով 5775.8 ԱՄՆ դոլար՝ մեկ տոննայի դիմաց: Մոլիբդենի միջին կիսամյակային գինը նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ աճել է տ/տ 27.9%-ով՝ կազմելով 19.6 հազար ԱՄՆ դոլար՝ մեկ տոննայի դիմաց:

Կարճաժամկետ հեռանկարում, այլ հավասար պայմաններում, կպահպանվի գունավոր մետաղների միջազգային գների վերականգնման միտումը՝ պայմանավորված զարգացող երկրների պահանջարկի վերականգնմամբ:

Հաշվետու կիսամյակում արձանագրվել է հացահատիկի միջազգային գնի նվազման միտում: 2017 թ. հացահատիկի միջին կիսամյակային գինը կազմել է 4.5 ԱՄՆ դոլար/բուշել՝ նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ նվազելով 9.1%-ով: Կարճաժամկետ հեռանկարում առատ բերքի ակնկալիքներով պայմանավորված՝ ցորենի միջազգային շուկայում գների աճ չի ակնկալվում, իսկ միջնաժամկետ հատվածում ակնկալվում է գնի կայունացման միտում:

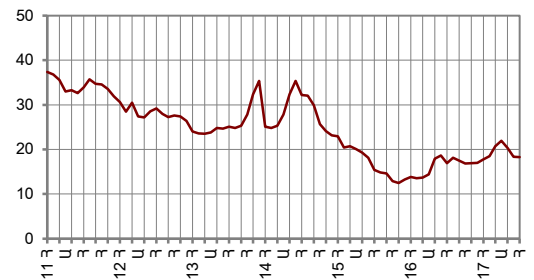
2017 թ. ոսկու կիսամյակային միջին գինը կազմել է 1238.8 ԱՄՆ դոլար՝ մեկ տրոյական ունցիայի դիմաց (տ/տ արձանագրվել է փոքր աճ՝ 1.5%):

Կարճաժամկետ հեռանկարում համաշխարհային տնտեսության վերականգնման կանխատեսվող տեմպերի պայմաններում ոսկու գների կտրուկ տատանումներ չեն ակնկալվում:

Գունավոր մետաղների գներն արձագանքել են համաշխարհային տնտեսության դրական զարգացումներին:

Մոլիբդենի գները

(1000 ԱՄՆ դոլար՝ 1 տոննայի դիմաց)

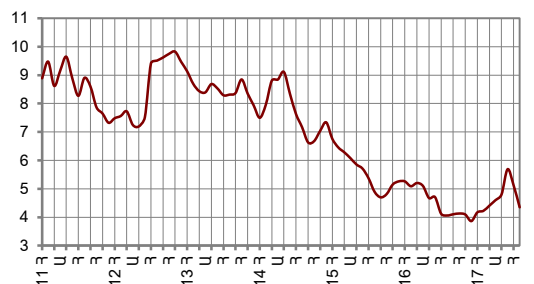


Աղբյուրը՝ Bloomberg Data Warehouse:

Հացահատիկի գները նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատությամբ նվազել են:

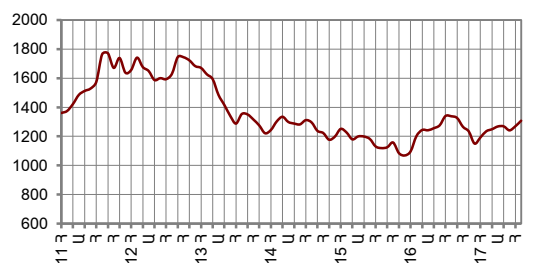
Հացահատիկի գները

(ԱՄՆ դոլար՝ 1 բուշելի դիմաց)



Ոսկու գները

(ԱՄՆ դոլար՝ 1 տրոյական ունցիայի դիմաց)



Աղբյուրը՝ Bloomberg Data Warehouse:

Տնտեսական զարգացումները Ռուսաստանի Ղաշնությունում

2017 թ. առաջին կիսամյակում Ռուսաստանում շարունակվել է տնտեսական վերականգնումը՝ ընդգրկելով տնտեսության ավելի շատ հատվածներ: Ակտիվության աճին հիմնականում նպաստել է ներքին պահանջարկի (ինչպես սպառողական, այնպես էլ ներդրումային) աճը:

Առաջարկի տեսանկյունից ՂՆԱ աճին դրականորեն է նպաստել արդյունաբերության և գյուղատնտեսության ճյուղերի աճը և շինարարության ճյուղի անկման դանդաղումը: Տնտեսական աճի վերականգնմանը նպաստել է նաև միջազգային շուկայում նավթի գների աճի միտումը:

Տնտեսական աճը արգելակող հիմնական գործոններ են շարունակում մնալ աշխարհաքաղաքական անկայուն իրավիճակը և Ուկրաինայի շուրջ աշխարհաքաղաքական լարվածությամբ պայմանավորված՝ 2014 թ. մարտից ԱՄՆ-ի և Եվրոմիության կողմից Ռուսաստանի Ղաշնության նկատմամբ մի քանի փուլերով կիրառված առևտրատնտեսական պատժամիջոցները, ինչպես նաև ազգային արժույթի տատանողականությունը:

ՌԴ տնտեսության աճի վրա զսպող ազդեցությունը պահպանում են նաև ոչ մրցունակ գործարար միջավայրը և ենթակառուցվածքների զարգացածության ցածր մակարդակը: Այնուամենայնիվ, կարճաժամկետ հեռանկարում նավթի գների աճի տեմպերի պահպանման պայմաններում Տնտեսական զարգացման նախարարությունը կանխատեսվում է, որ Ռուսաստանի տնտեսական աճը կլինի դրական տիրույթում:

ՌԴ պետական վիճակագրության դաշնային ծառայության նախնական գնահատումների համաձայն՝ 2017 թ. առաջին կիսամյակում արձանագրվել է 1.7% տնտեսական աճ, ընդ որում՝ երկրորդ կիսամյակում սպասվում է տնտեսական աճի արագացում՝ կանխատեսվում է 2.7%¹:

Առաջին կիսամյակում առավել բարձր աճ է արձանագրվել առևտրի (1.9%) և արդյունաբերության (1.7%) ճյուղերում: Շինարարության անկման տեմպերը շարունակել են դանդաղել: Բնակչության իրական տնօրինվող եկամուտների աճն իր հերթին կարևոր դրական ազդակ է հանդիսացել մասնավոր պահանջարկի, հետևաբար և տնտեսական աճի համար: Ներդրումային միջավայրի ակտիվացումը ևս նպաստել է տնտեսական աճի արագացմանը: Ներդրումային գործընթացների աշխուժացման վրա հիմնականում ազդել են բնակչության տնօրինվող եկամտի աճի պայմաններում սպառողական պահանջարկի վերականգնումն ու լավատեսական սպասումները: Նավթի գների աճի միտումն ու արտաքին տնտեսական միջավայրում դրական զարգացումները բարձրացրել են տնտեսական աճի հետագա կանխատեսումները:

Համաձայն պետական վիճակագրության դաշնային ծառայության տվյալների՝ հունվար-հունիս ամիսներին ապրանքների արտահանումը կազմել է 165.8 մլրդ ԱՄՆ դոլար (2016 թ. նույն ժամանակահատվածի համեմատությամբ ավելացել է տ/տ 29.2%-ով):

Ներմուծումը նույն ժամանակահատվածում կազմել է 106.6 մլրդ ԱՄՆ դոլար (ավելացել է տ/տ 27.4%-ով): Արդյունքում առևտրային հաշվեկշռի դրական մնացորդը կազմել է 59.2 մլրդ ԱՄՆ դոլար՝ ՂՆԱ-ի 8.2%-ը:

2017 թ. հունիսին 12-ամսյա գնաճը կազմել է 2.3%՝ զգալի զիջելով նախորդ տարեվերջի ցուցանիշին՝ 5.4%: ՌԴ տնտեսական զարգացման նախարարության նախնական տվյալների համաձայն՝ գործազրկության մակարդակը շարունակում է մնալ պատմական ամենացածր մակարդակի վրա և, առանց սեզոնային գործոնը հաշվի առնելու, 2017 թ. առաջին կիսամյակում կազմել է 5.3%:

2017 թ. առաջին կիսամյակում, նախորդ տարվա համեմատությամբ, արձանագրվել է Ռուսաստանի ազգային արժույթի ամրապնդում, ինչին նպաստել են նավթի միջազգային գների որոշակի աճը, մակրոտնտեսական միջավայրի բարենպաստ զարգացումների ներքո կապիտալ ներհոսքի աճը և ՌԴ ԿԲ-ի համեմատաբար խիստ դրամավարկային քաղաքականությունը: Մասնավորապես՝ ԱՄՆ դոլարի նկատմամբ ռուսական ռուբլու արժևորումը կազմել է 13.7%, Եվրոյի նկատմամբ՝ 15.0%: ՌԴ միջազգային արժույթային պահուստները հաշվետու կիսամյակում աճել են՝ կազմելով 410.0 մլրդ ԱՄՆ դոլար:

Ռուսաստանի կենտրոնական բանկը, հաշվի առնելով մակրոտնտեսական իրավիճակը և գնաճային սպասումները, կիսամյակի ընթացքում իրականացրել է գնաճի՝ մինչև 4% նպատակային մակարդակ նվազեցմանն ու պահպանմանն ուղղված «չափավոր խիստ» դրամավարկային քաղաքականություն: Վերաֆինանսավորման տոկոսադրույքը կիսամյակի ընթացքում վերանայվել է՝ նվազեցվելով մինչև 9.0% մակարդակի՝ հաշվի առնելով դեռևս բարձր միջնաժամկետ գնաճային սպասումները:

2017 թ. առաջին կիսամյակում ՌԴ բանկային համակարգի ակտիվները որոշակի աճել են՝ վերջիններիս կառուցվածքի բարելավմանը զուգընթաց: Բանկային համակարգի կողմից ոչ ֆինանսական հաստատություններին և տնային տնտեսություններին տրամադրված վարկերն ավելացել են 2.4%-ով: Արձանագրվել է ինչպես ազգային արժույթով, այնպես էլ արտարժույթով վարկերի որակի բարելավում: Վատորակ վարկերի կշիռը կիսամյակի ընթացքում նվազել է 0.5 տոկոսային կետով և կազմել 9.2%:

Կիսամյակի ընթացքում ավելացել է բանկային համակարգի շահութաբերությունը: Համախառն շահույթը նախորդ տարվա համեմատությամբ աճել է 18%-ով՝ կազմելով 650 մլրդ ռուսական ռուբլի: Շահութաբերությունն ըստ ակտիվների կազմել է 2.0%, իսկ շահութաբերությունն ըստ կապիտալի՝ համապատասխանաբար 15.0%:

¹ ՌԴ տնտեսության զարգացումների, գնահատումների ու կանխատեսումների վերաբերյալ տվյալները վերցվել են ՌԴ տնտեսական զարգացման նախարարության «Картина экономики, 2017» պարբերականից: <http://economy.gov.ru>

1.2. ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ՇՈՒԿԱՆԵՐ

2017 թ. առաջին կիսամյակում միջազգային ֆինանսական շուկաներում կտրուկ տատանումներ չեն արձանագրվել: Համաշխարհային մակրոտնտեսական դրական միտումներն իրենց բարենպաստ ազդեցությունն են թողել ֆինանսական շուկաների տարբեր հատվածներում: Երկարաժամկետ տոկոսադրույքներն աճել են մի շարք զարգացած երկրներում՝ պայմանավորված շուկայական սպասումներով և ԱՄՆ-ի խթանող դրամավարկային քաղաքականության թուլացմամբ: Այնուամենայնիվ, ֆինանսական ակտիվների բարձր գները կարող են հետագայում շուկայական ռիսկեր և ֆինանսական շուկաներում նոր տատանումներ առաջ բերել ինչպես միջազգային, այնպես էլ ներքին ֆինանսական շուկաներում:

Տնտեսական աճը խթանելու համար մի շարք երկրներ շարունակել են ընդլայնողական դրամավարկային քաղաքականության իրականացումը, իսկ ԱՄՆ-ի պահուստային համակարգն առավել հաստատուն գործողություններով է հետևել տոկոսադրույքների բարձրացման քաղաքականությանը:

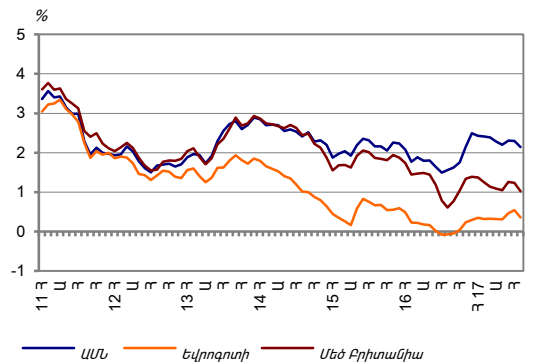
Կապիտալի արտահոսքը զարգացող երկրներում տնտեսական բարենպաստ զարգացումների պայմաններում վերափոխվել է ներհոսքի՝ նպաստելով վերջիններիս ազգային արժույթների ամրապնդմանը:

2017 թ. առաջին կիսամյակում երկարաժամկետ պետական պարտատոմսերի եկամտաբերությունները ԱՄՆ-ում աճել են՝ պայմանավորված Դաշնային պահուստային համակարգի կողմից տոկոսադրույքների աստիճանական բարձրացման քաղաքականությամբ: Ամբողջ կիսամյակի ընթացքում նման միտում արձանագրվել է նաև Եվրոգոտում՝ որոշ երկրներում ընտրական անկայունությունների նվազման և մակրոտնտեսական ցուցանիշների բարելավման արդյունքում: Վարկառուների համար վարկային շուկայում իրավիճակը բարենպաստ է եղել. շարունակվել է վարկավորման պայմանների բարելավումը և տնային տնտեսությունների ու կազմակերպությունների՝ վարկային միջոցների նկատմամբ պահանջարկի աճը:

2017 թ. առաջին կիսամյակում ևս համաշխարհային տնտեսության անկայուն աճի ու տնտեսական դեռևս չլուծված մարտահրավերների պայմաններում հիմնական զարգացած երկրները պահպանել են ցածր տոկոսադրույքների քաղաքականության ուղղությունը, բացառությամբ ԱՄՆ-ի դաշնային պահուստային համակարգի:

Ընթացիկ կիսամյակում ԵԿԲ-ն շարունակել է իրականացնել ակտիվների գնման ծրագիր՝ ավելի փոքր ծավալներով՝ 60 մլրդ եվրո⁴, վերաֆինանսավորման տոկոսադրույքը պահպանել է 0.0% մակարդակում, իսկ դրամական միջոցների ներգրավման տոկոսադրույքը՝ -0.4% մակարդակում: Հետագա տնտեսական աճի կայունության մտավախություններով և գնաճի՝ թիրախային մակարդակից ցածր գտնվելու պայմաններում սպասվում է, որ ԵԿԲ-ն առաջիկայում ևս կիրականացնի խթանող դրամավարկային քաղաքականություն:

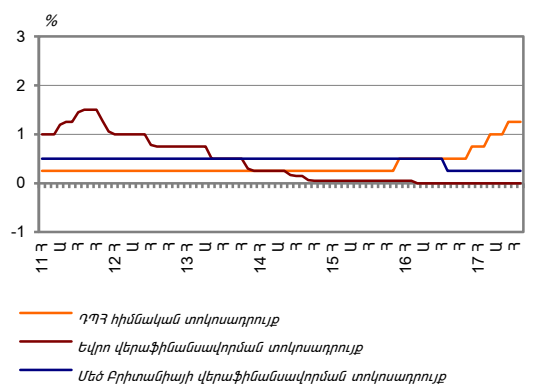
10 տարի ժամկետայնությամբ պետական պարտատոմսերի եկամտաբերությունը



Աղբյուրը՝ Bloomberg Data Warehouse:

Զարգացող և զարգացած մի շարք երկրների կենտրոնական բանկերը պահպանել են ընդլայնողական դրամավարկային քաղաքականության ուղղությունը:

Կենտրոնական բանկերի տոկոսադրույքների քաղաքականությունը



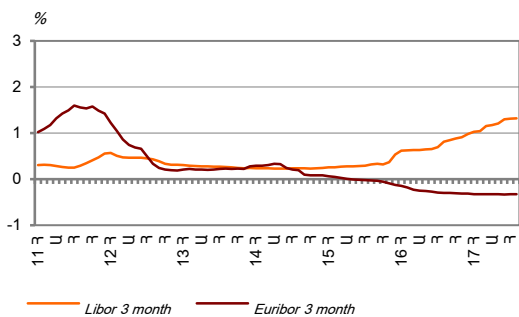
Աղբյուրը՝ Bloomberg Data Warehouse:

⁴ ԵԿԲ-ն նախատեսում է ակտիվների ամենամսյա գնման ծրագիրը իրականացնել մինչև 2017 թ. վերջը:

<https://www.ecb.europa.eu/mopo/implement/omt/html/index.en.html>

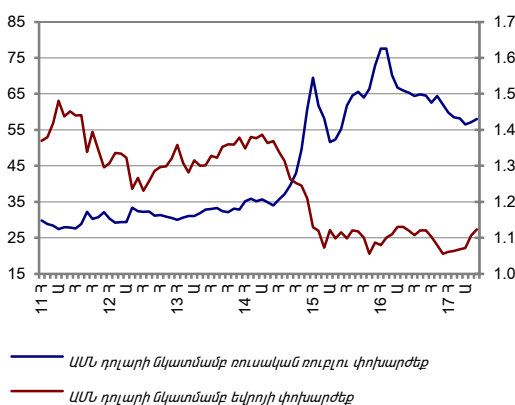
ԴՊՀ-ի կողմից քաղաքականության տոկոսադրույքի հաջորդ բարձրացումն իրականացվել է 2017 թ. հունիսին:

Միջբանկային տոկոսադրույքները



Աղբյուրը՝ Bloomberg Data Warehouse:

ԱՄՆ դոլարի նկատմամբ ռուսական ռուբլու և եվրոյի փոխարժեքների շարժը



Աղբյուրը՝ ԵԿԲ:

Անգլիայի կենտրոնական բանկը դրամավարկային քաղաքականության տոկոսադրույքը պահպանել է նույն մակարդակում, որի վերանայումը, ըստ բանկի հայտարարությունների, կախված կլինի ոչ միայն գործազրկության մակարդակից, այլև տնտեսության աշխուժացումը հաստատող մի շարք այլ ցուցանիշների փոփոխություններից:

2015 թ. դեկտեմբերին ԱՄՆ ԴՊՀ-ն, ֆինանսական ճգնաժամից ի վեր առաջին անգամ, տնտեսության կայուն վերականգնման հիմնավորմամբ բարձրացրել է քաղաքականության տոկոսադրույքը՝ սահմանելով 0.25-0.5% նպատակային միջակայք: Տոկոսադրույքների բարձրացումն աստիճանական էր լինելու, այն էլ՝ բացառապես տնտեսական կայուն աճի և բարենպաստ միջազգային զարգացումների պայմաններում: Ընթացիկ տարում ևս տոկոսադրույքները բարձրացվել են 0.25 տոկոսային կետով՝ սահմանելով 1.25% մակարդակ: Ինչպես նշվել է ԴՊՀ վերջին նիստի ընթացքում⁵ տնտեսական հեռանկարները ընդհանուր առմամբ բարենպաստ են, գնաճը վերականգնվում է, իսկ աշխատաշուկայում և անշարժ գույքի շուկայում իրավիճակը շարունակաբար ամրապնդվում է: Նշված տնտեսական զարգացումների պայմաններում ԱՄՆ պահուստային համակարգը, ըստ ամենայնի, կպահպանի դրամավարկային պայմանների խստացման քաղաքականությունը:

Բորսայական ապրանքատեսակների գների աճման, զարգացող երկրների տնտեսություններում դրական միտումների ներքո մի շարք զարգացող երկրներում արձանագրվել է կապիտալի ներհոսք, որն իր հերթին նպաստել է ներդրումների աշխուժացմանն ու տնտեսական աճի հեռանկարների բարելավմանը:

Հաշվետու կիսամյակում հիմնական արժույթները դրսևորել են տարաբնույթ վարքագիծ: ԱՄՆ դոլարի փոխարժեքը, տարեվերջի համեմատությամբ, աստիճանաբար արժեզրկվել է եվրոյի նկատմամբ՝ արտացոլելով ԱՄՆ-ում և եվրոպական երկրներում իրականացվող տնտեսական քաղաքականությունները, ինչպես նաև ձևավորված սպասումները:

Ընթացիկ կիսամյակում մի շարք զարգացող երկրներում շարունակվել է ազգային արժույթների ամրապնդման միտումը: Վերջինս պայմանավորված է կապիտալի ներհոսքով և տնտեսության զարգացման դրական միտումներով: Ազգային արժույթների արժևորումը, ըստ ամենայնի, նաև ԱՄՆ-ի տոկոսադրույքների աստիճանական բարձրացման արձագանքն է եղել: Արժույթների վարքագիծը հետագայում ևս պայմանավորված կլինի ինչպես ԴՊՀ քաղաքականությամբ, այնպես էլ երկրների ներքին զարգացումներով, մասնավորապես՝ արտաքին ֆինանսավորման պահանջարկով, ներքին դրամավարկային քաղաքականությամբ, քաղաքական կայունությամբ, բորսայական ապրանքատեսակների գնային զարգացումներով և ԱՄՆ դոլարի տատանումների նկատմամբ զգայունության աստիճանով:

Միջբանկային տոկոսադրույքների ցածր մակարդակի պահպանումը պայմանավորել են բազային ցածր տոկոսադրույքները և համաշխարհային տնտեսական անկայունությունը:

⁵<https://www.federalreserve.gov/newsevents/pressreleases/files/monetary20171017a1.pdf>

ԱՄՓՈՓՈՒՄ

2017 թ. առաջին կիսամյակում համաշխարհային տնտեսության վերականգնումը շարունակվել է՝ պայմանավորված ինչպես զարգացած, այնպես էլ զարգացող երկրներում ձևավորված դրական միտումներով: Արձանագրվել է արդյունաբերության և միջազգային առևտրի աճ: Միևնույն ժամանակ, առավելապես նավթի գների աճով պայմանավորված, ձևավորվել է գնաճային միջավայր:

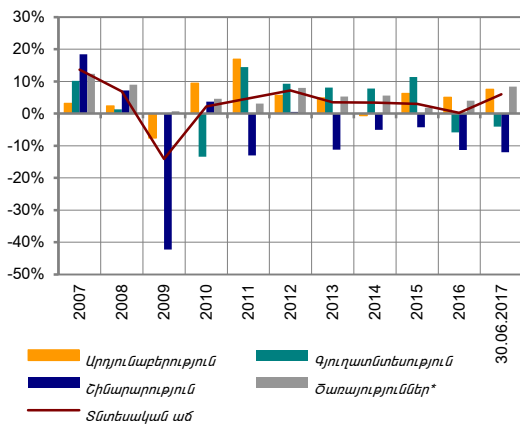
Համաշխարհային տնտեսությունում դրական միտումները, զարգացող երկրների տնտեսական աճի վերականգնումը և հատկապես ՌԴ-ում տնտեսական բարենպաստ զարգացումները դրականորեն են անդրադարձել ՀՀ տնտեսական ու արտահանման աճի վրա՝ ամրապնդելով այդ ոլորտի ձեռնարկությունների վարկունակությունը: Պահպանվել է զուտ ընթացիկ մասնավոր տրանսֆերտների և արտագնա աշխատողների զուտ վարձատրության աճի միտումը՝ դրական ազդեցություն ունենալով Հայաստանում տնային տնտեսությունների եկամուտների և վարկունակության վրա:

2. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԱԿՐՈՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՄԻՋԱՎԱՅՐԸ

2.1. ՄԱԿՐՈՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԶԱՐԳԱՑՈՒՄՆԵՐ⁶

Վերջին երկու տարիներին ԿԲ և Կառավարության կողմից իրականացված ընդլայնողական դրամավարկային և հարկաբյուջետային քաղաքականությունների շնորհիվ գրանցվել է տնտեսական ակտիվության աճ:

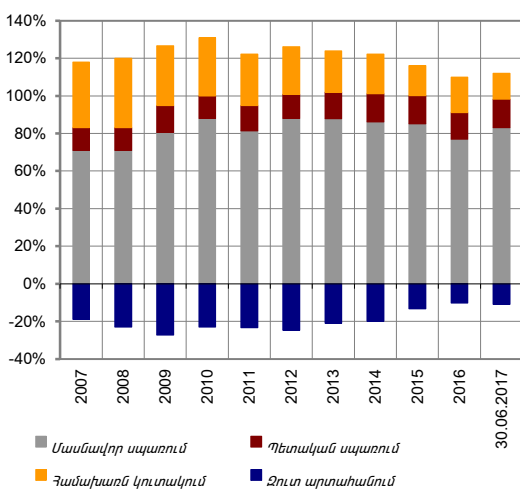
Իրական ՀՆԱ և տնտեսության հիմնական ճյուղերի աճը



Աղբյուրը՝ ՀՀ ԱՎԾ:

Ծառայությունների ոլորտի 8.4% ավելացված արժեքի աճը ուղեկցվել է ծառայությունների և առևտրի ոլորտների թողարկման ծավալների երկնիշ աճով (10.9% և 12.6%):

ՀՆԱ ծախսային բաղադրիչները
(տեսակարար կշիռը ՀՆԱ-ում)



Աղբյուրը՝ ՀՀ ԱՎԾ:

2017 թ. առաջին կիսամյակում ՀՀ-ում գրանցվել է կանխատեսվածից բարձր տնտեսական աճ, որին նպաստել են ինչպես ՀՀ հիմնական գործընկեր երկրներում տնտեսական աճի տեմպերի արագացման ներքո ՀՀ արտահանման ընդլայնումը, բնակչության եկամուտների աճը, այնպես էլ ՀՀ տնտեսությունում ընթացող դրական զարգացումները: Ընթացիկ կիսամյակի տնտեսական աճը պայմանավորվել է արդյունաբերության և ծառայությունների ճյուղերում արձանագրված բարձր աճով:

Վերջին երկու տարիներին ԿԲ և Կառավարության կողմից իրականացված ընդլայնողական դրամավարկային և հարկաբյուջետային քաղաքականությունները նպաստել են ներքին պահանջարկի աստիճանական վերականգնմանը, ինչի արդյունքում 2017 թ. առաջին կիսամյակում գրանցվել է բավականին բարձր՝ 6.0% տնտեսական աճ: Վերջինս ամբողջությամբ պայմանավորված է արդյունաբերության և ծառայությունների ոլորտներում ավելացված արժեքների բարձր աճով: Մասնավորապես «Արդյունաբերություն» ճյուղի ավելացված արժեքի աճը (տ/տ 7.6%) ապահովվել է բոլոր ենթաճյուղերի դրական զարգացումներով, այդ թվում՝ «Հանքագործություն»՝ 8.3%, «Մշակող արդյունաբերություն»՝ 11.3%:

Ծառայությունների ճյուղում ավելացված արժեքի աճը կազմել է 8.4%, որտեղ բարձր է առևտրի ճյուղի նպաստումը՝ 7.4 տոկոսային կետ: Առևտրի ոլորտի աճը պայմանավորվել է թե՛ մեծածախ և թե՛ մանրածախ ենթաճյուղերի թողարկման ծավալային աճով՝ համապատասխանաբար 6.2% և 20.3%:

Գյուղատնտեսության ճյուղում արձանագրվել է ավելացված արժեքի 4.0% անկում, որը հիմնականում պայմանավորվել է երաշտի պատճառով հացահատիկի արտադրության ծավալների կրճատման հետևանքով «Բուսաբուծություն» ենթաճյուղի թողարկման ծավալի նվազմամբ, իսկ «Անասնապահություն» ենթաճյուղում արձանագրվել է թողարկման ծավալների 2.0% աճ:

2017 թ. առաջին կիսամյակում «Շինարարություն» ճյուղի ավելացված արժեքի անկումը պահպանվել է՝ կազմելով 12.0%:

Կիսամյակի ընթացքում համախառն պահանջարկի վերականգնմանը նպաստել են թե՛ արտաքին պահանջարկի շարունակվող վերականգնումը, թե՛ ներքին տնտեսությունում տեղի ունեցող դրական զարգացումները: Մասնավոր սպառումը և ներդրումները ավելացել են համապատասխանաբար 8.7% և 6.8%-ով, ինչը պայմանավորվել է տնտեսության վարկավորման վերականգնմամբ, մասնավոր դրամական փոխանցումների առաջանցիկ աճով և արտաքին պահանջարկի աճով:

ՀՀ պետական պարտքի կայունացման և առավել արդյունավետ կառավարման խնդրի ներքո 2017 թվականի սկզբից իրականացվել է զսպողական հարկաբյուջետային քաղաքականություն: Արդյունքում զգալի կրճատվել են ներդրումներին նպատակաուղղված պետական միջոցների ծավալները՝ մոտ 31.3%-ով, և չափավոր աճ է գրանցվել սպառման մասով՝ 2.2%:

⁶ ՀՀ մակրոտնտեսական միջավայրի զարգացումները առավել մանրամասն ներկայացված են «Գնաճի հաշվետվություն. 2017 թ. I եռամսյակ» պարբերականում:

ՀՀ ԿԲ կողմից իրականացված հարցումների համաձայն՝ գործարար միջավայրի ցուցանիշի կայունացումը 2017 թ. առաջին կիսամյակում վկայում է ներդրումային միջավայրի բարելավման/վերականգնման մասին, ընդ որում՝ բարելավում դիտարկվել է գրեթե բոլոր ոլորտներում: 2017 թ. երկրորդ եռամսյակում ԳՄՑ-ը կազմել է 53.5 (գտնվում է կայունության միջակայքում): Տարեվերջի համեմատությամբ ցուցանիշն աճել է 1 կետով, իսկ նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատությամբ՝ 3.2 կետով: Ցուցանիշի աճին նպաստել է գործարար միջավայրի նկատմամբ գործարարների լավատեսական տրամադրվածության վերականգնումը: Գործարար միջավայրի ցուցանիշի բարելավմանն առավելապես նպաստել է վերջին երեք տարիների համեմատությամբ շինարարության ճյուղի ցուցանիշի զգալի աճը (անկման տեմպերի դանդաղում):

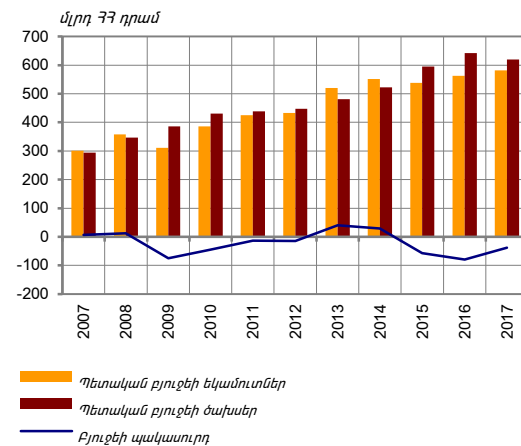
Ներքին պահանջարկի վերականգնումը և իրականացված մակրոպրոդեցիալ քաղաքականությունը նպաստել են 2017 թ. առաջին կիսամյակում վարկավորման աճին՝ 1.6% (13.4% տ/տ): Վարկավորման աճին իրենց հերթին նպաստել են վարկավորման պայմանների դյուրացումը, առաջարկի և պահանջարկի շարունակական աճը: Մեծ չափով ավելացել են արդյունաբերության, շինարարության և սպառողական ոլորտներին ուղղված վարկերի ծավալները՝ համապատասխանաբար 6.6% (19.5% տ/տ), 15.5% (4.6% տ/տ) և 7.4%-ով (9.5% տ/տ): Հատկանշական է, որ վարկային ներդրումների աճը ուղեկցվել է բանկային համակարգի ընդհանուր վարկերի և դեբիտորական պարտքերի կազմում «Չաշխատող» վարկերի և դեբիտորական պարտքի տեսակարար կշռի 0.4 (3.1% տ/տ) տոկոսային կետով նվազմամբ, որը կիսամյակի վերջում կազմել է 5.8%: «Չաշխատող» վարկերի տեսակարար կշռի աճ է գրանցվել միայն գյուղատնտեսության և տրանսպորտի ոլորտներում:

2017 թ. երկրորդ եռամսյակի վարկային պայմանների վերաբերյալ հարցման համաձայն՝ ընդլայնվել է վարկավորման և՛ առաջարկը, և՛ պահանջարկը. վարկավորման առաջարկի ընդլայնման վրա ազդել են առևտրային բանկերի կողմից կապիտալի համալրման արդյունքում ձևավորված բարձր իրացվելիությունը, բանկերի միջև մրցակցության սրացումը: Վարկավորման պահանջարկի աճ է գրանցվել վարկավորման բոլոր ուղղություններով: Վարկերի նկատմամբ պահանջարկի աճը պայմանավորվել է վարկավորման առաջարկի մրցակցային պայմանների բարելավմամբ և տնտեսական ակտիվության պահպանմամբ: 2017 թ. երկրորդ եռամսյակի համար ձևավորված սպասումների համաձայն ակնկալվում են վարկավորման ընթացակարգերի զգալի դյուրացումներ և վարկային առաջարկի ու պահանջարկի ընդլայնում:

2017 թ. առաջին կիսամյակում, նախորդ տարվա համեմատ, հարկաբյուջետային զսպող քաղաքականությունը դրսևորվել է պետական բյուջեի եկամուտների 6.3% աճով և ծախսերի 1.9% նվազմամբ: Հարկ է նշել, որ եկամուտների աճը ապահովվել է ինչպես հարկային, այնպես էլ այլ եկամուտների հաշվին: Հարկային եկամուտների աճին հիմնականում նպաստել են «Ավելացված արժեքի հարկի», «Եկամտային հարկի», «Ակցիզային հարկի» և «Մաքսատուրքի» գծով մուտքերի աճը՝ համապատասխանաբար 6.6%, 0.9%, 26.7% և 29.1%:

Եկամուտների և ծախսերի վերոնշյալ զարգացումներով պայմանավորված՝ 2017 թ. առաջին կեսին ձևավորվել է շուրջ 38.3 մլրդ դրամի պակասուրդ:

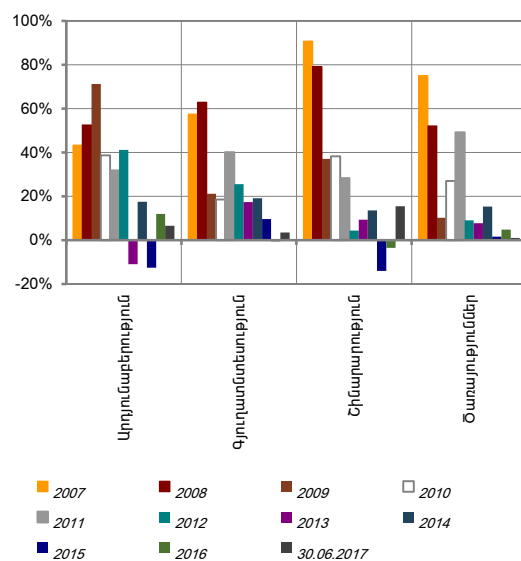
Պետական բյուջեի հիմնական ցուցանիշները (կիսամյակային)



Աղբյուրը՝ ՀՀ ԱՎԾ:

2017 թ. ավելացել են շինարարության ու սպառողական ոլորտների վարկավորման ծավալները:

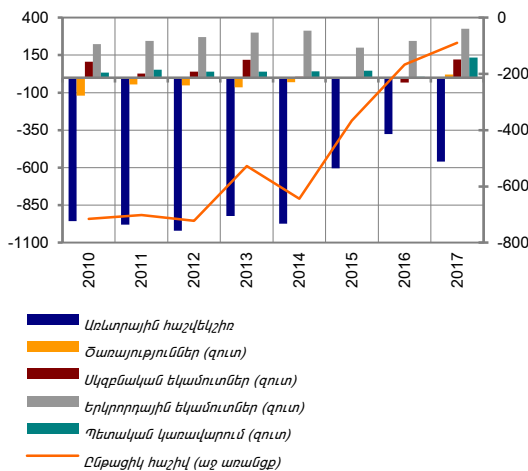
Տնտեսության հիմնական ճյուղերի վարկավորման աճը



Աղբյուրը՝ ՀՀ կենտրոնական բանկ:

2017 թ. հունիսին 12-ամսյա գնաճը կազմել է 1.1%՝ աստիճանաբար վերականգնվելով և կայունանալով իր թիրախային մակարդակի շուրջ:

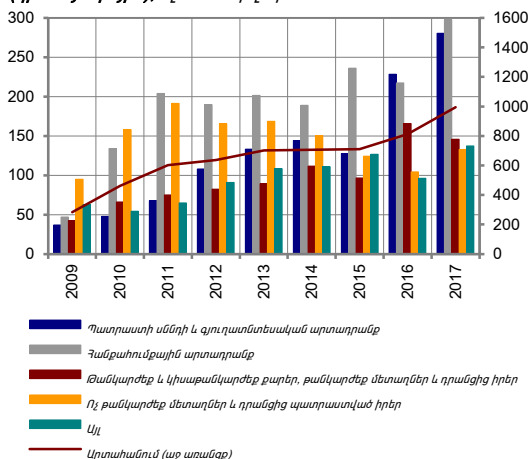
Վճարային հաշվեկշիռի հիմնական ցուցանիշներ (կիսամյակային), մլն ԱՄՆ դոլար



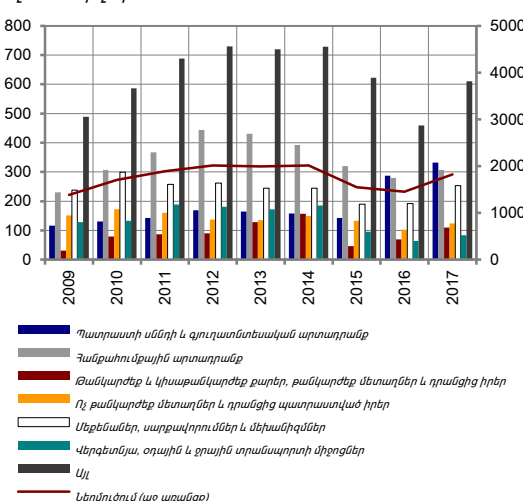
Աղբյուրը՝ ՀՀ կենտրոնական բանկ:

2017 թ. առաջին կիսամյակում ընթացիկ հաշվի պակասուրդը նկատելի բարելավվել է:

ՀՀ արտահանումն ըստ ապրանքախմբերի (կիսամյակային), մլն ԱՄՆ դոլար



ՀՀ ներմուծումն ըստ ապրանքախմբերի (կիսամյակային), մլն ԱՄՆ դոլար



Աղբյուրը՝ ՀՀ կենտրոնական բանկ:

2017 թ. հունիսին 12-ամսյա գնաճը կազմել է 1.1%: Դա պայմանավորվել է բացառապես պարենային ապրանքների գների 3.3% աճով, որի ընդհանուր նպաստումը գնաճին կազմել է 1.5 տոկոսային կետ: Տարեսկզբից համաշխարհային տնտեսության աճի բարելավման հեռանկարները պահպանվել են, իսկ միջազգային ապրանքային շուկաներում գները դրսևորել են կայունացման միտումներ, որից ելնելով՝ առաջիկա ամիսներին արտաքին հատվածից էական գնաճային ճնշումներ չեն ակնկալում: ՀՀ տնտեսությունում առաջիկայում կպահպանվեն առաջին կիսամյակում դիտված դրական զարգացումները: Արտաքին և ներքին տնտեսությունների զարգացման նշված հեռանկարների պարագայում գնաճն աստիճանաբար կվերականգնվի՝ կայունանալով իր թիրախային մակարդակի շուրջ:

2.2. ԱՐՏԱՔԻՆ ԱՌԵՎՏՈՒՐ

2017 թ. հունվար-հունիս ժամանակահատվածում արտաքին առևտրաշրջանառության ծավալները, նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատությամբ, ավելացել են 24.0%-ով, ընդ որում՝ արտահանումն ավելացել է 21.0%-ով, ներմուծումը՝ 25.8%-ով: Տնտեսական աճի աշխուժացման պայմաններում սպասվածից ավելի բարձր է եղել ապրանքների և ծառայությունների ներմուծման աճը, որին էապես նպաստել են ներդրումային ապրանքները:

Համաձայն ՀՀ ԿԲ տվյալների՝ 2017 թ. առաջին կիսամյակում ընթացիկ հաշվի պակասուրդը, նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատությամբ, բարելավվել և կազմել է 89.8 մլն դոլար: 2017 թ. առաջին կիսամյակում ընթացիկ հաշիվ/ՀՆԱ հարաբերակցությունը կազմել է 2.0%⁷:

Տարվա առաջին 6 ամիսների ընթացիկ հաշվի բարելավումը հիմնականում պայմանավորվել է արտաքին միջավայրի լավացմամբ, արտաքին նոր շուկաների ներգրավմամբ և պահանջարկի վերականգնմամբ: Համաշխարհային տնտեսության պայմանների բարելավման տեսանկյունից հարկ է նշել արտաքին հիմնական գործընկերներ երկրներում տնտեսական աճի, ակտիվության և կայունության վերականգնումը, որի արդյունքում ավելացել են ՀՀ-ից արտահանման և դեպի ՀՀ տրանսֆերտների ծավալները:

Ներմուծման կառուցվածքում էական փոփոխություններ տեղի չեն ունեցել: Ներմուծման մեջ ըստ տեսակարար կշռի առավել խոշոր աճ է գրանցվել «Քիմիա և դրա հետ կապված արդյունաբերության ճյուղերի արտադրանք» (12.6%), «Մեքենաներ, սարքավորումներ և մեխանիզմներ» (13.9%) ապրանքախմբերում:

Հիմնականում ավելացել են ապրանքների արտահանման կառուցվածքում առավել մեծ տեսակարար կշիռ ունեցող «Պատրաստի սննդի արտադրանք», «Հանքահումքային արտադրանք»

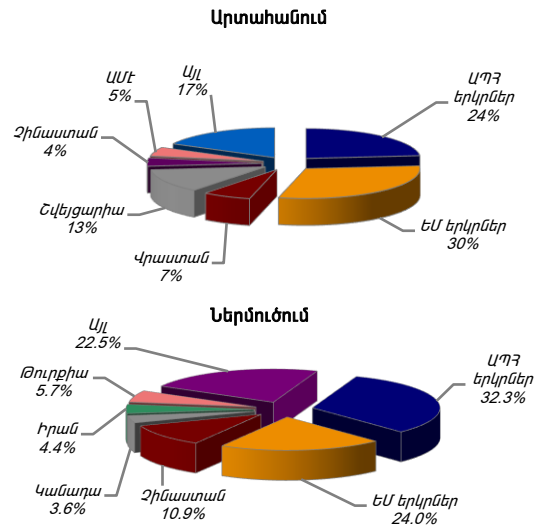
⁷ Աղբյուրը՝ https://www.cba.am/Storage/AM/downloads/stat_data_arm/PRESS%20RELEASE-2017Q2.pdf

և «Ոչ թանկարժեք մետաղներ և դրանցից պատրաստված իրեր» ապրանքախմբերի արտահանման ծավալները, որոնց կշիռները արտահանման կառուցվածքում կազմել են համապատասխանաբար 24.2%, 29.9% և 13.4%:

ՀՀ արտաքին առևտրի կենտրոնացվածության մակարդակը էապես չի փոխվել: Խոշոր առևտրային գործընկերներ են շարունակում մնալ ԱՊՀ և ԵՄ անդամ երկրները՝ արտահանման և ներմուծման հետևյալ տեսակարար կշիռներով. ԱՊՀ՝ 23.5% և 32.3%, ԵՄ՝ 30.3% և 20.6%: Միևնույն ժամանակ, ավելացել են Իրաք, Վրաստան, Կանադա արտահանվող ապրանքների ծավալները, նվազել են Չինաստան արտահանվող ապրանքների ծավալները:

2017 թ. առաջին կիսամյակում, նախորդ տարվա վերջի համեմատությամբ, խորացել է ՀՀ արտահանման կենտրոնացվածությունը՝ ըստ ապրանքախմբերի՝ Հերֆինդալ-Հիրշմանի ինդեքսի արժեքը կազմել է 0.192:

Հայաստանի արտաքին առևտրի բաշխվածությունը ըստ երկրների (30.06.2017 թ. դրությամբ)



Աղբյուրը՝ ՀՀ ԱՎԾ:

2.3. ՏՆԱՅԻՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԵԿԱՍՈՒՏՆԵՐ ԵՎ ՊԱՐՏՔԻ ԲԵՌ⁸

Արտաքին և ներքին մակրոտնտեսական զարգացումների ներքո 2017 թ. առաջին կիսամյակում պահպանվել է միջին ամսական անվանական աշխատավարձի աճի տեմպը՝ 2.4% (2016 թ. առաջին կիսամյակում՝ 2.8%): Աշխատավարձի աճ գրանցվել է մասնավոր հատվածում՝ 3.2%, մինչդեռ պետական հատվածում գրանցվել է աշխատավարձի 0.2% նվազում: Նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատությամբ գործազրկության մակարդակը մնացել է անփոփոխ՝ 18.4%: Ըստ ՀՀ ԿԲ գնահատումների՝ 2017 թ. ընթացքում աշխատավարձի աճը կկազմի 3.1%, իսկ գործազրկության մակարդակը կնվազի մինչև 17.9%: Առաջիկա տարիներին տնտեսական ակտիվության արագացմանը զուգընթաց ակնկալվում է աշխատավարձի աճի տեմպի բարձրացում և գործազրկության շարունակական նվազում:

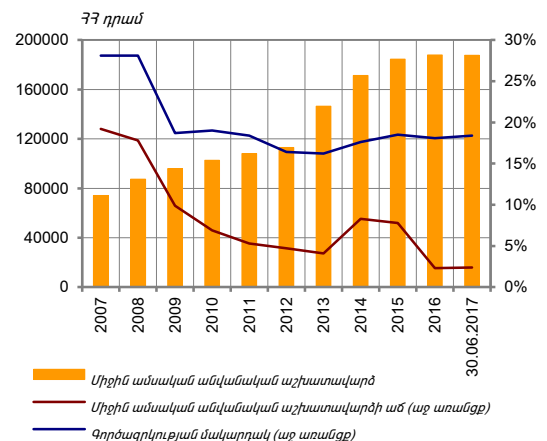
Դիտարկվող ժամանակահատվածում պահպանվել է արտասահմանից ստացվող ոչ առևտրային բնույթի փոխանցումների աճի միտումը՝ դրականորեն անդրադառնալով տնային տնտեսությունների եկամուտների վրա: 2016 թ. առաջին կիսամյակի համեմատությամբ 2017 թ. առաջին կիսամյակում զուտ ընթացիկ մասնավոր տրանսֆերտները և արտագնա աշխատողների զուտ վարձատրությունը ավելացել են 12.9%-ով: ՀՆԱ աճի պայմաններում 12-ամսյա կտրվածքով զուտ ընթացիկ մասնավոր տրանսֆերտների և արտագնա աշխատողների վարձատրության հարաբերակցությունը ՀՆԱ-ին մնացել է անփոփոխ՝ 9.5%:

Տնային տնտեսությունների իրական եկամուտների վրա դրական ազդեցություն է ունեցել նաև կիսամյակի ընթացքում ձևավորված ցածր գնաճային միջավայրը:

Տնային տնտեսությունների եկամուտների աճի մասին են վկայում նաև տնային տնտեսությունների շրջանում ՀՀ ԿԲ կողմից

Կիսամյակի ընթացքում թեև գրանցվել է աշխատավարձի աճ, սակայն դեռևս զիջում է նախորդ տարիների ցուցանիշներին:

Միջին անվանական աշխատավարձ և գործազրկության մակարդակ

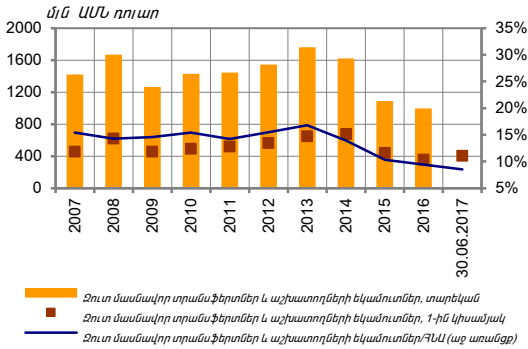


Աղբյուրը՝ ՀՀ ԱՎԾ:

Զուտ ընթացիկ մասնավոր տրանսֆերտների և արտագնա աշխատողների զուտ վարձատրության աճի միտումը պահպանվել է:

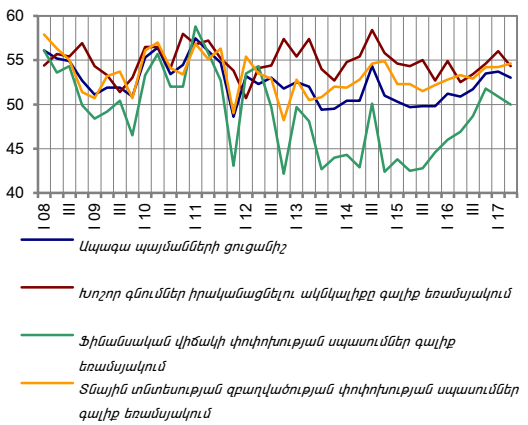
⁸ Աղբյուրը՝ ՀՀ կենտրոնական բանկ, «Գնաճի հաշվետվություն. 2017 թ. 3-րդ եռամսյակ» պարբերական:

Ձուտ մասնավոր տրանսֆերտներ և սեզոնային աշխատողների վարձատրություն



Աղբյուրը՝ ՀՀ կենտրոնական բանկ:

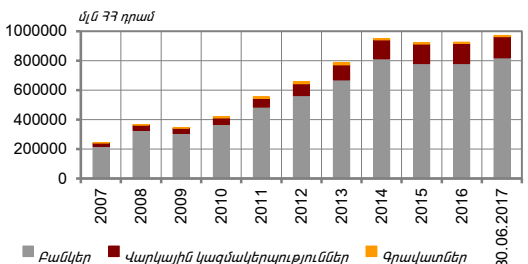
Ապագա պայմանների ցուցանիշը և դրա բաղադրատարրերը



Աղբյուրը՝ ՀՀ կենտրոնական բանկ:

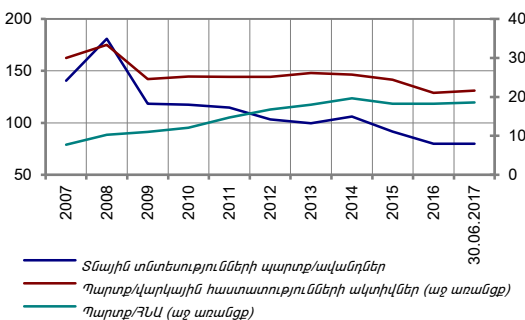
Կիսամյակի ընթացքում ավելացել են ֆինանսական հաստատությունների նկատմամբ տնային տնտեսությունների պարտավորությունները՝ հանգեցնելով վերջիններիս պարտքի բեռի աճին:

Տնային տնտեսությունների պարտավորությունների կառուցվածքը



Աղբյուրը՝ ՀՀ կենտրոնական բանկ:

Տնային տնտեսության պարտքի և եկամուտների ցուցանիշներ (%)



Աղբյուրը՝ ՀՀ կենտրոնական բանկ:

իրականացված եռամսյակային հարցման արդյունքները⁹, ըստ որոնց նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատությամբ զգալիորեն աճել են ֆինանսական վիճակի փոփոխության ընթացիկ և ապագա գնահատականները՝ նպաստելով սպառողների վստահության ցուցանիշի ինչպես ընթացիկ, այնպես էլ ապագա պայմանների ենթացուցանիշների աճին: Մասնավորապես՝ 2016 թ. երկրորդ եռամսյակի համեմատ, 2017 թ. երկրորդ եռամսյակում սպառողների վստահության ցուցանիշն աճել է 2.2-ով և կազմել՝ 44.8:

Դիտարկվող ժամանակահատվածում տնային տնտեսությունների բանկային ավանդների տեսքով պահվող խնայողություններն ավելացել են 4.9%-ով (15.6% տ/տ) և կազմել 1213 մլրդ ՀՀ դրամ: Ընդ որում՝ զգալի ավելացել են դրամային ավանդները՝ կազմելով տնային տնտեսությունների ընդհանուր ավանդների 35.0%-ը՝ 2016 թ. վերջի 32.2%-ի փոխարեն: Այնուամենայնիվ, արտաբերության ավանդների բարձր տեսակարար կշիռը շարունակում է սահմանափակել դրամային ակտիվներում ֆինանսական միջոցների տեղաբաշխման և, հատկապես, տնային տնտեսություններին դրամով վարկավորելու բանկերի հնարավորությունները: Հատկանշական է, որ ավանդների աճն ուղեկցվել է տնային տնտեսություններից ներգրավված դրամային և դոլարային ավանդների տոկոսադրույքների նվազմամբ:

2017 թ. ընթացքում ՌԴ-ից ակնկալվող դրամական փոխանցումների աճը, տնտեսական աճը, ինչպես նաև ՀՀ-ում ձևավորված ցածր գնաճային միջավայրը դրական ազդեցություն կունենան տնային տնտեսությունների իրական եկամուտների վրա:

Կիսամյակի ընթացքում դիտարկվել է տնային տնտեսությունների վարկային պահանջարկի և ֆինանսական համակարգի առաջարկի աճ, որի պարագայում ավելացել են ռեզիդենտ տնային տնտեսությունների վարկավորման ծավալները¹⁰: Նպաստելով տնային տնտեսությունների վարկային բեռի աճին: Մասնավորապես՝ դիտարկվող ժամանակահատվածում վարկային հաստատությունների նկատմամբ ռեզիդենտ տնային տնտեսությունների ընդհանուր պարտավորություններն աճել են 4.8%-ով (4.9% տ/տ) և կազմել 970.0 մլրդ դրամ՝ պայմանավորված ինչպես բանկերի, այնպես էլ վարկային կազմակերպությունների կողմից տրամադրված վարկերի աճով՝ համապատասխանաբար 4.9% և 4.6%: ՀՆԱ-ի համեմատ վարկավորման առավել բարձր աճի պայմաններում ռեզիդենտ տնային տնտեսություններին տրամադրված վարկերի մասնաբաժինը ՀՆԱ-ում աճել է 0.4 տոկոսային կետով և կազմել 18.6%: Վարկ/ ավանդ հարաբերակցությունը մնացել է անփոփոխ և կազմել է 80.0%: Արդյունքում վարկային հաստատությունների համար տնային տնտեսությունները շարունակել են հանդես գալ որպես զուտ վարկատու:

Որպես վարկավորման առավել ակտիվ ուղղություն շարունակել է մնալ սպառողական վարկավորումը, որտեղ վարկային հաստատությունների միջև մրցակցությունը բավականաչափ բարձր է: 2017 թ. առաջին կիսամյակում գրանցվել է սպառողական վարկերի 8.0% աճ, որին նպաստել են սպառողական վարկավորման բոլոր ուղղությունները, բացառությամբ՝ ավտովարկերի:

⁹ Աղբյուրը՝ ՀՀ կենտրոնական բանկի կողմից 2017 թ. առաջին կիսամյակում անցկացված «Սպառողների վստահության ցուցանիշը» եռամսյակային հարցման ամփոփումները:

¹⁰ Աղբյուրը՝ ՀՀ կենտրոնական բանկի կողմից 2017 թ. առաջին կիսամյակում անցկացված «ՀՀ բանկերի և վարկային կազմակերպությունների կողմից տրամադրվող վարկերի պայմանների վերաբերյալ» եռամսյակային հարցման ամփոփումները:

Ընդհանուր առմամբ, 2017 թ. առաջին կիսամյակում պահպանվել են սպառողական վարկերի պայմանների և ընթացակարգերի դյուրինացման միտումները՝ պայմանավորված բանկերի և այլ ֆինանսական հաստատությունների միջև մրցակցության աճով, ինչպես նաև բանկերի կողմից իրականացված կապիտալի համալրումների արդյունքում ձևավորված իրացվելիության աճով: Մեղմացումները վերաբերում են վարկավորման գրեթե բոլոր ուղղություններին (ժամկետայնությանը, վարկարժանության գնահատմանը, ոչ տոկոսային վճարների սահմանմանը, ինչպես նաև վարկ/գրավ հարաբերակցությանը) և ունեն տարբերակված բնույթ՝ կախված հաճախորդների առանձին խմբերի բնութագրերից:

Դիտարկվող ժամանակահատվածում 1.8%-ով ավելացել են նաև բանկերի և վարկային կազմակերպությունների կողմից տրամադրված հիփոթեքային վարկերը՝ հիմնականում պայմանավորված անշարժ գույքի ձեռքբերման հիփոթեքային վարկերի 2.4% աճով: Հիփոթեքային վարկավորման շուկայի ակտիվացման գործում շարունակում են մեծ դեր ունենալ «Եկամտային հարկի մասին» ՀՀ օրենքում կատարված փոփոխությունները¹¹, «Բնակարան երիտասարդներին» և Ազգային հիփոթեքային ընկերությունների կողմից իրականացվող վերաֆինանսավորման ծրագրերը: Վերոնշյալ ծրագրերի շնորհիվ շարունակել է աճել անշարժ գույքի ձեռքբերման հիփոթեքային դրամային վարկերի մասնաբաժինը ընդհանուր անշարժ գույքի ձեռքբերման հիփոթեքային վարկերում և կազմել է 54.5%՝ դրականորեն անդրադառնալով այս վարկատեսակից բխող վարկային ռիսկերի կառավարման վրա: Ռիսկերի կառավարման տեսանկյունից իր դրական ազդեցությունը կարող է ունենալ նաև «Բնակարանային հիփոթեքային վարկավորման մասին» ՀՀ օրենքի նախագծի ընդունումը, ինչը թույլ կտա բարձրացնել հիփոթեքային շուկայում թափանցիկության մակարդակը և ապահովել վարկառուների շահերի պաշտպանությունը:

2017 թ. երրորդ եռամսյակում և՛ բանկերը, և՛ վարկային կազմակերպությունները ակնկալում են սպառողական և հիփոթեքային վարկավորման ծավալների հետագա աճ՝ կապված ընթացակարգերի դյուրացումների, ինչպես նաև վարկային պահանջարկի աճի հետ¹²:

2017 թ. առաջին կիսամյակում արձանագրվել է տնային տնտեսություններին տրամադրված վարկային պորտֆելի որակի բարելավում: Բանկերում և վարկային կազմակերպություններում սպառողական «չաշխատող» վարկերի մասնաբաժինը նվազել է 0.6 տոկոսային կետով և կազմել 7.8%: Հիփոթեքային «չաշխատող» վարկերի մասնաբաժինը ընդհանուր հիփոթեքային վարկերում նվազել է 0.3 տոկոսային կետով և կազմել է 5.8%:

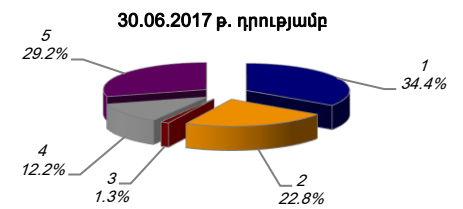
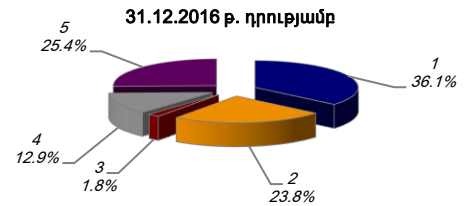
Ընդհանուր առմամբ, տնային տնտեսությունների հատվածից բխող ռիսկերը պահպանվել են կառավարելի մակարդակում և նշանակալի չեն եղել ընդհանուր ֆինանսական համակարգի կայունության վտանգման տեսանկյունից:

¹¹ «Հիփոթեքային վարկի սպասարկման համար վճարված տոկոսների գումարների չափով վարձու աշխատողների, անհատ ձեռնարկատերերի և նոտարների կողմից վճարված եկամտային հարկի գումարների վերադարձման կարգը սահմանելու մասին» ՀՀ Կառավարության թիվ 205-Ն որոշման (2015 թ. փետրվարի 19), «Եկամտային հարկի մասին» ՀՀ օրենքում կատարված փոփոխությունների համաձայն՝ հիփոթեքային վարկերի սպասարկման համար վճարվող տոկոսագումարների չափով վարկառուի կողմից վճարված եկամտային հարկի գումարը վերադարձվում է ՀՀ Կառավարության կողմից:

¹² Աղբյուրը՝ ՀՀ կենտրոնական բանկի կողմից 2017 թ. առաջին կիսամյակում անցկացված «ՀՀ բանկերի և վարկային կազմակերպությունների կողմից տրամադրվող վարկերի պայմանների վերաբերյալ» եռամսյակային հարցման ամփոփումներ:

Տնային տնտեսությունների վարկային պարտաճանաչությունից բխող ռիսկերն ունեցել են նվազման միտում:

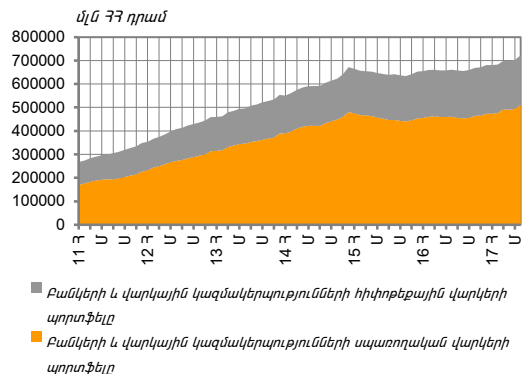
ՀՀ առևտրային բանկերի և վարկային կազմակերպությունների սպառողական վարկային պորտֆելի կառուցվածքը



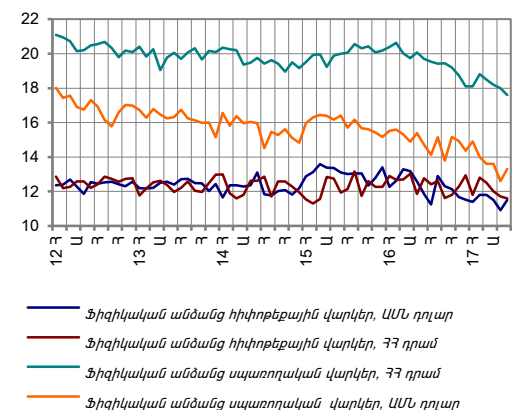
1. Քարտային վարկեր, 2. Ոսկու գրավով վարկեր, 3. Ավտովարկեր, 4. Կենցաղային և համակարգչային տեխնիկայի ձեռքբերման վարկեր, 5. Այլ սպառողական վարկեր

Աղբյուրը՝ ՀՀ կենտրոնական բանկ:

Բանկերի և վարկային կազմակերպությունների հիփոթեքային և սպառողական վարկային պորտֆելը



Տնային տնտեսություններին տրամադրված վարկերի տոկոսադրույքներ

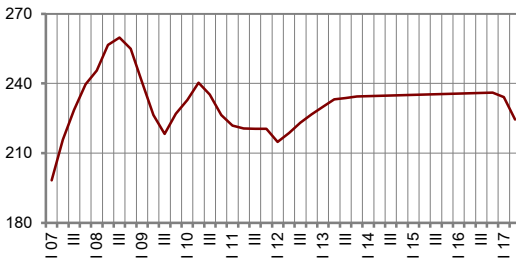


Աղբյուրը՝ ՀՀ կենտրոնական բանկ:

2.4. ԱՆՇԱՐԺ ԳՈՒՅՔԻ ՇՈՒԿԱ

2017 թ. առաջին կիսամյակում բնակարանների գները նվազել են:

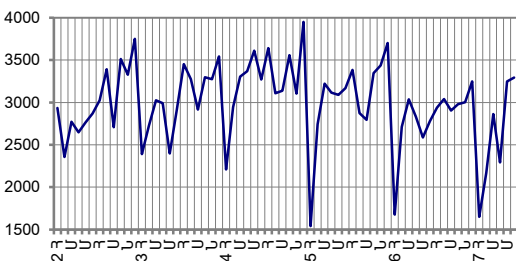
Բնակարանների միջին գների ինդեքսը Երևանում (1 քառ. մ)



Աղբյուրը՝ ՀՀ կառավարությանն առընթեր անշարժ գույքի կադաստրի պետական կոմիտե:

Նախորդ տարվա առաջին կիսամյակի համեմատությամբ աճել է անշարժ գույքի շուկայում իրականացված առուվաճառքի գործարքների քանակը:

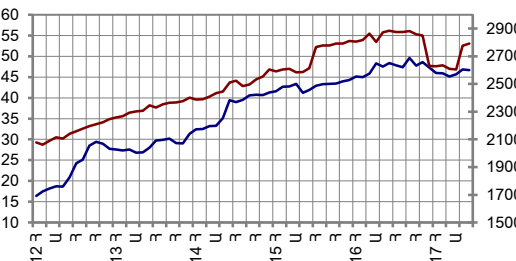
Անշարժ գույքի առուվաճառքի քանակը



Աղբյուրը՝ ՀՀ կառավարությանն առընթեր անշարժ գույքի կադաստրի պետական կոմիտե:

Գրավի իրացվելության ռիսկը շարունակում է մնալ առանցքային ռիսկերից:

Բանկերում շահագործումից դուրս, վաճառքի համար պահվող և գրավ համարվող անշարժ գույքի ծավալները (մլրդ ՀՀ դրամ)



— Շահագործումից դուրս և վաճառքի համար պահվող անշարժ գույք
— Որպես գրավ ստացված անշարժ գույք (աջ առանցք)

Աղբյուրը՝ ՀՀ կենտրոնական բանկ:

Կիսամյակի ընթացքում աճել են անշարժ գույքի վարկավորման ծավալները:

Դիտարկվող ժամանակահատվածում, նախորդ տարվա երկու կիսամյակների համեմատ, ինչպես Երևանում, այնպես էլ հանրապետության այլ քաղաքներում բազմաբնակարան բնակելի շենքերի բնակարանների գները նվազել են շուրջ 3.0-ական տոկոսային կետով¹³: Գների համեմատաբար բարձր աճ նկատվել է Երևանի Կենտրոն վարչական շրջանում (1.7 %): Միևնույն ժամանակ, բանկերը շարունակել են անշարժ գույքի գրավով ապահովված հիփոթեքային վարկերի համար վարկ/գրավ հարաբերակցությունը պահպանել 60-80% միջակայքում, ինչն էականորեն զսպել է անշարժ գույքի գների հնարավոր տատանումներով պայմանավորված վարկային ռիսկը (մանրամասն տե՛ս «Առևտրային բանկերի շուկայական ռիսկ» ենթաբաժինը):

2017 թ. առաջին կիսամյակում, 2016 թ. առաջին կիսամյակի համեմատությամբ, բազմաբնակարան բնակելի շենքերի բնակարանների առուվաճառքի գործարքների քանակը Երևանում և մարզերում ավելացել է համապատասխանաբար 17.3 %-ով և 0.2%-ով:

Ըստ ՀՀ ԿԲ կողմից իրականացվող եռամսյակային հարցումների՝ անշարժ գույքի շուկայում ակտիվությունը համեմատաբար բարձր է առաջնային շուկայից ձեռք բերվող բնակարանների մասով, ինչը պայմանավորված է 2015 թ. ուժի մեջ մտած «Եկամտային հարկի մասին» ՀՀ օրենքում կատարված փոփոխություններով: Ֆինանսական կայունության ապահովման տեսանկյունից շարունակում է նշանակալի ազդեցություն ունենալ անշարժ գույքի հանդիսացող գրավի իրացվելիության ռիսկը, որն առավել ընդգծված է ոչ բնակելի անշարժ գույքի մասով:

2017 թ. առաջին կիսամյակի ընթացքում բանկերի և վարկային կազմակերպությունների կողմից տրամադրված անշարժ գույքի ձեռքբերման վարկերի ծավալը և քանակն աճել են համապատասխանաբար 2.4% և 3.4%-ով (հիփոթեքային վարկերի վերաբերյալ մանրամասն տե՛ս «Տնային տնտեսությունների եկամուտներ և պարտքի բեռ» ենթաբաժինը): Միևնույն, ժամանակ գրանցվել է անշարժ գույքի ձեռքբերման վարկային պորտֆելի բարելավում. անշարժ գույքի ձեռքբերման «չաշխատող» վարկերի մասնաբաժինն անշարժ գույքի ձեռքբերման ընդհանուր վարկերում նվազել է 0.5 տոկոսային կետով և կազմել 5.2%:

Տարվա ընթացքում 14.3%-ով աճել է բնակելի և ոչ բնակելի շենքերի շինարարությանն ուղղված վարկավորումը, որի գծով ևս գրանցվել է վարկային պորտֆելի բարելավում: Մասնավորապես՝ բնակելի և ոչ բնակելի շենքերի շինարարությանն ուղղված «չաշխատող» վարկերի մասնաբաժինը վերոնշյալ ոլորտին տրամադրված վարկերի ընդհանուր ծավալում նվազել է 1.0 տոկոսային կետով և կազմել 5.7%:

¹³ Հայաստանի Հանրապետությունում անշարժ գույքի միասնական միջին գների ինդեքսի բացակայության պատճառով որպես անշարժ գույքի գնային գաղափարների չափորոշիչ է ընտրվել Երևանի բնակարանների միջին գների ինդեքսը:

Բնակելի շենքերի գործարկումն ըստ ֆինանսավորման աղբյուրների

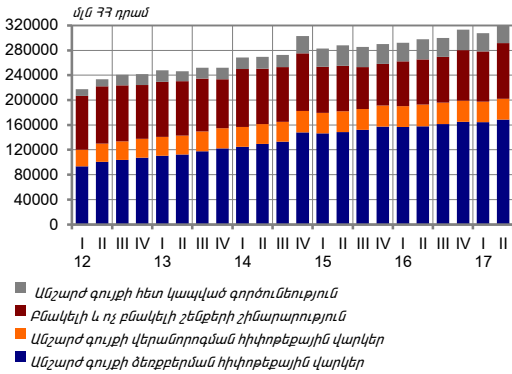
Ֆինանսավորման աղբյուրներ	2017 թ. առաջին կիսամյակում գործարկված բնակելի շենքեր (բառ. մ)	Տեսակարար կշիռն ընդհանուր մեջ	Տոկոսային փոփոխությունը 2016 թ. առաջին կիսամյակի համեմատությամբ
Ընդամենը, այդ թվում՝	34,746	100%	4.9%
պետական բյուջե	0	0	0
կազմակերպությունների միջոցներ	2,003	5.8%	-48.8%
բնակչության միջոցներ	32,743	94.2%	12.1%

Աղբյուրը՝ ԴԴ ԱԿԾ:

2017 թ. առաջին կիսամյակում, նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատությամբ, 48.8%-ով նվազել են կազմակերպությունների կողմից ֆինանսավորվող և շահագործման հանձնված բնակելի շենքերի ծավալները, որի հետևանքով զգալիորեն նվազել է նաև վերջինիս մասնաբաժինը շահագործման հանձնված բնակելի շենքերի ընդհանուր ծավալում և կազմել ընդամենը 5.8% (2016 թ. առաջին կիսամյակում՝ 11.8%): Միաժամանակ, ավելացել են բնակչության միջոցներով շահագործման հանձնված բնակելի շենքերի ծավալները (12.1%)՝ նպաստելով ընդհանուր շահագործման հանձնված շենքերի ծավալների 4.9% աճին: Շենքերի շինարարությամբ զբաղվող կազմակերպությունների մեծ մասի համար որպես անշարժ գույքի շինարարությանը խոչընդոտող հիմնական գործոն է շարունակում մնալ պահանջարկի նվազումը¹⁴:

Այսպիսով՝ անշարժ գույքի շուկայի ակտիվության ցածր մակարդակը սահմանափակել է ֆինանսական հաստատությունների կողմից անշարժ գույք հանդիսացող գրավի առարկայի իրացման հնարավորությունները, այնուամենայնիվ, անշարժ գույքի գների տատանումները նշանակալի չեն եղել ֆինանսական համակարգի կայունության համար:

Անշարժ գույքի շուկայի վարկավորման ծավալը



Աղբյուրը՝ ԴԴ կենտրոնական բանկ:

¹⁴ Աղբյուրը՝ ԴԴ կենտրոնական բանկի կողմից 2017 թ. առաջին կիսամյակում անցկացված «Գործարար միջավայրի ցուցանիշ» եռամսյակային հարցման ամփոփումներ:

ԱՄՓՈՓՈՒՄ

2017 թ. առաջին կիսամյակում ՀՀ մակրոտնտեսական միջավայրի բարենպաստ զարգացումներին նպաստել է ինչպես համաշխարհային տնտեսության՝ արտաքին պահանջարկի և գործունային եկամուտների աճը, այնպես էլ ներքին պահանջարկի շարունակական վերականգնումը: Նշված ժամանակահատվածում դիտարկվել է բարձր տնտեսական ակտիվություն՝ պայմանավորված արդյունաբերության և ծառայությունների ճյուղերում գրանցված աճով: Միևնույն ժամանակ, արձանագրվել է մասնավոր տրանսֆերտների և արտագնա աշխատողների վարձատրության, անվանական աշխատավարձի աճ, որոնք նպաստել են տնային տնտեսությունների եկամուտների աճին և տնային տնտեսությունների հատվածից բխող վարկային ռիսկերի նվազմանը:

Այսպիսով՝ տարածաշրջանային մակրոտնտեսական անորոշությունների նվազման և ներքին տնտեսական ակտիվության աշխուժացման շնորհիվ մակրոտնտեսությունից փոխանցված ռիսկերը նվազել են՝ դրականորեն անդրադառնալով ֆինանսական համակարգի կայունության ամրապնդման վրա:

3. ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ՇՈՒԿԱՆԵՐԻ ԿԱՅՈՒՆՈՒԹՅՈՒՆԸ

3.1. ԴՐԱՄԱԿԱՆ ԵՎ ԿԱՊԻՏԱԼԻ ՇՈՒԿԱՆԵՐ

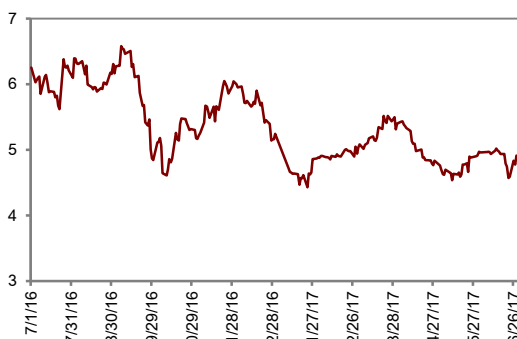
2017 թ. առաջին կիսամյակի ընթացքում ՀՀ կենտրոնական բանկն իրականացրել է ընդլայնողական դրամավարկային քաղաքականություն՝ իջեցնելով վերաֆինանսավորման տոկոսադրույքը 6.25%-ից 6.0%-ի:

Դրամավարկային պայմանների թուլացումը, ինչպես նաև բանկերի և այլ ֆինանսական կազմակերպությունների բարձր իրացվելիությունը նպաստել են ֆինանսական շուկայի տոկոսադրույքների նվազմանը:

2017 թ. առաջին կիսամյակում շարունակել են նվազել կարճաժամկետ տոկոսադրույքները. միջբանկային ռեպոյի միջին ամսական տոկոսադրույքը 2017 թ. հունիսին կազմել է 5.6%՝ նախորդ տարվա հունիսի համեմատությամբ նվազելով 2.1 տոկոսային կետով, ավելին՝ մայիս և հունիս ամիսներին նույնիսկ զիջել է վերաֆինանսավորման տոկոսադրույքին:

Պետական պարտատոմսերի եկամտաբերությունը ևս նվազել է կորի որջ երկայնքով¹⁵ միջինում 1.0 տոկոսային կետով: Ընդ որում, առավել ընդգծված է միջնաժամկետ տոկոսադրույքների նվազումը՝ միջինում 1.4 տոկոսային կետով: Երկարաժամկետ պարտատոմսերի տոկոսադրույքները նվազել են ընդամենը 0.4 տոկոսային կետով, իսկ կարճաժամկետներինը՝ 1.0 տոկոսային կետով: Արդյունքում՝ 10 տարի և 6 ամիս ժամկետայնությամբ պարտատոմսերի եկամտաբերությունների տարբերությունը (սպրեդ) կազմել է 4.9%՝ 2017 թ. հունիսի վերջի դրությամբ:

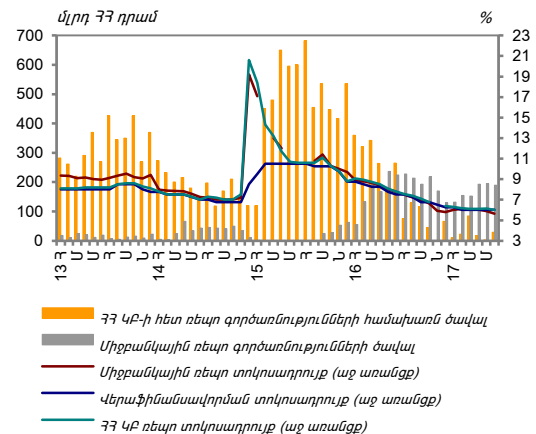
6 ամիս և 10 տարի ժամկետայնությամբ պարտատոմսերի սպրեդ



Աղբյուրը՝ ՀՀ կենտրոնական բանկ:

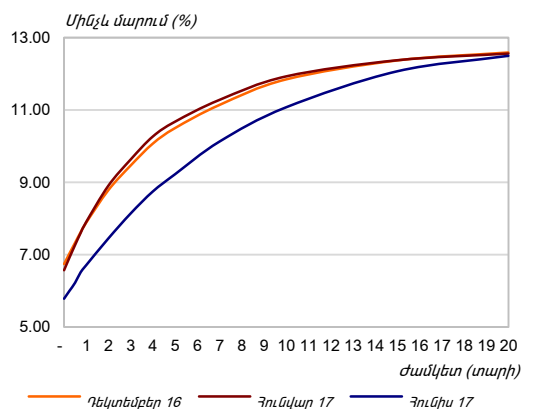
2017 թ. առաջին կիսամյակում դրամավարկային պայմանների թուլացումը և բանկերի բարձր իրացվելիությունը նպաստել են ֆինանսական շուկայի տոկոսադրույքների նվազմանը:

ՀՀ ԿԲ-ի հետ և միջբանկային ռեպո գործառնությունների ամսական ծավալները և տոկոսադրույքների մակարդակները



Աղբյուրը՝ ՀՀ կենտրոնական բանկ:

ՀՀ պետական պարտատոմսերի եկամտաբերության կորեր

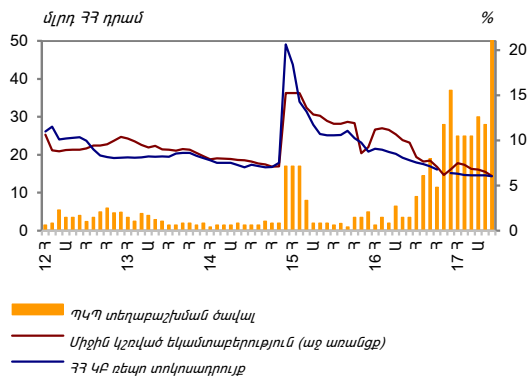


Աղբյուրը՝ ՀՀ կենտրոնական բանկ:

¹⁵ ՊՊ եկամտաբերության կորը պետական պարտատոմսերի եկամտաբերությունների և միջև մարում ժամկետայնությունների միջև կախվածությունն է: 2013 թ. հուլիսից՝ ՀՀ կենտրոնական բանկը եկամտաբերության կորի կառուցման համար կիրառում է նոր մոտեցում, ըստ որի՝ կորը կառուցվում է Նելսոն Սիգելի վիճակագրական պարամետրական մոդելով, որը մեկ ֆունկցիայի միջոցով մոտարկում է բոլոր ժամանակահատվածների եկամտաբերության կորերը:

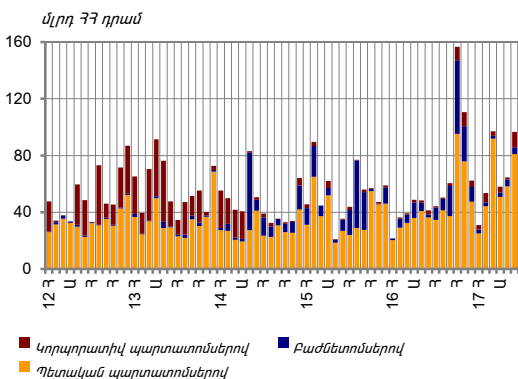
Պետական պարտատոմսերի եկամտաբերությունը նվազել է կորի ողջ երկայնքով:

Պետական զանապետական կարծաժամկետ պարտատոմսերի տեղաբաշխման ծավալները և միջին կշռված եկամտաբերությունները



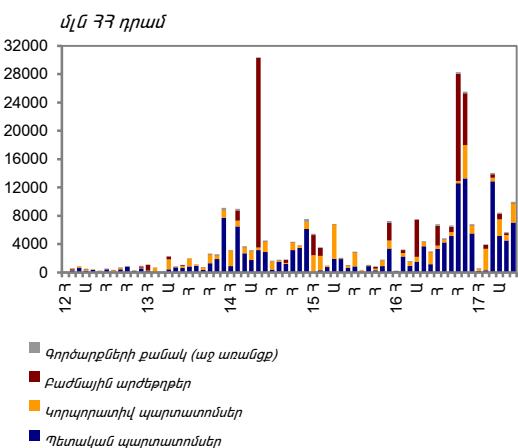
Աղբյուրը՝ ՀՀ կենտրոնական բանկ:

Ներդրումային ծառայություններ մատուցող անձանց կողմից իրականացված արժեթղթերի առուվաճառքի գործառնությունները



Աղբյուրը՝ ՀՀ կենտրոնական բանկ:

Արժեթղթերի կարգավորվող շուկայում իրականացված արժեթղթերի առուվաճառքի և ռեպո գործառնությունները



Աղբյուրը՝ ՀՀ կենտրոնական բանկ:

Ստորև բերված աղյուսակում ներկայացվում են ՀՀ կենտրոնական բանկի կողմից հաշվարկվող պետական պարտատոմսերի ինդեքսները¹⁶, որոնք արտացոլում են պետական պարտատոմսերի շուկայի միտումները 2017 թ. առաջին կիսամյակում:

Պետական պարտատոմսերի ինդեքսների բնութագրիչ ցուցանիշները 2017 թ. առաջին կիսամյակում

Ցուցանիշ (միջին)	TBI	G03	G05	G5I	GMI
Ձևափոխված դյուրացիա (modified duration)	0.29	1.30	1.91	6.27	3.71
Ռիսկով կշռված եկամտաբերություն	6.59	7.98	8.82	12.09	11.11
Մարման միջին ժամկետայնություն (տարի)	0.30	1.47	2.28	14.48	7.34
Միջին կշռված արժեկտրոն (%)		9.37	9.74	12.20	10.76
ՊՊ շուկայական արժեք (մլրդ ՀՀ դրամ)	47.12	174.72	269.11	190.92	460.03
Ինդեքսի շուկայական արժեքի փոփոխություն եկամտաբերության +/-1% փոփոխության դեպքում (մլն ՀՀ դրամ)	+/- 135.2	+/- 2277.0	+/- 5129.1	+/- 11966.5	+/- 17087.3
Ինդեքսի շուկայական արժեքի փոփոխություն եկամտաբերության փոփոխության ստանդարտ շեղման չափով (մլն ՀՀ դրամ) ¹⁷	6.7	166.2	418.7	685.9	847.6

2017 թ. հունիսի վերջի դրությամբ շրջանառությունում առկա պետական արժեկտրոնային պարտատոմսերի ինդեքսի ձևափոխված դյուրացիան¹⁸ (modified duration) կազմել է 3.82՝ կիսամյակի ընթացքում աճելով 0.2-ով, ինչը վկայում է տոկոսադրույքի փոփոխության հանդեպ պարտատոմսերի գնի զգալունության աճի մասին: Մարման միջին ժամկետայնությունը նույնպես աճել է՝ 7.41 տարի՝ նախորդ տարվա վերջի 7.15-ի փոխարեն: Նույն ցուցանիշները զեղչատոկոսային պարտատոմսերի դեպքում կազմել են համապատասխանաբար՝ 0.46 և 0.30՝ գրանցելով նվազում:

Պետական պարտատոմսերի եկամտաբերության 1% փոփոխության սրբես-թեստի արդյունքները վկայում են, որ եկամտաբերության աճի/նվազման դեպքում ներդրողների հավանական վնասը/օգուտը կկազմի 17.1 մլրդ դրամ կամ պետական պարտատոմսերի շուկայական արժեքի 3.0%-ը, ընդ որում՝ փոփոխության զգալի մասը սպասվում է երկարաժամկետ պարտատոմսերից, քանի որ վերջիններիս զգալունությունը տոկոսադրույքի փոփոխության նկատմամբ համեմատաբար մեծ է:

¹⁶ ՀՀ պետական պարտատոմսերի համար հաշվարկվում է հինգ ինդեքս, 4-ը՝ արժեկտրոնային, 1-ը՝ զեղչատոկոսային: Արժեկտրոնային պարտատոմսերի ինդեքսներն են՝ G03, G05, G5I, որոնք ընդգրկում են համապատասխանաբար՝ 0-3 տարի, 0-5 տարի, 5 տարի և ավելի մարման ժամկետայնություն ունեցող պարտատոմսեր և GMI, որը արժեկտրոնային պարտատոմսերի ինդեքսն է: Ինդեքսները ներառում են ՀՀ ֆինանսների նախարարության կողմից դրամով թողարկված, կիսամյակային հաստատում արժեկտրոններով, 1 մլրդ դրամ և ավելի շրջանառության ծավալ ունեցող պարտատոմսերը: Ձեղչատոկոսային պարտատոմսերի ինդեքսը՝ TBI-ն, ընդգրկում է մեկ շաբաթ և ավելի մարման ժամկետ ունեցող զեղչատոկոսային պարտատոմսերը, որոնք ունեն 400 մլն դրամի և ավելի շրջանառություն: Մանրամասն տե՛ս www.cba.am:

¹⁷ Ռիսկով կշռված եկամտաբերության ստանդարտ շեղում 31/12/2016-30/06/2017 թթ.:

¹⁸ Ձևափոխված դյուրացիան ցույց է տալիս մինչև մարում եկամտաբերության մեկ տոկոս փոփոխության դեպքում պարտատոմսի գնի փոփոխությունը:

2017 թ. առաջին կիսամյակում ներդրումային ծառայություններ մատուցող անձանց¹⁹ կողմից արժեթղթերի շուկայում իրականացված համախառն գործառնությունները (ներառյալ ռեպո և հակադարձ ռեպո գործառնությունները՝ առանց ՀՀ կենտրոնական բանկի հետ գործարքների) նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատությամբ աճել են 702 մլրդ ՀՀ դրամով և կազմել 4 տրլն 166 մլրդ ՀՀ դրամ: Աճը պայմանավորված է կիսամյակի ընթացքում կնքված ռեպո գործառնությունների աստիճանական աճով, ինչպես նաև մարտ և հունիս ամիսներին արժեթղթերի առուվաճառքի մեծածավալ գործառնություններով: Արժեթղթերի առուվաճառքի գործառնությունները կազմել են վերոնշյալ շրջանառության 9.6%-ը:

2017 թ. առաջին կիսամյակում ՀՀ պետական պարտատոմսերի շուկայի իրացվելիությունը (ըստ իրացվելիության մակարդակը բնութագրող ցուցանիշի)²⁰ նախորդ տարվա նույն ժամանակաշրջանի համեմատությամբ աճել է՝ գրանցելով բավականին տատանողական միտում: Կիսամյակի ընթացքում մարտ և հունիս ամիսները բնութագրվել են բարձր իրացվելիությամբ: Պետական պարտատոմսերի շուկայի իրացվելիության մակարդակի տատանողականությունը՝ իրացվելիության ցուցանիշի ստանդարտ շեղումը, կազմել է 4.9՝ նախորդ տարվա նույն ժամանակաշրջանի 1.8-ի փոխարեն:

Պետական արժեթղթերի առուվաճառքի գործառնությունների ընդհանուր ծավալում նվազել է կարծաժամկետ պարտատոմսերով առուվաճառքի գործառնությունների տեսակարար կշիռը՝ կազմելով ընդամենը 3.4%: Բավականին մեծ աճ է արձանագրել երկարաժամկետ պետական պարտատոմսերով իրականացված առուվաճառքի գործառնությունների տեսակարար կշիռը, որը կազմել է 57.1%, իսկ միջնաժամկետ պետական պարտատոմսերով իրականացված առուվաճառքի գործառնությունների տեսակարար կշիռը՝ 39.5%:

Ներդրումային ծառայություններ մատուցող բանկերի (առանց ՀՀ ԿԲ-ի հետ գործառնությունների) և ներդրումային ընկերությունների իրականացրած ռեպո և հակադարձ ռեպո գործառնությունները, նախորդ տարվա նույն ժամանակաշրջանի համեմատությամբ, փոքր-ինչ աճել են և կազմել 3 տրլն 765 մլրդ դրամ. ընդ որում՝ գրեթե բոլոր ռեպո գործառնություններն իրականացվել են պետական արժեթղթերով:

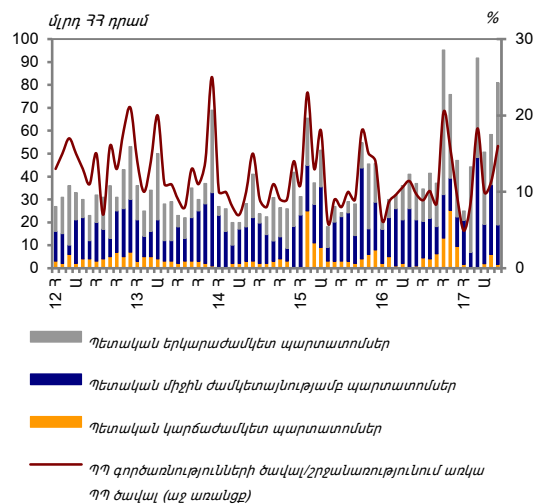
Կարգավորվող շուկայում արժեթղթերի առուվաճառքի գործառնությունների ընդհանուր շրջանառությունը 2017 թ. առաջին կիսամյակում կազմել է 41.9 մլրդ դրամ: Կարգավորվող շուկայում առուվաճառքի գործառնություններում կրկին գերակշռել են պետական պարտատոմսերով իրականացված գործառնությունները՝ 72.0%: Կորպորատիվ պարտատոմսերով և բաժնետոմսերով իրականացված առուվաճառքի գործառնությունները համապատասխանաբար կազմել են 22.8% և 5.2%:

Տարեսկզբից ներդրումային ծառայություններ մատուցող անձանց կողմից իրականացված արժեթղթերի առուվաճառքի գործառնությունների կառուցվածքում կարգավորվող շուկայի մասնաբաժինը կազմել է 3.7%:

¹⁹ 30.06.2017 թ. դրությամբ ներդրումային ծառայություններ մատուցող անձ են համարվում 17 առևտրային բանկեր և 9 ներդրումային ընկերություններ:

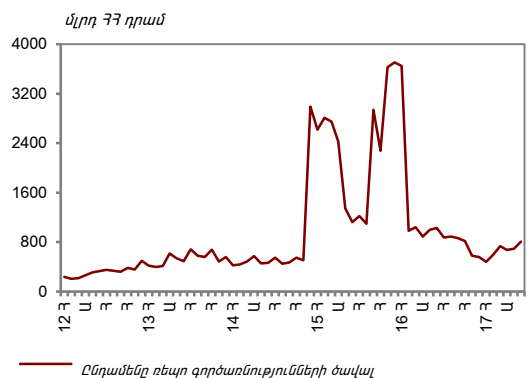
²⁰ Պետական պարտատոմսերի շուկայի իրացվելիության ցուցանիշը հաշվարկվում է որպես ներդրումային ծառայություններ մատուցող անձանց կողմից պետական պարտատոմսերի երկրորդային շուկայում ամսվա ընթացքում իրականացված առուվաճառքի գործառնությունների և շրջանառությունում առկա պետական պարտատոմսերի ծավալների հարաբերակցություն:

ՊՊ առուվաճառքի գործառնությունների և ՊՊ գործառնությունների ծավալ/շրջանառությունում առկա ՊՊ ծավալ հարաբերակցությունը



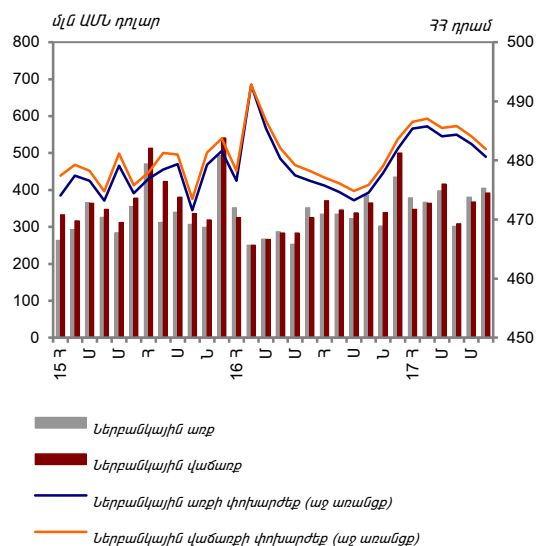
Աղբյուրը՝ ՀՀ կենտրոնական բանկ:

Ներդրումային ծառայություններ մատուցող անձանց կողմից իրականացված ռեպո գործառնությունները (ներառյալ՝ ԿԲ-ի հետ ռեպո գործառնությունները)



Աղբյուրը՝ ՀՀ կենտրոնական բանկ:

ՀՀ արժույթային շուկայում իրականացված գործառնությունների ծավալները և փոխարժեքները



Աղբյուրը՝ ՀՀ կենտրոնական բանկ:

2017 թ. առաջին կիսամյակի վերջի դրությամբ արժեթղթերի շուկայի կապիտալացումը կազմել է 138.0 մլրդ դրամ՝ նախորդ տարեվերջի նկատմամբ աճելով 3.5 մլրդ դրամով կամ 2.5%-ով: Կապիտալացման կենտրոնացվածությունը, ըստ թողարկող ընկերությունների, նախորդ տարեվերջի համեմատությամբ աճել է. առաջատար երեք ընկերությունների կշիռը կազմել է 83.0%, իսկ առաջատար հինգ ընկերություններինը՝ 98.5%:

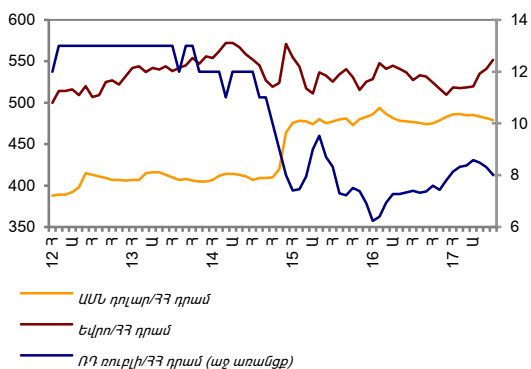
Քաժենտոմսեր թողարկողների առաջատար եռյակի և հնգյակի կենտրոնացվածությունը 2012-2017 թթ.՝ ըստ կապիտալացման մակարդակի (%)

Ժամկետ	Առաջատար երեք ընկերությունների կապիտալացում (%)	Առաջատար հինգ ընկերությունների կապիտալացում (%)
31.12.2012	78.8	96.2
31.12.2013	79.8	96.7
31.12.2014	86.5	97.2
31.12.2015	83.0	98.0
31.12.2016	80.4	95.2
30.06.2017	83.0	98.5

3.2. ԱՐԺՈՒԹԱՅԻՆ ՇՈՒԿԱ

ՀՀ արժույթային շուկայում պահպանվել է հարաբերական կայունությունը:

Փոխարժեքները ՀՀ արժույթային շուկայում (ՀՀ դրամ)



Աղբյուրը՝ ՀՀ կենտրոնական բանկ:

2017 թվականի առաջին կիսամյակում ՀՀ արժույթային շուկայում պահպանվել է հարաբերական կայունությունը: Մասնավորապես՝ 2017 թ. առաջին կիսամյակի վերջին, 2016 թ. վերջի համեմատությամբ, ՀՀ դրամի փոխարժեքը ԱՄՆ դոլարի նկատմամբ արժևորվել է 0.72%-ով: ՀՀ դրամի փոխարժեքը ՌԴ ռուբլու նկատմամբ արժևորվել է 2.72%-ով, իսկ ՀՀ դրամը եվրոյի նկատմամբ արժևորվել է 6.55%-ով:

2017 թ. առաջին կիսամյակի վերջին, նախորդ տարեվերջի համեմատությամբ, իրական արդյունավետ փոխարժեքը արժևորվել է 1.98%-ով, իսկ անվանական արդյունավետ փոխարժեքը՝ 2.81%-ով²¹ հիմնականում պայմանավորված գործընկեր երկրների փոխարժեքների արժևորմամբ:

²¹ ՀՀ դրամի փոխարժեքի վարքագիծը, ինչպես նաև ՀՀ արտաքին մրցունակությունը ուսումնասիրելու նպատակով դիտարկվում են նաև անվանական և իրական արդյունավետ փոխարժեքները, որոնք հաշվարկվում են արտաքին ապրանքաշրջանառության մեջ 12 հիմնական գործընկեր երկրներին (Եվրոգոտի, Ռուսաստան, Ուկրաինա, Հարավային Կորեա, Բուլղարիա, Շվեյցարիա, Իրան, ԱՄՆ, Թուրքիա, Վրաստան, Ճապոնիա, Չինաստան) բաժին ընկնող համապատասխան կշիռների հիման վրա:

ԱՄՓՈՓՈՒՄ

2017 թ. առաջին կիսամյակում ֆինանսական և արժույթային շուկաներում պահպանվել է հարաբերական կայունությունը: Ֆինանսական շուկայի տոկոսադրույքների նվազման վրա էական ազդեցություն են ունեցել դրամավարկային պայմանների թուլացումը, բանկային համակարգի իրացվելիության աճը:

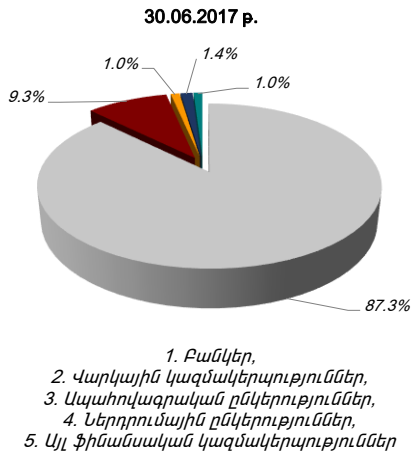
Պետական պարտատոմսերի եկամտաբերությունների նվազումը հանգեցրել է եկամտաբերության կորի մակարդակի նվազման կարճաժամկետ և միջնաժամկետ հատվածներում:

Ֆինանսական շուկաներում զարգացումները ռիսկեր չեն առաջացրել և չեն անդրադարձել ընդհանուր ֆինանսական կայունության վրա:

4. ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԿԱՅՈՒՆՈՒԹՅՈՒՆԸ

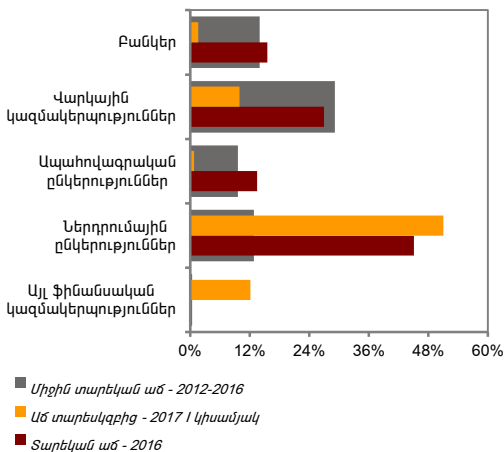
Ֆինանսական համակարգի կայունության տեսանկյունից առավելագույն կարևորվում է բանկային գործունեության ռիսկերի կառավարումը:

Ֆինանսական համակարգի ակտիվների կառուցվածքն ըստ ֆինանսական հաստատությունների

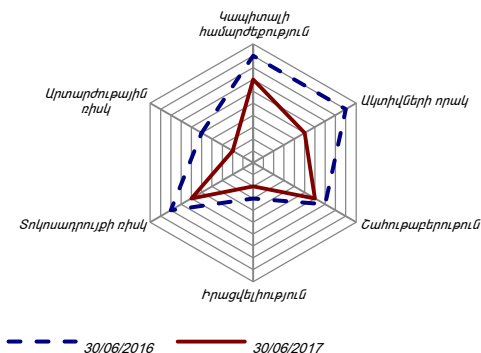


Աղբյուրը՝ ՀՀ կենտրոնական բանկ:

Ֆինանսական համակարգի հատվածների ակտիվների աճի տեմպերը



Բանկային համակարգի կայունության քարտեզ



Աղբյուրը՝ ՀՀ կենտրոնական բանկ:

2017 թվականի առաջին կիսամյակի ընթացքում տնտեսական աճի տեմպի արագացման և արտաքին հատվածից ստացվող եկամուտների կայունացման հեռանկարների ներքո ֆինանսական համակարգի մասնակիցները պահպանել են ֆինանսական միջնորդության ծավալների ու շրջանակների ընդլայնման ռազմավարությունը: Ֆինանսական համակարգի ակտիվների ու ՀՆԱ-ի և վարկերի ու ՀՆԱ-ի հարաբերակցության ցուցանիշները կիսամյակի վերջին կազմել են համապատասխանաբար 89.0% և 50.0%:

Ֆինանսական համակարգի խոշորագույն մասը ներկայացնում է բանկային համակարգը, որին բաժին է ընկնում ֆինանսական համակարգի ընդհանուր ակտիվների 87.3%-ը: Այս տեսանկյունից ֆինանսական հաստատությունների կայունության գնահատման առումով առավելագույն կարևորվում են հենց բանկային համակարգի գործունեությանը բնորոշ ռիսկերի բացահայտումն ու գնահատումը: Ապահովագրական, արժեթղթերի շուկաների և ֆինանսական համակարգի մյուս մասնակիցների տեսակարար կշիռը փոքր է, և ֆինանսական համակարգի կայունության վրա դրանց գործունեության ազդեցությունը դեռևս նշանակալի չէ:

4.1. ԱՌԵՎՏՐԱՅԻՆ ԲԱՆԿԵՐ

Բանկային համակարգի կայունության քարտեզը

Բանկային համակարգի կայունության քարտեզի բաղադրիչները²² 2017 թ. երկրորդ եռամսյակում, 2016 թ. երկրորդ եռամսյակի համեմատ, փոփոխվել են (մանրամասն տե՛ս «Վարկային ռիսկ», «Իրացվելիության ռիսկ», «Շուկայական ռիսկ», «Կապիտալի համարժեքություն և եկամտաբերություն» ենթաբաժիններում): Բոլոր ենթահիմքերի գծով գրանցվել են դրական տեղաշարժեր (գրաֆիկները մոտեցել են գծապատկերի կենտրոնին): Ամենից ավելի բարելավվել են ակտիվների որակին և արտադրության ռիսկերին առնչվող ցուցանիշները:

4.1.1. Ֆինանսական միջնորդություն, կենտրոնացվածություն

2017 թվականի առաջին կիսամյակի ընթացքում տնտեսական աճի տեմպերի արագացման պարագայում անվանական ՀՆԱ-ի աճի տեմպը գրեթե համընկնել է բանկային միջնորդության աճի

²² Բանկային համակարգի կայունության քարտեզում օգտագործվել են կապիտալի համարժեքությունը, ակտիվների որակը, իրացվելիությունը, եկամտաբերությունը, տոկոսադրույթի և արտադրության ռիսկերը բնութագրող ցուցանիշներ: Քարտեզում ցուցանիշներն օգտագործելուց առաջ նորմավորվել են 1-10 չափողականությանը, հաշվարկվել են ԱՄՆ մեթոդաբանությանը համապատասխան: Արժեքների մոտեցումը քարտեզի կենտրոնին վկայում է ռիսկի նվազման, իսկ կենտրոնից հեռացումը՝ ռիսկի աճի մասին: Բանկային համակարգի կայունության քարտեզը չի կարող մեկնաբանվել որպես ֆինանսական կայունության մակարդակի արտացոլում. այն ընդամենը պատկերացում է տալիս ներառված ռիսկերի մակարդակի փոփոխության վերաբերյալ՝ աճե՞լ է, թե՞ նվազել:

տեմպերի հետ: Արդյունքում՝ կիսամյակի ընթացքում բանկային միջնորդության մակարդակը գրեթե չի փոփոխվել: Ակտիվների ու ՅՆԱ-ի և վարկերի ու ՅՆԱ-ի հարաբերակցության ցուցանիշները կազմել են համապատասխանաբար 77.8% և 45.2%: Ավանդների ու ՅՆԱ-ի և փողի զանգվածի ու ՅՆԱ-ի հարաբերակցության ցուցանիշները համապատասխանաբար կազմել են 43.3% և 43.2%:

Տարեսկզբի համեմատ բանկային համակարգի ընդհանուր կապիտալը ավելացել է 1.2%-ով (20.6% տ/տ), իսկ ընդհանուր ակտիվները՝ 1.6%-ով (17.5% տ/տ), ինչի արդյունքում լներիջը (ընդհանուր կապիտալի և ընդհանուր ակտիվների հարաբերակցության ցուցանիշ) փոքր-ինչ նվազել է՝ կազմելով 16.2%: Ընդհանուր կապիտալն աճել է կանոնադրական կապիտալի համալրման և կուտակված շահույթի հաշվին: Բանկային համակարգի կանոնադրական կապիտալը ավելացել է 3.2 մլրդ դրամով, որից 1.4 մլրդ դրամը ոչ ռեզիդենտ աղբյուրների հաշվին: Արդյունքում՝ բանկային համակարգի կանոնադրական կապիտալում ոչ ռեզիդենտների մասնակցության տեսակարար կշիռը նվազել է 0.6 տոկոսային կետով և կազմել 60.8%:

Կենտրոնացվածության Զերֆինդալ-Ֆիրշմանի ինդեքս

Ցուցանիշներ	31/12/14	31/12/15	31/12/16	30/06/17
Ընդհանուր ակտիվներ	0.0728	0.0764	0.0859	0.0842
Ընդհանուր պարտավորություններ	0.0751	0.0800	0.0953	0.0906
Ընդհանուր կապիտալ	0.0627	0.0630	0.0580	0.0643

Աղբյուրը՝ ԳԳ կենտրոնական բանկ

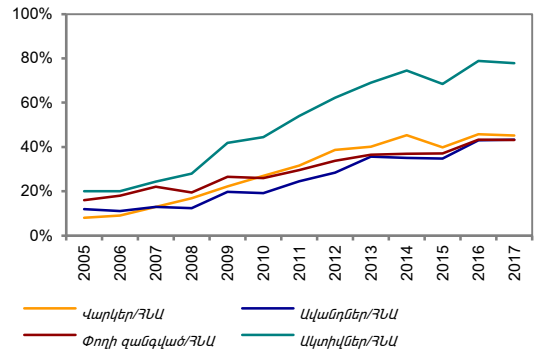
Ըստ հիմնական հաշվեկշռային ցուցանիշների (ակտիվներ, պարտավորություններ, ընդհանուր կապիտալ) կառուցվածքային կենտրոնացվածության գործակիցների՝ կենտրոնացվածության ռիսկը բանկային համակարգում շարունակում է գնահատվել որպես բավականին թույլ: Չորս ամենախոշոր բանկերի ակտիվների, պարտավորությունների և կապիտալի տեսակարար կշիռները տարեսկզբի համեմատ նվազել են համապատասխանաբար 2.0, 2.0 և 1.8 տոկոսային կետերով և կիսամյակի վերջին կազմել են համապատասխանաբար 47.7%, 50.3% և 34.5%: Բանկային համակարգի ակտիվների և պարտավորությունների Զերֆինդալ-Ֆիրշմանի գործակիցները ևս որոշակիորեն նվազել են:

4.1.2. Վարկային ռիսկ

Բանկային համակարգի վճարունակության ապահովման համատեքստում վարկային ռիսկը դիտարկվում է որպես կարևորագույն ռիսկ: Առևտրային բանկերի ռիսկով կշռված ակտիվներում վարկային ռիսկի տեսակարար կշիռը կազմում է 86.4%: Այս տեսանկյունից հատկապես կարևորվում է վարկային ռիսկի պատշաճ կառավարումը առևտրային բանկերում:

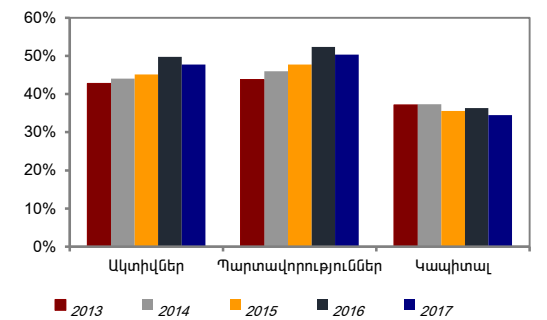
Կիսամյակի ընթացքում բանկային համակարգի կողմից տնտեսությանը տրամադրված վարկերը ավելացել են 1.6%-ով (տ/տ

Բանկային միջնորդության մակարդակը



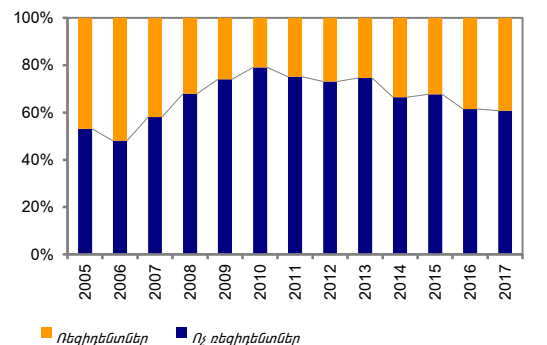
Աղբյուրը՝ ԳԳ կենտրոնական բանկ:

4 խոշորագույն բանկերի ակտիվների, պարտավորությունների և ընդհանուր կապիտալի տեսակարար կշիռները ԳԳ բանկային համակարգում



Աղբյուրը՝ ԳԳ կենտրոնական բանկ:

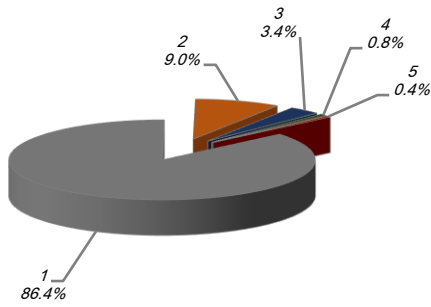
Օտարերկրյա ներդրողների մասնակցությունը ԳԳ բանկային համակարգի կանոնադրական կապիտալում



Աղբյուրը՝ ԳԳ կենտրոնական բանկ:

Վարկային ռիսկը ցուցաբերում է նվազման միտումներ:

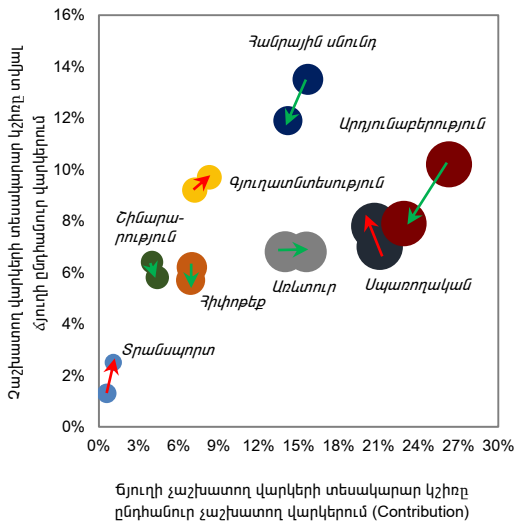
Առևտրային բանկերի կապիտալի համարժեքության
ցուցանիշում հաշվարկվող ռիսկով կշռված ակտիվների
կառուցվածքը



1. Վարկային ռիսկ, 2. Տոկոսադրույքի ռիսկ,
3. Գործառնական ռիսկ, 4. Արտադրության ռիսկ,
5. Կապիտալի գործիքների գնային ռիսկ

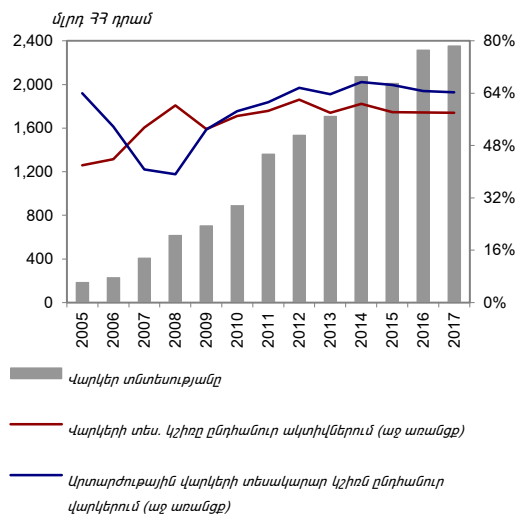
Աղբյուրը՝ ԶԶ կենտրոնական բանկ:

**Ըստ տնտեսության ճյուղերի՝ վարկերում չաշխատող
վարկերի տեսակարար կշռի փոփոխությունը
(սլաքի վերջնակետը 30.06.2017 թ. դրությամբ է,
իսկ սկզբնակետը՝ 31.12.2016 թ. դրությամբ)**



Աղբյուրը՝ ՀՀ կենտրոնական բանկ:

Բանկային համակարգի կողմից տնտեսությանը տրամադրված վարկերի ծավալները



Աղբյուրը՝ ԶԶ կենտրոնական բանկ:

13.2%): Իրավաբանական անձանց տրամադրված վարկերը ավելացել են 1.6%-ով, իսկ ֆիզիկական անձանց տրամադրված վարկերը՝ 1.2%-ով: Ռեզիդենտների վարկային ներդրումներում առավել մեծ տեսակարար կշիռներ ունեն սպառողական, արդյունաբերությանը և առևտրի ոլորտներին տրամադրված վարկերը՝ համապատասխանաբար 20.2%, 19.3% և 15.4%:

Չաշխատող վարկերի և դեբիտորական պարտքերի (հսկվող, ոչ ստանդարտ և կասկածելի ռիսկային դաս ունեցող) տեսակարար կշիռը ընդհանուր վարկերում և դեբիտորական պարտքերում նվազել է 1.0 տոկոսային կետով և կազմել 5.8%: Ըստ ռիսկային դասերի՝ հսկվող, ոչ ստանդարտ և կասկածելի վարկերի և դեբիտորական պարտքերի տեսակարար կշիռները կազմել են համապատասխանաբար 1.7%, 1.6% և 2.4%: Չաշխատող վարկերի և դեբիտորական պարտքերի տեսակարար կշիռը համեմատաբար բարձր է հանրային սննդի ու այլ սպասարկման ոլորտի, գյուղատնտեսության և արդյունաբերության վարկերում՝ համապատասխանաբար 11.9%, 9.7% և 7.9%:

Վարկային պորտֆելի ճյուղային բաշխվածության առումով ըստ տնտեսության ճյուղերի, վարկերի Յերֆինդալ-Հիրշմանի ինդեքսը գրեթե չի փոփոխվել և կիսամյակի վերջին կազմել է 0.11 միավոր՝ բնութագրելով բանկային համակարգում վարկային պորտֆելի բաշխվածության չափավոր կենտրոնացվածություն: Նույն ցուցանիշի մեծությունը, հաշվարկված ըստ առանձին բանկերի միջինի, կազմել է 0.2 միավոր: Բանկերի վարկային ներդրումների ճյուղային կենտրոնացվածության միջին ցուցանիշի համեմատաբար բարձր արժեքը վկայում է որոշ բանկերում այդ ցուցանիշի բարձր մակարդակի առկայության մասին:

Վարկային պրոտֆելի կենտրոնացվածության տեսանկյունից տարեսկզբի համեմատ վարկային ներդրումներում խոշոր փոխառուներին տրամադրված վարկային ներդրումների տեսակարար կշիռն աճել է 4.5 տոկոսային կետով և կազմել 24.9%²³:

*Վարկային ռիսկի գնահատման սթրես-սցենարներ*²⁴

30.06.2017 թ.	Դիտարկվող սթրես-սցենարներ		
	Միաժամանակ հսկվող, ոչ ստանդարտ և կասկածելի դասերի վարկերի 25%-ի դասակարգում անհուսալի դասի վարկերի	Կասկածելի դասի վարկերի 75%-ի դասակարգում անհուսալի դասի վարկերի	Ստանդարտ դասի վարկերի 30%-ի դասակարգում հսկվող դասի վարկերի
Բանկային համակարգի վնասի մեծությունը	25.4 մլրդ դրամ կամ համակարգի նորմատիվային կապիտալի 3.8%-ը	19.9 մլրդ դրամ կամ համակարգի նորմատիվային կապիտալի 3.0%-ը	70.1 մլրդ դրամ կամ համակարգի նորմատիվային կապիտալի 10.6%-ը
Բանկային համակարգի ընդհանուր կապիտալի համարժեքությունը սթրես-սցենարի դրսևորման դեպքում	18.9%	19.0%	18.2%

Աղբյուրը՝ ՀՀ կենտրոնական բանկ:

²³ Խոշոր փոխառուների գծով բանկի ռիսկը գերազանցում է բանկի միջին ամսական նորմատիվային ընդհանուր կապիտալի 5%-ը՝ հաշվի առնելով նաև փոխառուների փոխկապվածությունը:

24 Հաշվետվությունում ներկայացված սթրես-սցենարները չեն կանխատեսում այս կամ այն ռիսկերի դրսևորումը, այլ նպատակ ունեն բացահայտելու ֆինանսական համակարգի թույլ կողմերը և զննահատելու ռիսկերը կյանքի և ունակությունը:

Տարեսկզբին իրականացված սթրես-թեստերի արդյունքների համեմատ՝ 2017 թվականի առաջին կիսամյակի վերջի դրությամբ սթրես-թեստերի արդյունքները որոշակիորեն բարելավվել են՝ պայմանավորված վարկային պորտֆելում չաշխատող վարկերի տեսակարար կշռի նվազմամբ: Ըստ դիտարկվող վատագույն սթրես-սցենարների՝ որոշ բանկերում կարող են արձանագրվել կապիտալի համարժեքության նորմատիվային պահանջների խախտման դեպքեր, սակայն պահպանվելով նվազագույն սահմանաչափերին բավական մոտ միջակայքերում, և ընդհանուր կապիտալը ամբողջությամբ բավարար կլինի հնարավոր կորուստները կլանելու համար: Այս տեսանկյունից բանկային համակարգում անվճարունակության խնդիրների ի հայտ գալու հավանականությունը գնահատվում է ցածր:

Հետհաշվեկշռային պայմանական պարտավորություններից բխող վարկային ռիսկի գնահատման սթրես-սցենար

30.06.2017 թ.	Դիտարկվող սթրես-սցենար
	Հետհաշվեկշռային պայմանական պարտավորությունների 50%-ի կատարում
Բանկային համակարգի ընդհանուր կապիտալի համարժեքությունը մինչև շոկային իրավիճակի դրսևորման	19.5%
Բանկային համակարգի ընդհանուր կապիտալի համարժեքությունը շոկային իրավիճակի դրսևորման հետո	19.2%

Աղբյուրը՝ ՀՀ կենտրոնական բանկ:

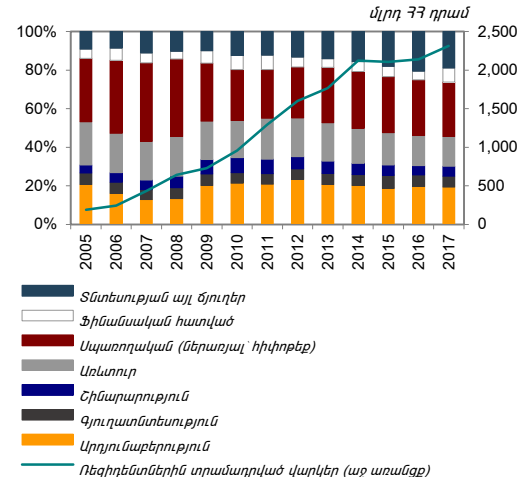
Հետհաշվեկշռային պայմանական պարտավորությունների կատարումից բխող վարկային ռիսկի գնահատման սթրես-թեստի արդյունքներով՝ բանկերում չեն արձանագրվում կապիտալի համարժեքության նորմատիվային պահանջների խախտումներ: Այս համատեքստում բանկային համակարգի հետհաշվեկշռային պայմանական պարտավորություններից բխող վարկային ռիսկի ազդեցությունը ֆինանսական կայունության վրա գնահատվում է բավականին թույլ:

4.1.3. Իրացվելիության ռիսկ

Վարկային շուկայում առևտրային բանկերի գործունեության ակտիվացման պայմաններում արձանագրվել է իրացվելիության որոշակի նվազման միտում: Տարեսկզբի համեմատ առևտրային բանկերի ընդհանուր և ընթացիկ իրացվելիության նորմատիվային ցուցանիշները նվազել են համապատասխանաբար 0.3 և 13.7 տոկոսային կետերով և կազմել 32.5% և 170.8% (նվազագույն սահմանաչափերը՝ 15% և 60%): Առաջին խմբի արտարժույթների ընդհանուր և ընթացիկ իրացվելիության նորմատիվային ցուցանիշները նվազել են համապատասխանաբար 0.2 և 16.6 տոկոսային կետերով և կազմել 20.8% և 86.3% (նվազագույն սահմանաչափերը 4% և 10%):

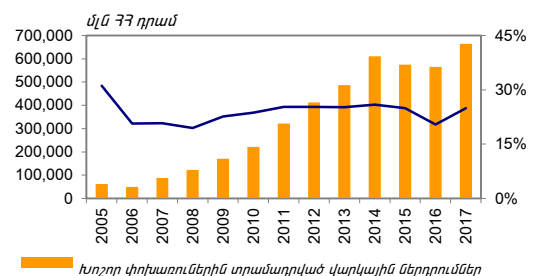
Ըստ ակտիվների և պարտավորությունների ժամկետային կառուցվածքի՝ մինչև 3 ամիս մարման ժամկետային հորիզոնում ակտիվների գծով դրամական միջոցների ներհոսքերը ծածկում են պարտավորությունների չվերաֆինանսավորման դեպքում դրանց գծով ենթադրվող դրամական միջոցների արտահոսքերը: Կարճաժամկետ հորիզոնում իրացվելիության համեմատաբար զգալի ճեղքվածք առկա է միայն 91-365 օր մարման ժամկետային հորիզոնում, որը վարկային միջնորդության խորացման պայմաններում

Ռեզիդենտներին տրամադրված վարկերի կառուցվածքն ըստ տնտեսության ճյուղերի



Աղբյուրը՝ ՀՀ կենտրոնական բանկ:

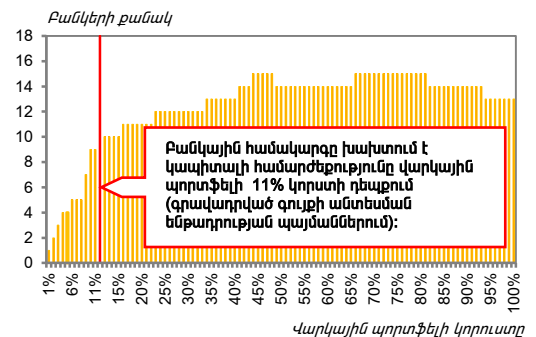
Խոշոր փոխառուներին տրամադրված վարկային ներդրումների և ընդհանուր վարկային ներդրումների հարաբերությունը



Խոշոր փոխառուներին տրամադրված վարկային ներդրումների տեսակարար կշիռ (աջ առանցք)

Աղբյուրը՝ ՀՀ կենտրոնական բանկ:

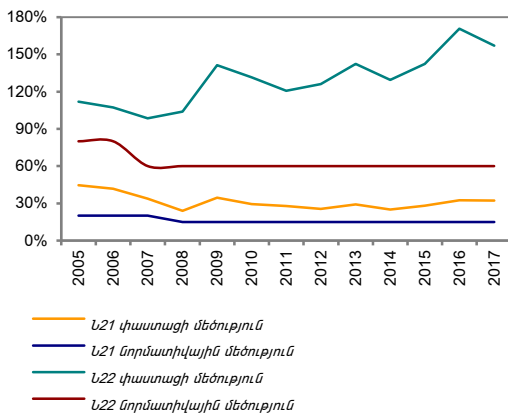
Վարկերի կորուստների դիմամիլ աճի դեպքում ընդհանուր կապիտալի համարժեքության նորմատիվը խախտող բանկերի քանակը



Աղբյուրը՝ ՀՀ կենտրոնական բանկ:

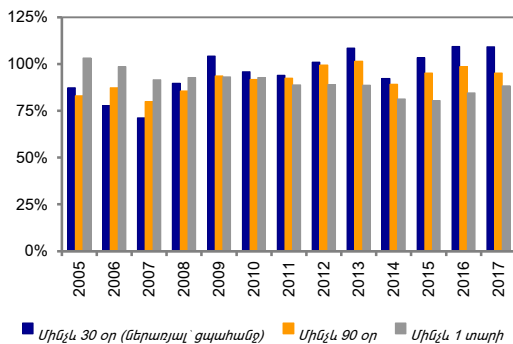
Բանկերի իրացվելիության ցուցանիշները կրկնակի գերազանցում են նորմատիվային նվազագույն սահմանաչափերը:

ՀՀ առևտրային բանկերի իրացվելիության նորմատիվների փաստացի և նորմատիվային մեծությունների շարժը



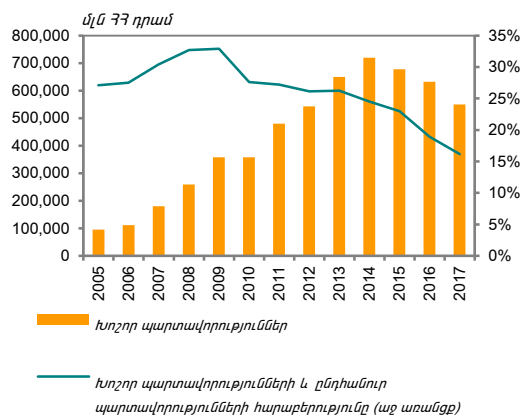
Աղբյուրը՝ ՀՀ կենտրոնական բանկ:

Բանկային համակարգի կարծաթամետ ակտիվների և պարտավորությունների հարաբերությունը՝ ըստ մարմանը մնացած ժամկետայնությունների



Աղբյուրը՝ ՀՀ կենտրոնական բանկ:

Բանկային համակարգի խոշոր պարտավորությունների և ընդհանուր պարտավորությունների հարաբերությունը



Աղբյուրը՝ ՀՀ կենտրոնական բանկ:

վարկային պորտֆելի ժամկետայնության աճի տրամաբանական հետևանքն է: 30.06.2017 թ. դրությամբ մինչև 30 օր (ներառյալ ցպահանք), մինչև 3 ամիս և մինչև 1 տարի ժամկետային մարման խմբերում ակտիվների և պարտավորությունների հարաբերակցության ցուցանիշները կազմել են համապատասխանաբար 109.3%, 95.2% և 88.4%:

Ընթացիկ իրացվելիության ապահովման տեսանկյունից հատկապես կարևորվում է մինչև 1 ամիս մարման ժամկետային խմբում ակտիվների և պարտավորությունների գծով դրամական հոսքերի համատեղումը: Հետճգնաժամային շրջանում վերոնշյալ մարման ժամկետային խմբում ակտիվների և պարտավորությունների հարաբերակցության ցուցանիշը եղել է 90%-ից մինչև 110% միջակայքում՝ վկայելով առևտրային բանկերի կողմից ընթացիկ իրացվելիության կառավարման և շարունակական ապահովման կարողության մասին:

Կիսամյակի ընթացքում պահպանվել է վերջին 3-4 տարիներից արձանագրվող ներգրավված միջոցների կենտրոնացվածության նվազման միտումը՝ դրական ազդեցով առևտրային բանկերում իրացվելիության ռիսկ-պրոֆիլի բարելավման վրա: Բանկային համակարգի խոշոր պարտավորությունների տեսակարար կշիռը ընդհանուր պարտավորություններում նվազել է 2.7 տոկոսային կետով և կիսամյակի վերջին կազմել 16.2%²⁵:

Առևտրային բանկերի արտաքին վարկային պարտավորությունները նվազել են 8.5%-ով, ընդ որում՝ միջազգային ֆինանսական կառույցներից ներգրավված միջոցները նվազել են 5.6%-ով (մասնաբաժինը ընդհանուր արտաքին վարկային պարտավորություններում կազմել է 24.1%): Հիմնական վարկատու երկրներն են՝ Նիդեռլանդները՝ 22.5%, Լյուքսեմբուրգը՝ 18.7%, ԱՄՆ-ն՝ 6.5% և Մեծ Բրիտանիան՝ 5.3%: Երկարաժամկետ պարտավորությունների տեսակարար կշիռը տարեսկզբից գրեթե չի փոխվել և կազմել է 91.1%:

Վարկային պորտֆելի ֆինանսավորման ավանդային աղբյուրների կայունության տեսանկյունից՝ արձանագրվել է ռիսկերի որոշակի նվազում. վարկերի և ավանդների հարաբերակցության ցուցանիշը տարեսկզբի համեմատ նվազել է 2.1 տոկոսային կետով և կիսամյակի վերջին կազմել է 104.3%²⁶:

Իրացվելիության ռիսկի գնահատման սթրես-սցենարներ

30.06.2017 թ.	Դիտարկվող սթրես-սցենարներ		
	Ֆիզիկական անձանց ժամկետային ավանդների 25%-ի մարում	Ցպահանք միջոցների 25%-ի մարում	Ցպահանք միջոցների 25%-ի և ֆիզիկական անձանց ժամկետային ավանդների 25%-ի մարում
Բանկային համակարգի ընդհանուր իրացվելիություն	26.6%	28.5%	22.4%
Բանկային համակարգի ընթացիկ իրացվելիություն	119.5%	175.7%	125.9%

Աղբյուրը՝ ՀՀ կենտրոնական բանկ:

²⁵ Խոշոր պարտատերերի գծով բանկի պարտավորությունները գերազանցում են ընդհանուր պարտավորությունների 5%-ը՝ առանց հաշվի առնելու փոխկապվածությունը:

²⁶ Վարկերի և ավանդների հարաբերակցության ցուցանիշի հաշվարկում վարկերը ներառում են տնտեսության իրական հատվածին տրամադրված վարկերը, իսկ ավանդները՝ ֆիզիկական և իրավաբանական անձանցից ներգրավված միջոցները:

Տարեսկզբին իրականացված սթրես-թեստերի արդյունքների համեմատ 2017 թվականի առաջին կիսամյակի վերջի դրությամբ իրացվելիության ռիսկի սթրես-թեստերի արդյունքները գրեթե չեն փոփոխվել: Դիտարկվող վատագույն սթրես-սցենարներում բոլոր բանկերում բարձր իրացվելի ակտիվները ամբողջությամբ բավարար են դրամական միջոցների սինուլացվող արտահոսքը ծածկելու համար: Այս առումով ֆինանսական կայունությունը խոցող իրացվելիության ռիսկի դրսևորման հավանականությունը գնահատվում է բավականին ցածր:

Հետհաշվեկշռային պայմանական պարտավորություններից բխող իրացվելիության ռիսկի գնահատման սթրես-սցենար

30.06.2017 թ.	Դիտարկվող սթրես-սցենարի դեպքում
	Հետհաշվեկշռային պայմանական պարտավորությունների 50%-ի կատարում
Բանկային համակարգի բարձր իրացվելի ակտիվներ/ընդհանուր ակտիվներ	28.4%
Բանկային համակարգի բարձր իրացվելի ակտիվներ/ցափահանք պարտավորություններ	138.6%

Հետհաշվեկշռային պայմանական պարտավորությունների կատարումից բխող իրացվելիության ռիսկի գնահատման սթրես-թեստի արդյունքների համաձայն՝ սթրես-սցենարների հանդես գալու դեպքում բոլոր բանկերում բարձր իրացվելի ակտիվներն ամբողջությամբ բավարար են պայմանական պարտավորությունները մարելու համար: Այս համատեքստում, ֆինանսական կայունության վրա ազդեցության առումով, հետհաշվեկշռային պայմանական պարտավորություններից բխող իրացվելիության ռիսկը գնահատվում է բավականին ցածր:

4.1.4. Շուկայական ռիսկ

Արտարժույթային ռիսկ

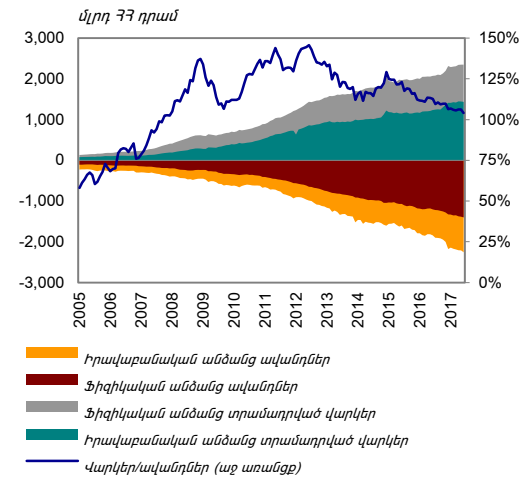
Արտարժույթների նկատմամբ ՀՀ դրամի փոխարժեքի տատանումների հետևանքով արտարժույթի վերագնահատման արդյունքում բանկային համակարգը ունեցել է 822 մլն դրամ օգուտ: Արտարժույթի առուվաճառքի և ածանցյալ գործիքներով գործարքներից զուտ եկամուտը կազմել է 6.5 մլրդ դրամ:

Կիսամյակի ընթացքում պահպանվել է բանկային համակարգի հաշվեկշռի դոլարայնացման նվազման միտումը, ընդ որում՝ առավել արտահայտված է եղել ավանդների դոլարայնացման նվազման միտումը: Արտարժույթային ավանդների տեսակարար կշիռն ընդհանուր ավանդներում նվազել է 2.9 տոկոսային կետով և կիսամյակի վերջին կազմել 67.8%, իսկ վարկային պորտֆելում արտարժույթային վարկերի տեսակարար կշիռը նվազել է 0.3 տոկոսային կետով և կիսամյակի վերջին կազմել 64.3%:

Բանկային համակարգի արտարժույթային կարճ զուտ դիրքը (ածանցյալ գործիքները ներառյալ) կազմել է 8.7 մլրդ դրամ կամ ընդհանուր կապիտալի 1.3%-ը (31.12.2016 թ. դրությամբ՝ 21.8 մլրդ դրամ կամ ընդհանուր կապիտալի 3.5%-ը)²⁷:

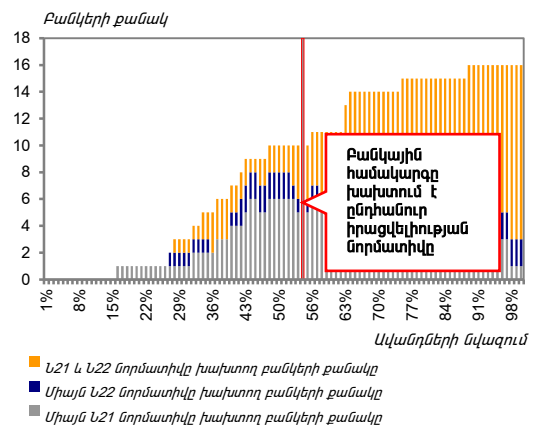
²⁷ Ածանցյալ գործիքները ներառում են Ստանդարտ և Փուրգ կամ Ֆիտչ (փակագծում՝ Մուդիզ) վարկանշային գործակալությունների կողմից տրամադրված երկարաժամկետ ավանդների ներդրավման U+(U1) և U+(U1)-ից բարձր վարկանիշ ունեցող օտարերկրյա կառավարությունների, կենտրոնական (ազգային) բանկերի, ֆինանսական կազմակերպությունների և միջազգային հեղինակավոր կառույցների հետ կնքված ածանցյալ գործիքները:

Բանկային համակարգի վարկերի և ֆինանսավորման ավանդային աղբյուրների կառուցվածքը



Աղբյուրը՝ ՀՀ կենտրոնական բանկ:

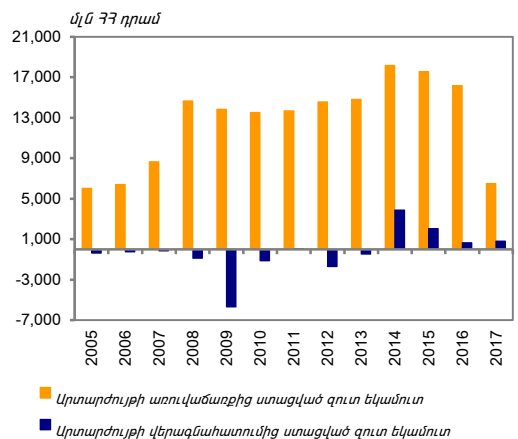
Ֆիզիկական անձանց ցափահանք և ժամկետային ավանդների արտահոսքի դեպքում իրացվելիության մորմատիվները խախտող առևտրային բանկերի քանակը



Աղբյուրը՝ ՀՀ կենտրոնական բանկ:

Շուկայական ռիսկի հնարավոր ազդեցությունը ֆինանսական կայունության վրա բավականին թույլ է գնահատվում:

Բանկային համակարգի՝ արտարժույթի առուվաճառքից և վերագնահատումից ստացված զուտ եկամուտները

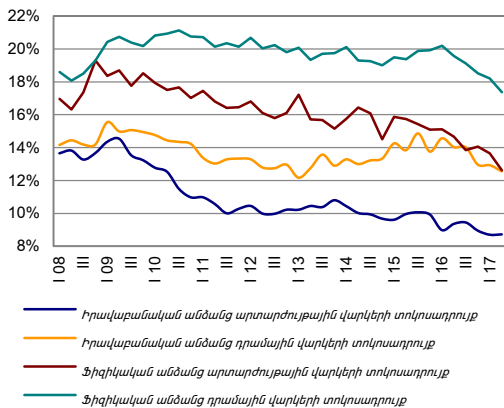


Աղբյուրը՝ ՀՀ կենտրոնական բանկ:

Արտարժութային ռիսկի գնահատման սթրես-սցենարներ

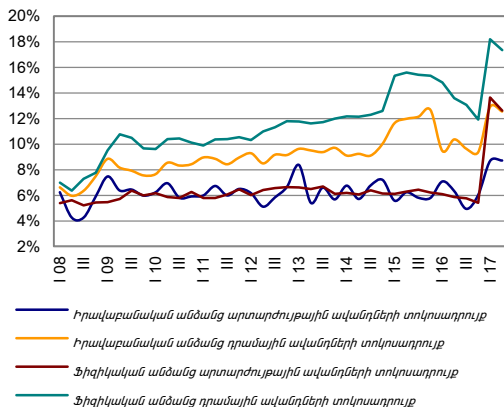
Ֆիզիկական և իրավաբանական անձանց տրամադրված վարկերի ու ներդրված ավանդների տոկոսադրույքները նվազել են՝ համահունչ արժագանքելով դրամավարկային քաղաքականության թուլացմանն ու իրացվելության աճին:

Իրավաբանական և ֆիզիկական անձանց տրամադրված վարկերի տոկոսադրույքները



Աղբյուր՝ ՀՀ կենտրոնական բանկ:

Իրավաբանական և ֆիզիկական անձանց ավանդների տոկոսադրույքները



Աղբյուր՝ ՀՀ կենտրոնական բանկ:

30.06.2017 թ.	Դիտարկվող սթրես-սցենարներ		
	ԱՄՆ դոլարի նկատմամբ ՀՀ դրամի յուրաքանչյուր 5%-ով արժեզրկման (արժեզրկման) դեպքում օգուտ (վնաս)	Եվրոյի նկատմամբ ՀՀ դրամի յուրաքանչյուր 5%-ով արժեզրկման (արժեզրկման) դեպքում օգուտ (վնաս)	Հնարավոր առավելագույն տասնօրյա վնասը՝ գնահատված VaR մոդելով
Բանկային համակարգի օգուտը/վնասը արտարժութի վերագնահատման արդյունքում	345 մլն դրամ կամ նորմատիվային կապիտալի 0.05%-ը (345 մլն դրամ)	167 մլն դրամ կամ նորմատիվային կապիտալի 0.03%-ը (167 մլն դրամ)	151 մլն դրամ կամ նորմատիվային կապիտալի 0.02%-ը

Աղբյուր՝ ՀՀ կենտրոնական բանկ:

Արտարժութային ռիսկի գնահատման սթրես-թեստերում²⁸ դիտարկվող հնարավոր վատագույն սթրես-սցենարների դրսևորման դեպքում արտարժութային բաց դիրքի հետևանքով բանկային համակարգի հնարավոր կորուստները նշանակալի չեն, իսկ ֆինանսական կայունության խոցելիության վրա դրանց ազդեցությունը թույլ է:

Տոկոսադրույքի ռիսկ

Բանկային համակարգում տոկոսադրույքի ռիսկը պահպանվել է ցածր մակարդակում: Ակտիվների և պասիվների կառավարման ներքո առևտրային բանկերը շարունակել են կիրառել ըստ մարման ժամկետային խմբերի խիստ սահմանաչափեր, որի պարագայում ակտիվների և պարտավորությունների ներկա արժեքների միջին կշռված ժամկետայնության (ոյուրացիա) ճեղքվածքը տատանվում է 6-12 ամսվա շրջանակներում: Այս տեսանկյունից՝ շուկայական տոկոսադրույքների տատանումների դեպքում անմիջական կորուստների ազդեցությունը առևտրային բանկերի ֆինանսական վիճակի վրա գնահատվում է թույլ:

Տոկոսադրույքի ռիսկի գնահատման սթրես-սցենարներ

30.06.2017 թ.	Շուկայական տոկոսադրույքների 2 տոկոսային կետով աճի (նվազման) դեպքում առաջիկա երեք ամսվա զուտ տոկոսային եկամտի սպասվող եկամտից շեղում՝ գնահատված «տոկոսադրույքի նկատմամբ զգայուն ակտիվների և պարտավորությունների ճեղքվածքի մեթոդով»	
	Շուկայական տոկոսադրույքների 2 տոկոսային կետով աճի (նվազման) դեպքում առաջիկա երեք ամսվա զուտ տոկոսային եկամտի սպասվող եկամտից շեղում՝ գնահատված «տոկոսադրույքի նկատմամբ զգայուն ակտիվների և պարտավորությունների ճեղքվածքի մեթոդով»	Շուկայական տոկոսադրույքների 2 տոկոսային կետով աճի (նվազման) դեպքում առաջիկա երեք ամսվա զուտ տոկոսային եկամտի սպասվող եկամտից շեղում՝ գնահատված «տոկոսադրույքի նկատմամբ զգայուն ակտիվների և պարտավորությունների ճեղքվածքի մեթոդով»
Առևտրային բանկերի օգուտ/վնաս	-20.2 մլրդ դրամ կամ բանկային համակարգի կապիտալի 3.06%-ը (20.2 մլրդ դրամ կամ բանկային համակարգի կապիտալի 3.06%-ը)	-486 մլն դրամ կամ բանկային համակարգի կապիտալի 0.07%-ը (486 մլն դրամ կամ բանկային համակարգի կապիտալի 0.07%-ը)

Աղբյուր՝ ՀՀ կենտրոնական բանկ:

Տոկոսադրույքի ռիսկի գնահատման վատատեսական սթրես-թեստի արդյունքների համաձայն՝ շուկայական տոկոսադրույքի փոփոխությունների դեպքում առևտրային բանկերի հնարավոր

²⁸ Դիտարկվող սթրես-սցենարներով և VaR մոդելով (այն չի համարվում սթրես-սցենար, քանզի VaR-ի հաշվարկում հաշվի են առնվում արտարժույթների փոխարժեքների պատմական շարքերը) գնահատված կորուստների իկներում ընկած են 30.06.2017 թ. դրությամբ բանկերի արտարժութային դիրքերը:

կորուստները ընդհանուր կապիտալի նկատմամբ տատանվում են միջինը 3.5%-ի շրջանակում: Այս համատեքստում բանկային համակարգում շուկայական տոկոսադրույքների տատանումների արդյունքում հնարավոր կորուստները նշանակալի չեն, և դրանց ազդեցությունը ֆինանսական կայունության վրա գնահատվում է բավականին թույլ:

Գնային ռիսկ

Բանկային համակարգի գնային ռիսկը շարունակվում է մնալ ցածր մակարդակում՝ բանկերի հաշվեկշռում շահույթ/վնասով վերաչափվող իրական արժեքով հաշվառվող և վաճառքի համար մատչելի ֆինանսական ակտիվների համեմատաբար փոքր ծավալի պահպանման պայմաններում: Կիսամյակի վերջի դրությամբ բանկային համակարգի ընդհանուր ակտիվներում վերոնշյալ ֆինանսական ակտիվների մասնաբաժինը կազմել է 8.7%:

Շուկայական տոկոսադրույքի տատանումների արդյունքում շահույթ/վնասով վերաչափվող իրական արժեքով հաշվառվող և վաճառքի համար մատչելի ֆինանսական ակտիվների վերագնահատումից բանկային համակարգը ունեցել է 3.2 մլրդ դրամ զուտ եկամուտ:

Անշարժ գույքի գների տատանումներով պայմանավորված ռիսկերը պահպանվել են կառավարելի շրջանակներում: ՀՀ բանկերը հիփոթեքային վարկեր տրամադրում են հիմնականում անշարժ գույքի շուկայական արժեքի (LTV) 60-80%-ից ոչ ավելի և կիրառում են վարկառուների վարկունակության գնահատման բավականին խիստ մոտեցումներ: Այս սահմանափակումները թույլ են տալիս զսպել անշարժ գույքի գների տատանումներից ածանցվող վարկային ռիսկը:

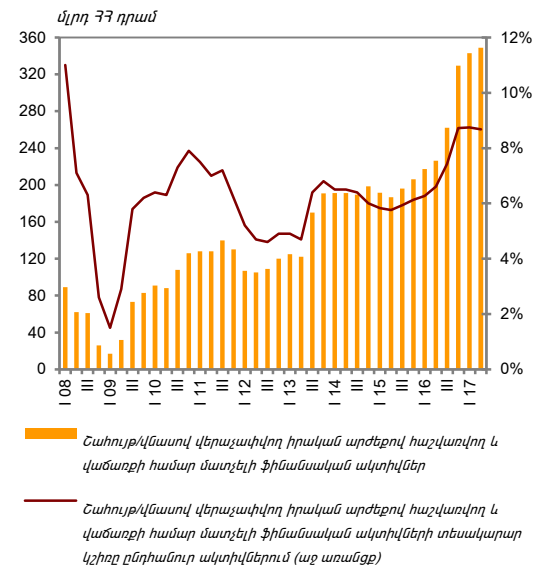
Անշարժ գույքի գների փոփոխության սթրես-սցենարներ

Անշարժ գույքի 30% արժեզրկման սցենար	30.06.2017 թ.
Բանկային համակարգի վնասը՝ պայմանավորված բանկի սեփականություն հանդիսացող անշարժ գույքի վերագնահատմամբ (գնային ռիսկ)	10.6 մլրդ դրամ (կամ բանկային համակարգի կապիտալի 1.6%-ը)
Բանկային համակարգի վնասը՝ պայմանավորված սթրես-սցենարի դրսևորման դեպքում խոցելի վարկային պորտֆելի ²⁹ 30%-ի չվերադարձմամբ (հաշվի առնելով այդ վարկերի դիմաց գրավադրված գույքի՝ արժեզրկված գնով իրացումը) (վարկային ռիսկ)	26.1 մլրդ դրամ (կամ բանկային համակարգի կապիտալի 3.9%-ը)
Բանկային համակարգի վնասը՝ պայմանավորված սթրես-սցենարի դրսևորման դեպքում խոցելի վարկային պորտֆելի 100%-ով չվերադարձմամբ (հաշվի առնելով այդ վարկերի դիմաց գրավադրված գույքի՝ արժեզրկված գնով իրացումը) (վարկային ռիսկ)	86.9 մլրդ դրամ (կամ բանկային համակարգի կապիտալի 13.1%-ը)

Աղբյուրը՝ ՀՀ կենտրոնական բանկ:

Անշարժ գույքի 30% արժեզրկման սթրես-սցենարի դրսևորման դեպքում անշարժ գույքի գներից բխող վարկային ռիսկի հետևանքով բանկերի հնարավոր առավելագույն կորուստները տարեսկզբի համեմատ աճել են՝ հիմնականում պայմանավորված բանկային համակարգում անշարժ գույքի գրավով ապահովված վարկային պորտֆելի ընդլայնմամբ: Այդուհանդերձ, ելնելով վերջին մի քանի տարիների զարգացումների ներքո անշարժ գույքի

Ընդհանուր ակտիվներում շահույթ/վնասով վերաչափվող իրական արժեքով հաշվառվող և վաճառքի համար մատչելի ֆինանսական ակտիվների տեսակարար կշիռը

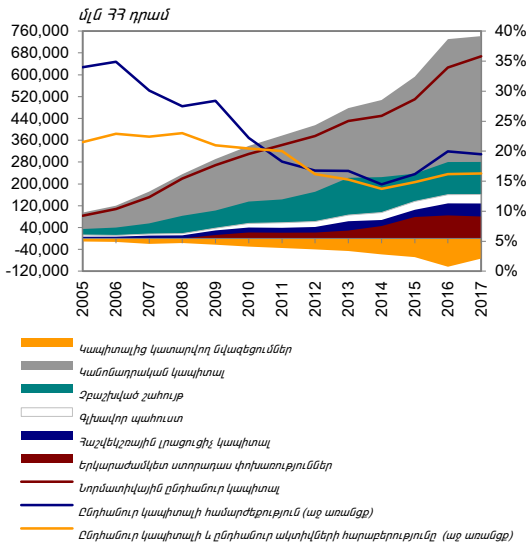


Աղբյուրը՝ ՀՀ կենտրոնական բանկ:

²⁹ խոցելի վարկային պորտֆելը բանկի այն վարկերի մնացորդների հանրագումարն է, որի մնացորդային մեծությունները գերազանցում են դրանց դիմաց գրավադրված անշարժ գույքի 30% արժեզրկված արժեքները:

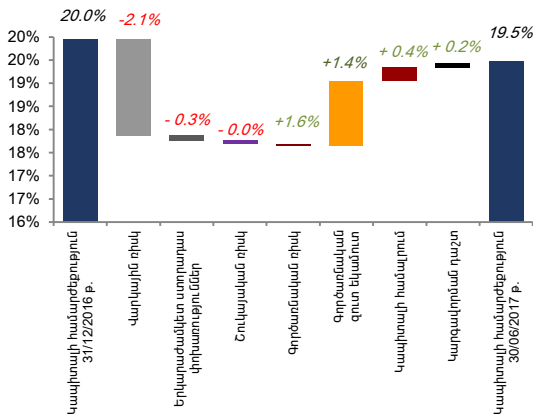
Առևտրային բանկերի անդապնդված կապիտալի բազմապատկումն է ռիսկերի կլանման բարձր ունակություն:

Նորմատիվային ընդհանուր կապիտալի կառուցվածքը



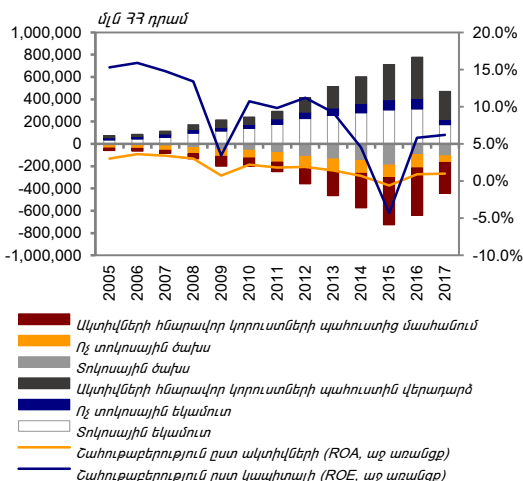
Աղբյուրը՝ ՀՀ կենտրոնական բանկ:

Առևտրային բանկերի ընդհանուր կապիտալի համարժեքություն - Waterfall



Աղբյուրը՝ ՀՀ կենտրոնական բանկ:

Բանկային համակարգի եկամուտները և ծախսերը



Աղբյուրը՝ ՀՀ կենտրոնական բանկ:

գների չափավոր տատանողականության դրսևորման միտումներից, անշարժ գույքի գներից բխող վարկային ռիսկի ազդեցությունը ֆինանսական կայունության վրա գնահատվում է բավականին բույլ:

4.1.5. Կապիտալի համարժեքություն և եկամտաբերություն

2017 թվականի առաջին կիսամյակում առևտրային բանկերի ընդհանուր կապիտալի համարժեքության նորմատիվային ցուցանիշը նվազել է 0.5 տոկոսային կետով և կազմել 19.5%: Առևտրային բանկերում կապիտալի համարժեքության նվազումը տեղի է ունեցել հիմնականում վարկային պորտֆելի ընդլայնման, ինչպես նաև ներգրավված երկարաժամկետ ստորադաս փոխառությունների կրճատման արդյունքում: Առևտրային բանկերի կապիտալի համարժեքության վրա դրական են անդրադարձել կանոնադրական կապիտալի աճը և գործառնական գործունեությունից զուտ եկամուտը:

Տարեսկզբի համեմատ առևտրային բանկերի ընդհանուր նորմատիվային կապիտալը ավելացել է 5.5%-ով և կազմել 661 մլրդ դրամ: Ռիսկերը կլանելու ունակության առումով՝ ընդհանուր նորմատիվային կապիտալը բնութագրվում է բարձր որակական կառուցվածքով, մասնավորապես՝ հիմնական կապիտալի (CET1) տեսակարար կշիռը ընդհանուր կապիտալում կազմում է 81.8%:

ՀՀ ԿԲ ներկայացվող վերահսկողական հաշվետվությունների համաձայն՝ բանկային համակարգի զուտ շահույթը կազմել է 20.2 մլրդ դրամ, ընդ որում՝ կիսամյակի ընթացքում շահույթով են աշխատել 15 բանկ, իսկ վնասով՝ 3 բանկ³⁰: Ըստ ակտիվների և ըստ կապիտալի շահութաբերության ցուցանիշները կազմել են համապատասխանաբար 1.0% և 6.2% (31.12.2016 թ. դրությամբ՝ 0.9% և 5.8%): Ըստ կապիտալի շահութաբերությունը ավելացել է ըստ ակտիվների շահութաբերության աճի հաշվին, մինչդեռ լներիջի փոքր-ինչ նվազումը բացասական է ազդեցություն է ունեցել: Ըստ ակտիվների շահութաբերությունը ավելացել է հիմնականում ոչ տոկոսային ծախսերի հարաբերական տնտեսման արդյունքում. նախորդ տարեվերջի համեմատ ոչ տոկոսային ծախսեր/ակտիվներ ցուցանիշը նվազել է 0.3 տոկոսային կետով:

Ֆինանսական հաշվետվությունների միջազգային ստանդարտների (ՖՀՄՍ) համաձայն՝ առևտրային բանկերի զուտ շահույթը կազմել է 19.1 մլրդ դրամ: Ըստ ակտիվների և ըստ կապիտալի շահութաբերության ցուցանիշները կազմել են համապատասխանաբար 0.9% և 5.7% (31.12.2016 թ. դրությամբ՝ 0.5% և 3.0%):

Բանկային համակարգի եկամուտների և ծախսերի կառուցվածքում նվազել են տոկոսային և ոչ տոկոսային եկամուտների տեսակարար կշիռները, ավելացել են տոկոսային ծախսերի, ակտիվների հնարավոր կորուստների պահուստին հատկացումների և այդ պահուստից վերադարձների տեսակարար կշիռները: Այս փոփոխությունները տեղի են ունեցել ոչ տոկոսային ծախսերի հարաբերական տնտեսման, ինչպես նաև վարկային պորտֆելում չաշխատող վարկերի տեսակարար կշռի և վերջիններիս ռիսկային դասերի համեմատաբար բարձր տատանողականության հետևանքով:

³⁰ Տարբերվում է ՖՀՄՍ-ից ակտիվների գծով ակտիվների հնարավոր կորուստների պահուստին հատկացումների մասով:

4.2. ՎԱՐԿԱՅԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

ՀՀ ֆինանսական համակարգի երկրորդ խոշոր հատվածը վարկային կազմակերպություններն են, որոնց ակտիվները կազմում են ֆինանսական համակարգի ընդհանուր ակտիվների 9.3%-ը: Դիտարկվող ժամանակահատվածում վարկային կազմակերպություններն ապահովել են ակտիվների, պարտավորությունների և ընդհանուր կապիտալի զգալի աճ:

Վարկային կազմակերպությունների ակտիվների, պարտավորությունների, կապիտալի և շահույթի մեծությունները

(հազար ՀՀ դրամ)

Ցուցանիշ	31.12.2016	30.06.2017	Աճ (%)
Ակտիվներ	391,978,700	430,982,766	10.0%
Պարտավորություններ	209,939,988	223,648,356	6.5%
Կապիտալ	182,038,712	207,334,410	13.9%
Զուտ շահույթ	19,231,554	21,678,314	12.7%

Աղբյուրը՝ ՀՀ կենտրոնական բանկ:

Վարկային կազմակերպությունների ընդհանուր կապիտալի աճի տեմպը 3.9 տոկոսային կետով գերազանցել է ընդհանուր ակտիվների աճի տեմպը, ինչի արդյունքում ընդհանուր կապիտալի և ընդհանուր ակտիվների հարաբերակցության ցուցանիշը աճել է 1.7 տոկոսային կետով և կազմել 48.1%:

Վարկային կազմակերպությունների շահույթը, հաշվարկված ըստ ՀՀՄՍ-ի, կազմել է 22.2 մլրդ դրամ, որի դեպքում շահութաբերությունն ըստ ակտիվների (RoA) և շահութաբերությունն ըստ կապիտալի (RoE) համապատասխանաբար կազմել են 10.5% և 22.7%:

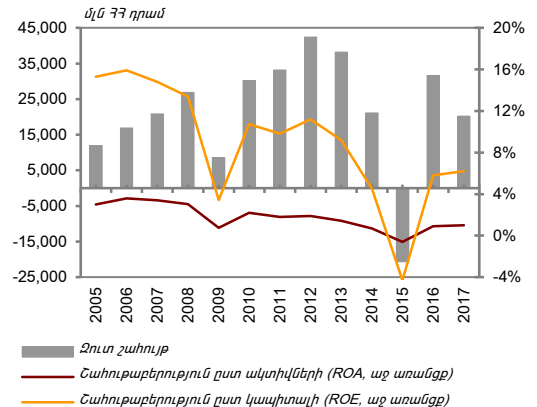
Ըստ ԿԲ վերահսկողական հաշվետվությունների՝ ըստ ակտիվների (RoA) և ըստ կապիտալի (RoE) շահութաբերության ցուցանիշները նախորդ տարվա նույն ժամանակաշրջանի համեմատ աճել են համապատասխանաբար 6.7 և 13.7 տոկոսային կետով և կազմել համապատասխանաբար 10.3% և 22.2%: Կիսամյակի ընթացքում շահույթով են աշխատել 30 վարկային կազմակերպություններ, իսկ վնասով՝ 3 կազմակերպություն:

2017 թվականի առաջին կիսամյակի ընթացքում վարկային պորտֆելում չաշխատող վարկերի և դեբիտորական պարտքերի տեսակարար կշիռը նվազել է 0.5 տոկոսային կետով և կազմել 4.1%: Ըստ տնտեսության ճյուղերի բաշխվածության՝ չաշխատող վարկերի և դեբիտորական պարտքերի տեսակարար կշիռները համեմատաբար բարձր են սպառողական, հանրային սննդին և սպասարկման այլ ոլորտներին, տրանսպորտի և կապի ոլորտներին տրամադրված վարկերում՝ համապատասխանաբար 16.1%, 10.0% և 7.6%:

Նախորդ տարվա նույն ժամանակաշրջանի համեմատ, ակտիվների հնարավոր կորուստների պահուստին կատարված զուտ մասհանումների և միջին ընդհանուր ակտիվների մեծության հարաբերակցության ցուցանիշն աճել է 0.2 տոկոսային կետով և կազմել 1.5%:

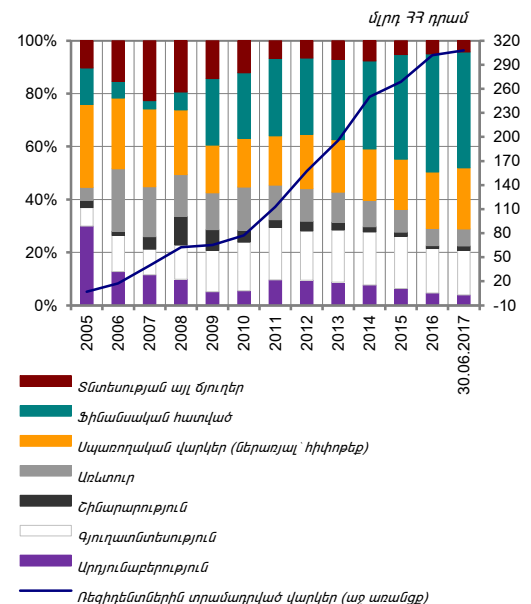
Իրացվելիության տեսանկյունից՝ ակտիվների և պարտավորությունների բոլոր ժամկետային զամբյուղներում (մինչև 180 օր /ներառյալ՝ ցպահանջ/, 180 օրից մինչև մեկ տարի, 1 տարուց ավելի) ակտիվների ծավալները գերազանցել են պարտավորությունների

Բանկային համակարգի շահութաբերության ցուցանիշները



Աղբյուրը՝ ՀՀ կենտրոնական բանկ:

Վարկային կազմակերպությունների կողմից ռեզիդենտներին տրամադրված վարկերի մնացորդն ըստ տնտեսության ճյուղերի



Աղբյուրը՝ ՀՀ կենտրոնական բանկ:

ծավալները՝ վկայելով, այլ հավասար պայմաններում, վարկային կազմակերպությունների իրացվելիքից ցածր ռիսկի մասին:

Վարկային ռիսկի գնահատման սթրես-սցենարներ³¹

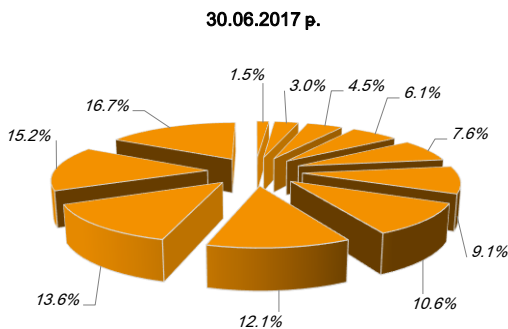
30.06.2017 թ.	Դիտարկվող սթրես-սցենարներ		
	Միաժամանակ հսկվող, ոչ ստանդարտ և կասկածելի դասերի վարկերի 25%-ի դասակարգում անհուսալի դասի վարկերի	Կասկածելի դասի վարկերի 75%-ի դասակարգում անհուսալի դասի վարկերի	Ստանդարտ դասի վարկերի 30%-ի դասակարգում հսկվող դասի վարկերի
Վարկային կազմակերպությունների վնասի մեծությունը	3.0 մլրդ դրամ կամ նորմատիվային կապիտալի 1.7%-ը	758.6 մլն դրամ կամ նորմատիվային կապիտալի 0.4%-ը	7.4 մլրդ դրամ կամ նորմատիվային կապիտալի 4.1%-ը

Աղբյուրը՝ ՀՀ կենտրոնական բանկ:

Բանկային համակարգի համեմատ, վարկային կազմակերպությունների կապիտալացումն ավելի բարձր է, և, ըստ տարբեր սթրես-սցենարների, վարկային կազմակերպությունները լիովին ունակ են կլանելու հնարավոր վնասները:

4.3. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Ապահովագրական համակարգի ակտիվների կառուցվածքը 30.06.2017 թ. դրությամբ



1. Ավանդներ բանկերում
2. Պետական և ոչ պետական արժեթղթեր (ներառյալ ռեպո համաձայնագրերով վաճառված արժեթղթերը)
3. Ստացվելիք գումարներ ուղղակի ապահովագրության գծով
4. Վերա-ապահովագրողի բաժինն ապահովագրական պահուստներում
5. Ապագա ժամանակաշրջանի ծախսեր և ապահովագրության գծով կանխավճարներ
6. Հիմնական միջոցներ
7. Հաշվարկված ստացվելիք տոկոսներ
8. Հատուցումների գծով պահանջներ
9. Սուբորոգացիայի հետևանքով առաջացած պահանջներ
10. Բանկային հաշիվներ և դրամական միջոցներ
11. Այլ ակտիվներ

Աղբյուրը՝ ՀՀ կենտրոնական բանկ:

2017 թվականի առաջին կիսամյակի ընթացքում ապահովագրական ընկերությունների ակտիվները աճել են 0.8%-ով և կազմել 47.0 մլրդ դրամ, պարտավորությունները աճել են 1.3%-ով՝ կազմելով 27.5 մլրդ դրամ, իսկ ընդհանուր կապիտալը մնացել է անփոփոխ՝ 19.5 մլրդ դրամ: ՀՀ ֆինանսական համակարգում ապահովագրական ընկերությունների մասնաբաժինը մնացել է անփոփոխ՝ կազմելով ֆինանսական համակարգի ակտիվների 1.0%-ը: Ապահովագրական ընկերությունների ակտիվությունը բնութագրող հիմնական ցուցանիշը՝ հաշվեգրված ապահովագրավճարների մեծությունը նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ, ավելացել է 5.8%-ով՝ կազմելով 17.2 մլրդ դրամ (նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի ընթացքում նշված ցուցանիշի աճը՝ 1.5%):

Ապահովագրական ընկերությունների ակտիվությունը բնութագրող մյուս ցուցանիշը՝ ապահովագրավճարներ/ՀՆԱ հարաբերակցությունը, կազմել է 0.66%՝ աճելով 0.01 տոկոսային կետով³²: Բնակչության մեկ շնչին բաժին ընկնող ապահովագրավճարների ցուցանիշը կազմել է 11433 դրամ (տարեկանացված)՝ 2016 թ. 11070 դրամի փոխարեն:

³¹ Սթրես-սցենարները կառուցված են վարկային կազմակերպությունների վարկերի անփոփոխ ծավալների և գրավադրված գույքի անտեսման վարկածով (ըստ որի՝ վարկերն անհուսալի դասակարգվելու սցենարում վարկերի դիմաց գրավադրված անշարժ գույքի օտարման հնարավորությունը չի դիտարկվում):

³² 2016 թ. տվյալներով՝ զարգացած արդյունաբերական երկրներում ոչ կյանքի ապահովագրության գծով «Ապահովագրավճարներ/ՀՆԱ» ցուցանիշը միջինում կազմել է 3.6%, զարգացող երկրներում՝ 1.5% (աղբյուրը՝ Swiss Re, Sigma No 3/2017, մայիս 2017):

Ապահովագրական ընկերությունների վնասաբերության ցուցանիշը աճել է 4.2 տոկոսային կետով և կազմել 55.2%³³: Ապահովագրական ընկերությունների ծախսատարության ցուցանիշը աճել է 0.3 տոկոսային կետով և կազմել 30.1%³⁴:

Ապահովագրական համակարգի կապիտալի համարժեքության ցուցանիշում հաշվարկվող ռիսկով կշռված ակտիվների և վճարունակության պահանջվող մեծության տեսակարար կշիռները կազմել են համապատասխանաբար 37.7% և 62.3%: Կիսամյակի վերջի դրությամբ կապիտալի համարժեքության նորմատիվը կազմել է 191.6% (կապիտալի համարժեքության նորմատիվի սահմանաչափը 100% է):

Վճարունակության ռիսկ

Ստորև դիտարկվող հնարավոր սթրես-սցենարների (հատուկ ցունների հաճախականության աճ՝ 10.0%, և հատուցվող գումարների աճ՝ 5.0%) դրսևորման դեպքում գնահատվել է ապահովագրական ընկերությունների վճարունակության մակարդակի փոփոխությունը: Արդյունքները վկայում են, որ վճարունակության մակարդակը զգալի փոփոխությունների չի ենթարկվի, և ապահովագրական համակարգի՝ ֆինանսական կայունության տեսանկյունից ռիսկերի առաջացման հավանականությունը շատ փոքր է:

Վճարունակության գնահատման սթրես-սցենարներ

30.06.2017 թ.	Դիտարկվող սթրես-սցենար	
	Հատուցումների հաճախականության աճ՝ 10% և հատուցվող գումարների աճ՝ 5%	ՆՉՊՊ շուկային աճ 25%
Ապահովագրական համակարգի սպասվող վնասի ավելացում կամ եկամտի նվազում սթրես-սցենարի դրսևորման դեպքում	0.9 մլրդ դրամ կամ համակարգի նորմատիվային կապիտալի 4.7%-ը	0.5 մլրդ դրամ կամ համակարգի նորմատիվային կապիտալի 2.6%-ը
Ապահովագրական համակարգի ընդհանուր կապիտալի համարժեքությունը սթրես-սցենարի դրսևորման դեպքում	182.6%	186.5%

Աղբյուրը՝ ՀՀ կենտրոնական բանկ:

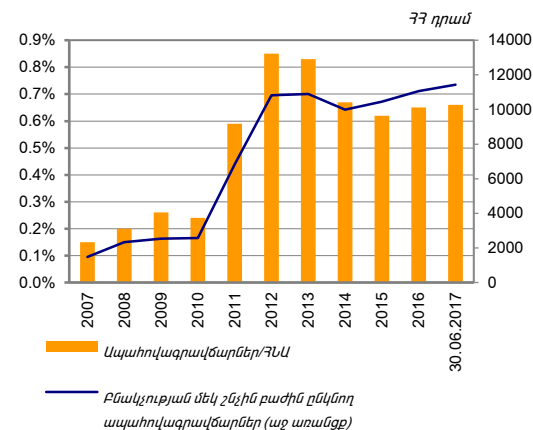
Վարկային ռիսկ

Ապահովագրական համակարգի միջոցների տեղաբաշխումը ցածր ռիսկային ակտիվներում հնարավորություն է տալիս ներդրումային ռիսկը պահելու ցածր մակարդակի վրա: Տեխնիկական պահուստներին համարժեք ակտիվները հիմնականում տեղաբաշխված են բանկային ժամկետային և ցպահանջ ավանդներում, ՀՀ պետական և ոչ պետական պարտատոմսերում:

³³ Վնասաբերության ցուցանիշը հաշվարկվել է հետևյալ բանաձևով՝ (զուտ հաշվեգրված հատուցումներ + զուտ պահանջների պահուստների փոփոխություն + կարգավորման ծախսեր)/(զուտ հաշվեգրված ապահովագրավճարներ - դադարեցված պայմանագրերի գծով հետվերադարձվող զուտ գումարներ - ՉԱՊ-ի փոփոխություն):

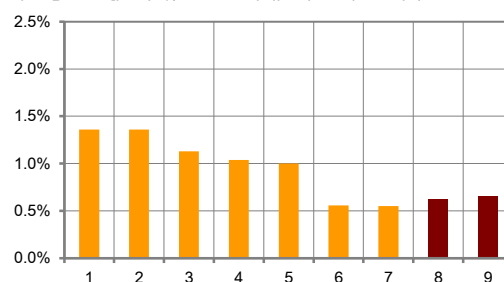
³⁴ Ծախսատարության ցուցանիշը հաշվարկվել է հետևյալ բանաձևով՝ ոչ տոկոսային ծախսեր/(զուտ հաշվեգրված ապահովագրավճարներ - դադարեցված պայմանագրերի գծով հետվերադարձվող զուտ գումարներ - ՉԱՊ-ի փոփոխություն):

ՀՀ ապահովագրական համակարգի հիմնական բնութագրիչները



Աղբյուրը՝ ՀՀ կենտրոնական բանկ:

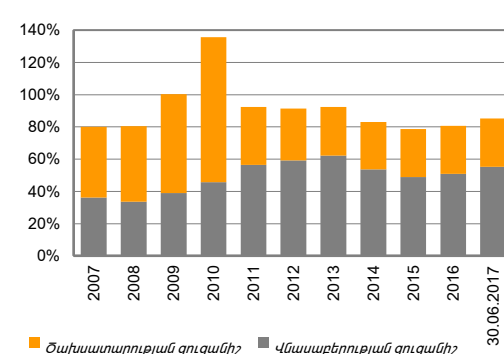
Ապահովագրավճարներ / ՀՆԱ հարաբերակցությունը Արևելյան Եվրոպայի և ԱՊՀ երկրներում (2016 թ.)



1. Ուկրաինա, 2. Թուրքիա, 3. Ռուսաստան, 4. Վրաստան, 5. Ռումինիա, 6. Դադախստան, 7. Ադրբեջան, 8. Հայաստան - 2016, 9. Հայաստան - 30.06.2017

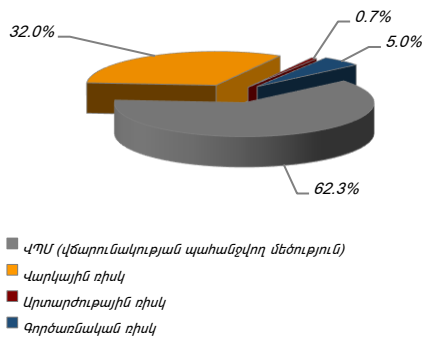
Աղբյուրը՝ ՀՀ ԿԲ, Swiss Re, Sigma No 3/2017:

Ապահովագրական համակարգի վնասաբերության և ծախսատարության ցուցանիշները



Աղբյուրը՝ ՀՀ կենտրոնական բանկ:

Ապահովագրական համակարգի կապիտալի համարժեքության ցուցանիշում հաշվարկվող ռիսկով կշռված ակտիվների և վճարունակության պահանջվող մեծության տեսակարար կշիռները 30.06.2017 թ. դրությամբ



Աղբյուրը՝ ՀՀ կենտրոնական բանկ:

Վարկային ռիսկի գնահատման սթրես-սցենարներ

30.06.2017 թ.	Դիտարկվող սթրես-սցենար	
	Ստանդարտ դասի ակտիվների 30%-ի դասակարգում հսկվող դասի	Ստանդարտ դասի ակտիվների 5%-ի դասակարգում անհուսալի դասի
Ապահովագրական համակարգի վնասի մեծությունը	0.9 մլրդ դրամ կամ համակարգի նորմատիվային կապիտալի 4.4%-ը	1.6 մլրդ դրամ կամ համակարգի նորմատիվային կապիտալի 8.1%-ը
Ապահովագրական համակարգի ընդհանուր կապիտալի համարժեքությունը սթրես-սցենարի դրսևորման դեպքում	185.0%	179.4%

Աղբյուրը՝ ՀՀ կենտրոնական բանկ:

Վարկային ռիսկի գնահատման սթրես-թեստերի արդյունքները ցույց են տալիս, որ ապահովագրական համակարգի հնարավոր կորստի մեծությունը փոքր է:

Արտարժույթային ռիսկ

Արտարժույթային ռիսկի գնահատման սթրես-թեստերի արդյունքները վկայում են, որ արտարժույթային ռիսկից ապահովագրական ընկերությունների հնարավոր կորուստները նշանակալի չեն:

Արտարժույթային ռիսկի գնահատման սթրես-սցենարներ³⁵

30.06.2017 թ.	Դիտարկվող սթրես-սցենար		
	ԱՄՆ դոլարի նկատմամբ ՀՀ դրամի յուրաքանչյուր 5%-ով արժեզրկման (արժևորման) դեպքում օգուտ (վնաս)	Եվրոյի նկատմամբ ՀՀ դրամի յուրաքանչյուր 5%-ով արժեզրկման (արժևորման) դեպքում օգուտ (վնաս)	Հնարավոր առավելագույն տասնօրյա վնասը՝ գնահատված VaR մոդելով
Ապահովագրական համակարգի օգուտը / վնասը արտարժույթի վերագնահատման դեպքում	19.9 մլն դրամ կամ համակարգի նորմատիվային կապիտալի 0.1 %-ը (-19.9 մլն)	3 հազ. դրամ (-3 հազ.)	2.4 մլն դրամ կամ համակարգի նորմատիվային կապիտալի 0.01%-ը

Աղբյուրը՝ ՀՀ կենտրոնական բանկ:

Իրացվելիության ռիսկ

Ապահովագրական համակարգի իրացվելիության ռիսկի մակարդակը ցածր է, ինչի մասին վկայում է նաև սթրես-սցենարի արձանագրած արդյունքը:

Իրացվելիության ռիսկի գնահատման սթրես-սցենար

30.06.2017 թ.	Դիտարկվող սթրես-սցենար	
	ՆՀՊՊ շուկային աճ 25%	
Ապահովագրական համակարգի ՆՀՊՊ-ի անհրաժեշտ աճ սթրես-սցենարի դրսևորման դեպքում	0.5 մլրդ դրամ կամ համակարգի նորմատիվային կապիտալի 2.6%-ը	
Ապահովագրական համակարգի իրացվելիությունը սթրես-սցենարի դրսևորման դեպքում	502.1%	

Աղբյուրը՝ ՀՀ կենտրոնական բանկ:

³⁵ Դիտարկվող սթրես-սցենարներով և VaR մոդելով (վերջինս չի համարվում սթրես-սցենար, քանի որ VaR-ի հաշվարկում հաշվի են առնվում արտարժույթների փոխարժեքների պատմական շարքերը) գնահատված կորուստների հաշվարկում կատարվում է ենթադրություն, որ 10 օրվա ընթացքում ապահովագրական համակարգի արտարժույթային ռիսկը չի փոփոխվի:

Ընդհանուր առմամբ, ապահովագրական շուկայի կշիռը ֆինանսական համակարգում շարունակում է մնալ փոքր: Ապահովագրական ընկերությունների ռիսկերը վերահսկելի շրջանակներում են և ֆինանսական կայունության տեսանկյունից խոցելի չեն:

4.4. ԱՐԺԵԹՂԹԵՐԻ ՇՈՒԿԱՅԻ ՄԱՍՆԱԿԻՑՆԵՐ³⁶

2017 թվականի հունիսի վերջի դրությամբ կարգավորվող շուկայում առուվաճառքի թույլատրվել են 17 հաշվետու թողարկողների 42 դասի արժեթղթեր. ընդ որում՝ թողարկողներից երկուսը թողարկել է ինչպես բաժնետոմսեր, այնպես էլ պարտատոմսեր:

Կիսամյակի վերջի դրությամբ՝ թողարկված բաժնետոմսերի ընդհանուր ծավալը կազմում է 46.2 մլրդ դրամ, իսկ պարտատոմսերի ծավալը՝ 48.9 մլրդ դրամ: Թողարկված բաժնետոմսերի ծավալում երեք առևտրային բանկերի մասնակցությունը կազմում է 61%, իսկ պարտատոմսերի ընդհանուր ծավալում յոթ առևտրային բանկերի մասնակցությունը՝ 71%: Թողարկված 32 պարտատոմսերից 20-ը արտարժույթային են, որոնց կշիռը կազմում է 79%:

2017 թ. հունիսի 30-ի դրությամբ 33 արժեթղթերի շուկայում գործել են ներդրումային ծառայություն մատուցող 17 բանկ և 9 ներդրումային ընկերություններ:

Տարեսկզբի համեմատ ներդրումային ընկերությունների ակտիվները և ընդհանուր կապիտալը աճել են 42.2%-ով և 10.2%-ով՝ կազմելով 59.1 մլրդ դրամ և 7.1 մլրդ դրամ: Ներդրումային ընկերությունների ընդհանուր շահույթը կազմել է 1.1 մլրդ դրամ. բոլոր ընկերություններն աշխատել են շահույթով:

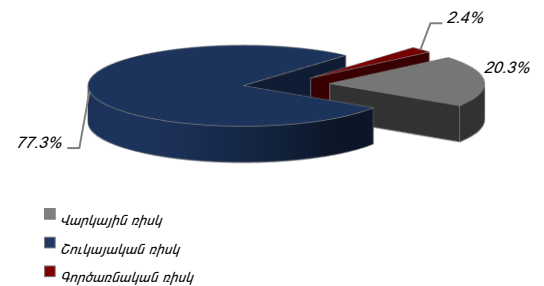
Ներդրումային ընկերությունների կապիտալի համարժեքության նորմատիվը տարեվերջի համեմատ նվազել է 10 տոկոսային կետով և հունիսի վերջին կազմել է 18.6%: Ներդրումային ընկերությունների վարկային ռիսկը կազմել է ռիսկով կշռված ակտիվների 20%-ը, շուկայական ռիսկը՝ 77%-ը, իսկ գործառնական ռիսկը՝ 2%-ը: Ներդրումային ընկերությունների շուկայական ռիսկի կառուցվածքում գերակշռել է տոկոսադրույքի ռիսկը՝ կազմելով 85.3%, արտարժույթային և բաժնային արժեթղթերի գնային ռիսկերը կազմել են համապատասխանաբար 14.0% և 0.7%: Ներդրումային ընկերությունների կապիտալի համարժեքությունը սահմանված նվազագույն մակարդակից բարձր է, և վերոնշյալ ռիսկերը գտնվում են թույլատրելի սահմաններում:

30.06.2017 թվականի դրությամբ Հայաստանի կենտրոնական դեպոզիտարիայում վարվել են թվով 2362 արժեթղթերի թողարկողների ռեեստրներ և այդ արժեթղթերի 105422 սեփականատերերի ռեեստրներ:

Ընդհանուր առմամբ՝ արժեթղթերի շուկայի մասնակիցների գործունեությունը ֆինանսական կայունության խոցելիության տեսանկյունից գնահատվում է ցածր ռիսկային:

³⁶ 33 արժեթղթերի շուկայի մասնակիցներն են արժեթղթեր թողարկողները և արժեթղթերում ներդրումներ իրականացնողները, ներդրումային ծառայություններ մատուցող անձինք, ներդրումային ֆոնդերի կառավարիչները, կենտրոնական դեպոզիտարիան և արժեթղթերի կարգավորվող շուկայի օպերատորը:

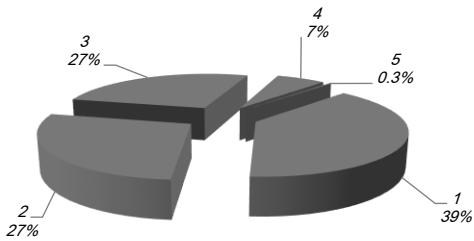
Ներդրումային ընկերությունների կապիտալի համարժեքության ցուցանիշում հաշվարկվող ակտիվների կառուցվածքը 30.06.2017 թ. դրությամբ



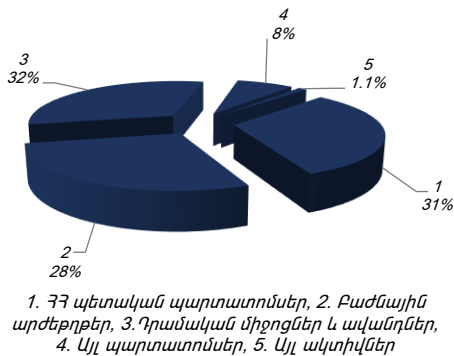
Աղբյուրը՝ 33 կենտրոնական բանկ:

4.5. ՊԱՐՏԱԴԻՐ ԿԵՆՍԱԹՈՇԱԿԱՅԻՆ ՖՈՆԴԵՐ

Կենսաթոշակային ֆոնդերի ներդրումները
31.12.2016 թ. դրությամբ



Կենսաթոշակային ֆոնդերի ներդրումները
30.06.2017 թ. դրությամբ



Աղբյուրը՝ ՀՀ կենտրոնական բանկ:

30.06.2017 թ. դրությամբ Հայաստանի Հանրապետության տարածքում պարտադիր կենսաթոշակային ֆոնդերի կառավարիչների գործունեությունը իրականացնելու լիցենզիա են ունեցել 2 ներդրումային ֆոնդի կառավարիչներ: Յուրաքանչյուրը կառավարում է 3 պարտադիր կենսաթոշակային ֆոնդ:

Պարտադիր կենսաթոշակային ֆոնդերի զուտ ակտիվների արժեքը
30.06.2017 թ. դրությամբ (Net Asset Value - NAV)

Կառավարչի անվանումը	Կենսաթոշակային ֆոնդի անվանումը	Զուտ ակտիվների արժեքը (NAV)
«Ամուռնի Ակբա Ասեթ Մենեջմենթ Արմենիա» ՓԲԸ	Հավասարակշռված ֆոնդ	1.1 մլրդ դրամ
	Պահպանողական ֆոնդ	39.6 մլրդ դրամ
	Կայուն եկամտային ֆոնդ	580 մլն դրամ
«Ցե Կվադրատ Ամպեգա Ասեթ Մենեջմենթ Արմենիա» ՍՊԸ	Հավասարակշռված ֆոնդ	431 մլն դրամ
	Պահպանողական ֆոնդ	38.4 մլրդ դրամ
	Կայուն եկամտային ֆոնդ	269 մլն դրամ

Կենսաթոշակային ֆոնդերի զուտ ակտիվների արժեքը կազմել է 80.4 մլրդ դրամ՝ կիսամյակի ընթացքում աճելով 17.2 մլրդ դրամով կամ 27.2%-ով: Զուտ ակտիվներ / ՀՆԱ հարաբերակցությունը կազմել է 1.6%՝ կիսամյակի ընթացքում աճելով 0.3 տոկոսային կետով:

2017 թ. առաջին կիսամյակի վերջին կենսաթոշակային ֆոնդերի ակտիվ մասնակիցների թիվը կազմել է 175 հազ. մարդ:

Կենսաթոշակային ֆոնդերի ներդրումների կենտրոնացվածության Հերֆինդալ-Հիրշմանի ցուցանիշը 2016 թ. համեմատ նվազել է և կազմել 0.28:

2017 թ. առաջին կիսամյակի ընթացքում ավելացել են ներդրումները դրամական միջոցներում ու ավանդներում՝ 8.8 մլրդ դրամով կամ 51.9%-ով, բաժնային արժեթղթերում՝ 5.5 մլրդ դրամով կամ 31.6%-ով, ոչ պետական պարտատոմսերում՝ 2.0 մլրդ դրամով կամ 49.0%-ով և պետական պարտատոմսերում՝ 782 մլն դրամով կամ 3.2%-ով:

Ֆոնդերի արտարժույթային ակտիվների տեսակարար կշիռը ներկայումս 34.3% կամ 27.6 մլրդ դրամ է, որի գերակշիռ մասը կամ 22.8 մլրդ դրամը կազմում են բաժնային արժեթղթերը:

Ֆոնդերի եկամտաբերությունը 2017 թվականի առաջին կիսամյակի ընթացքում (տարեկանացված) կազմել է 13.5%: 2014 թ. սկզբից մինչև 30.06.2017 թ. կուտակային եկամտաբերությունը կազմել է 33.5%:

Ֆոնդերի ակտիվների 31.4%-ը կամ 25.5 մլրդ դրամը կազմում են ներդրումները ՀՀ պետական պարտատոմսերում: ՀՀ պետական եվրոբոնդներում ներդրումները կազմում են 391.3 մլն դրամ: Ֆոնդերի ներդրում հանդիսացող պետական դրամային պարտատոմսերի միջին կշռված ժամկետայնությունը 7.4 տարի է, միջին կշռված եկամտաբերությունը՝ 10.3%:

ԱՄՓՈՓՈՒՄ

2017 թ. առաջին կիսամյակի ընթացքում տնտեսական աճի տեմպերի արագացման և արտաքին հատվածից պահանջարկի ու եկամուտների կայունացման պայմաններում բանկերը պահպանել են վարկային ընդլայնողական քաղաքականությունը: Դրամավարկային քաղաքականության թուլացման և իրացվելիության աճի պարագայում պահպանվել է վարկերի ու ավանդների տոկոսադրույքների նվազման ուղղությունը:

Վարկավորման աշխուժացմանը զուգընթաց, գրանցվել է նաև վարկային ռիսկի կայունացման միտում. չաշխատող վարկերի տեսակարար կշիռը որոշակիորեն նվազել է: Վարկավորման աճի պարագայում դիտարկվել է բանկային համակարգի կապիտալի համարժեքության և իրացվելիության փոքր-ինչ նվազում: Այնուամենայնիվ, վերջին բաղադրիչների գծով բանկային համակարգի ամփոփ ցուցանիշները բավականաչափ բարձր են նորմատիվային նվազագույն սահմանաչափերից:

Ոչ բանկ ֆինանսական հաստատությունները արձանագրել են գործունեության ծավալային ընդլայնում, իսկ նորմատիվային ցուցանիշները պահպանվել են պահանջվող միջակայքում: Ֆինանսական կայունության ամրապնդման պարագայում համակարգն արձանագրել է շահութաբերության ցուցանիշների բարելավում, ֆինանսական ռիսկերի նվազում:

5. ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ԵՆԹԱԿԱՌՈՒՅՑՆԵՐԻ ԿԱՅՈՒՆՈՒԹՅՈՒՆԸ

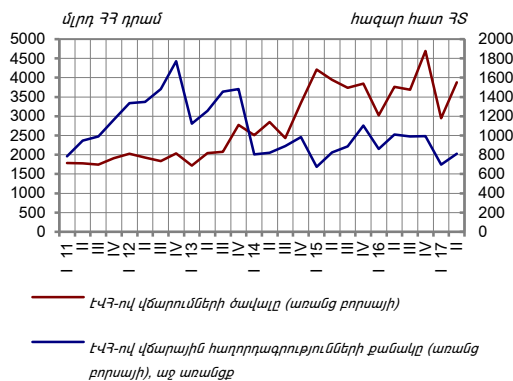
Կարևորելով վճարային համակարգերի նշանակությունը ու ազդեցությունը դրամավարկային քաղաքականության և երկրի ֆինանսական կայունության վրա՝ Կենտրոնական բանկը շարունակում է առանձնահատուկ ուշադրություն դարձնել համակարգային նշանակություն ունեցող վճարային և արժեթղթերի հաշվարկային համակարգերին ու դրանց գործունեությունը ապահովող հեռահաղորդակցման ցանցերին:

Միջբանկային հաշվարկները Հայաստանի Հանրապետության տարածքում հիմնականում (վճարումների ծավալի 99%-ից ավելին) կատարվում են Կենտրոնական բանկի համակարգերով³⁷:

5.1. ՀՀ ՄԻՋՔԱՆԿԱՅԻՆ ՎՃԱՐՈՒՄՆԵՐ ՀՀ ԿԲ ԷԼԵԿՏՐՈՆԱՅԻՆ ՎՃԱՐՈՒՄՆԵՐԻ ՀԱՄԱԿԱՐԳՈՎ

ԷՎՀ գործունեության մշտադիտարկման (մոնիթորինգ) շրջանակներում արձանագրված ցուցանիշները վկայում են, որ համակարգն անվտանգ է, և կայունության տեսակետից հիմնականորեն չեն ստեղծվում:

ԷՎՀ-ով վճարումների ծավալն ու քանակը՝ առանց բորսայական վճարումների



Աղբյուրը՝ ՀՀ կենտրոնական բանկ:

2017 թ. առաջին կիսամյակում Կենտրոնական բանկի Էլեկտրոնային վճարումների համակարգով (ԷՎՀ) կատարվել է 6825.1 մլրդ ՀՀ դրամի ավելի քան 1.5 մլն վճարում (վճարային հաղորդագրություն):

Հաշվետու ժամանակաշրջանի սկզբում գրանցված սեզոնային կտրուկ նվազումից հետո վճարումների ծավալի և քանակի աճի տեմպը վերականգնվել է: Նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատությամբ ծավալային ցուցանիշը մնացել է գրեթե նույն մակարդակում, սակայն քանակային ցուցանիշի որոշակի նվազում է գրանցվել (19.6% անկում 2016 թ. I կիսամյակի համեմատությամբ):

ԷՎՀ վճարումների ծավալում ամենամեծ մասնաբաժինը կազմում են միջբանկային վճարումները (42%): Պահպանելով մասնաբաժինը՝ միջբանկային վճարումների ընդհանուր ծավալը հաշվետու ժամանակաշրջանի ընթացքում նվազել է 17.4%-ով՝ 2016 թ. առաջին կիսամյակի համեմատությամբ: ԷՎՀ ծավալային աճի վրա նշանակալի ազդեցություն են ունեցել Կենտրոնական բանկի հետ գործառնությունները, որոնց գծով ծավալային կտրուկ աճ է գրանցվել հատկապես մայիսին (23% կիսամյակային աճ՝ 2016 թ. նույն ժամանակաշրջանի համեմատությամբ, մայիսին 2.5 անգամ աճ՝ ապրիլի համեմատությամբ): Վերջիններս հիմնականում ՀՀ ԿԲ-ի հետ դրամական միջոցների ներգրավման գործիքին առնչվող դրամական հոսքեր են, որոնք իրենց բնույթով ոչ թե վճարում, այլ իրացվելիության շարժ են:

³⁷ ՀՀ ԿԲ համակարգերով վճարումները ներառում են Էլեկտրոնային վճարումների համակարգով (այսուհետ՝ ԷՎՀ) կատարված վճարումները՝ առանց բորսայական գործառնությունների մեծության, ԿԲ դրամավարկային քաղաքականության անուղղակի գործիքներով գործարքների հետ կապված վճարումները, ԿԲ ներքին վճարումները, ինչպես նաև ԱրՔա քարտային համակարգի վերջնահաշվարկների հետ կապված վճարումները և Պետական արժեթղթերի հաշվառման ու հաշվարկների իրականացման համակարգով արժեթղթերով գործառնությունների դրամային հաշվարկների հետ կապված վճարումները (այսուհետ՝ ՊՎՀՀ): ՀՀ վճարահաշվարկային բնագավառի, այդ թվում՝ համակարգերի վերաբերյալ մանրամասն կարելի է տեղեկանալ «Վճարահաշվարկային և արժեթղթերի համակարգերը Հայաստանի Հանրապետությունում» (2010 թ.) հրապարակումից:

ԷՎԳ-ով վճարումների քանակի շարժի վրա հիմնականում ազդեցություն են թողնում միջբանկային վճարումները՝ պայմանավորված նաև նրանով, որ վերջիններիս հիմնական մասը նախաձեռնվում է հատային հաղորդագրություններով, իսկ Կենտրոնական բանկի հետ կապված գործարքների քանակը շատ քիչ է և ընդհանուր վճարումներում չնչին մաս է կազմում:

Համակարգում ռիսկայնությունը դիտարկվում է ստորև ներկայացվող ուղղություններով:

Վարկային ռիսկ

Համակարգում հաշվարկային բանկի (Կենտրոնական բանկի) վարկային ռիսկը բացակայում է, քանի որ իր թղթակցային հաշվին միջոցների անբավարարության դեպքում մասնակիցը կարող է օգտվել միջօրյա ռեպո գործիքից, որն ապահովված է ՀՀ պետական պարտատոմսերով, ՀՀ կենտրոնական բանկի պարտատոմսերով և/կամ բարձր վարկանիշ ունեցող կորպորատիվ պարտատոմսերով, իսկ ներգրավված միջոցի չափը հաշվարկվում է պարտատոմսի շուկայական արժեքով նվազեցրած սկզբնական մարժայով (haircut): Միաժամանակ, բացակայում է նաև ստացող կողմի վարկային ռիսկը, քանի որ վերջինս տեղեկանում է իրեն հասցեագրված վճարման մասին միայն վճարման վերջնական և անվերադարձելի դառնալուց հետո³⁸:

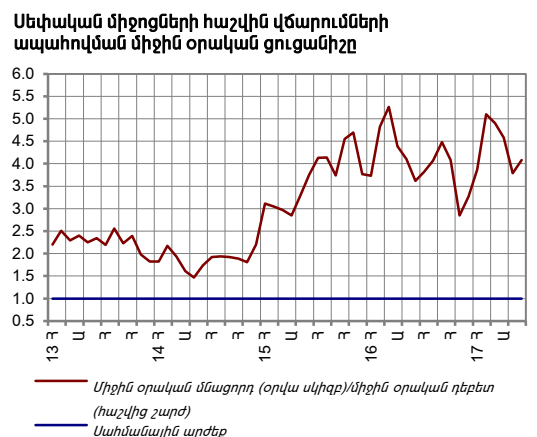
Իրացվելիության ռիսկ

Հաշվետու ժամանակահատվածում իրացվելիության ռիսկի գնահատման համար կիրառվող սեփական միջոցների հաշվին վճարումների ապահովման միջին օրական ցուցանիշը³⁹ պահպանել է նախորդ տարվա բարձր մակարդակը. կիսամյակային միջինը կազմել է 4.38, իսկ առավելագույնը դիտարկվել է փետրվարին՝ 5.1 (2016 թ. առավելագույնը գրանցվել է մարտին՝ 5.3):

Ցուցանիշի՝ ընդհանուր առմամբ բարձր մակարդակը պայմանավորված է դեռևս 2014 թ. դեկտեմբերին պարտադիր պահուստավորման նորմատիվի հետ կապված կարգավորման դաշտում կատարված փոփոխություններով, ինչի արդյունքում բանկերը ՀՀ կենտրոնական բանկում իրենց ՀՀ դրամով թղթակցային հաշիվներին պահում են մեծ ծավալի իրացվելիություն: Օրվա սկզբի իրացվելիության միջին ցուցանիշները հաշվետու ժամանակահատվածում պահպանել են նույն մակարդակը, մինչդեռ վճարումների ծավալը (հաշիվների դեբետային շարժը) նվազել է՝ որոշակի աճ գրանցելով երկրորդ եռամսյակի ընթացքում: Սեփական միջոցների հաշվին վճարումների ապահովման ցուցանիշի բարձր

ԷՎԳ-ում վարկային ռիսկը բացակայում է:

ԷՎԳ-ում իրացվելիության ռիսկի և համակարգային խնդիրների առաջացման հավանականությունը չնչին է:

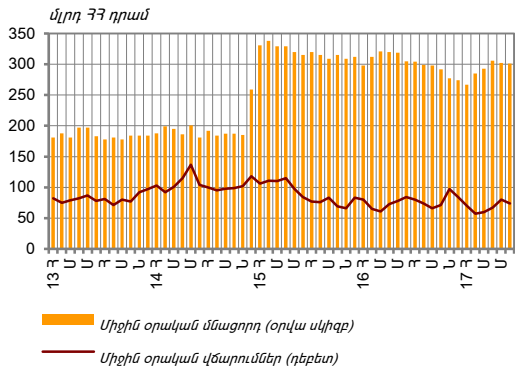


Աղբյուրը՝ ՀՀ կենտրոնական բանկ:

³⁸ Տե՛ս 2007 թ. «Ֆինանսական կայունության հաշվետվություն» և 2010 թ. «Վճարահաշվարկային և արժեթղթերի համակարգերը Հայաստանի Հանրապետությունում» հրապարակումները:

³⁹ Սեփական միջոցների հաշվին վճարումների ապահովման միջին օրական ցուցանիշի հաշվարկման հիմքում բանկերի՝ ՀՀ դրամով թղթակցային հաշիվներում օրվա սկզբին առկա իրացվելիության և հաշվով կատարված դեբետների (վճարումների) հարաբերակցությունն է: Ցուցանիշը չի ներառում բանկերի ստացումները (հանդիպակաց վճարումները), որի նպատակն է իրականացնել սթրես - իրավիճակի վերլուծություն՝ գնահատելով օրվա ընթացքում լրացուցիչ իրացվելիություն չստանալու պայմաններում բանկերի վճարումների մեթոդաբան հավանականությունը. այն է՝ որքանով կարող են բանկերն ապահովել իրենց վճարումները միայն օրվա սկզբում առկա սեփական միջոցների հաշվին: Բանկերի կողմից իրենց հաշիվների՝ կանխիկով ամրագրումները ներառված չեն հաշվարկում: Ցուցանիշը հաշվարկվում է ըստ համակարգի (բոլոր բանկերին՝ համախառն) և ըստ առանձին բանկերի. ցուցանիշները կարող են տարբերվել:

Միջին օրական վճարումների և օրվա սկզբում միջին օրական իրացվելիության համեմատական վերլուծություն (ըստ բոլոր բանկերի)

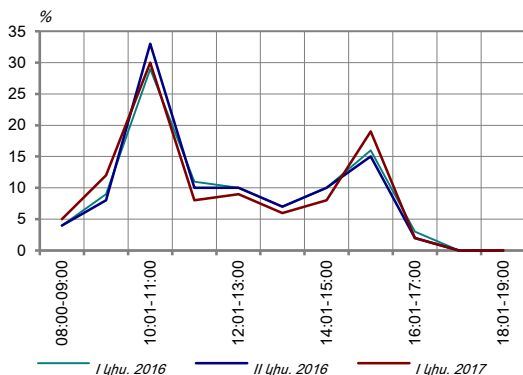


Աղբյուրը՝ ՀՀ կենտրոնական բանկ:

Ամենաբաց ծախսերը հաճախորդների պատճառով մերժումները:

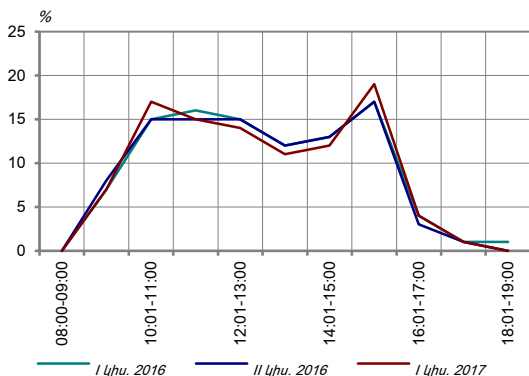
Օրվա որոշակի ժամերին առկա կուտակումները խնդիրներ չեն առաջացրել:

Միջին կիսամյակային վճարումների ծավալի ժամային բաշխումն օրվա ընթացքում



Աղբյուրը՝ ՀՀ կենտրոնական բանկ:

Միջին կիսամյակային վճարումների քանակի ժամային բաշխումն օրվա ընթացքում



Աղբյուրը՝ ՀՀ կենտրոնական բանկ:

մեծությունը դրական է անդրադառնում համակարգում իրացվելիության ռիսկի կառավարման վրա:

Վերը նշված ցուցանիշի տեսակետից իրացվելիության ռիսկը գնահատելիս անհրաժեշտ է հաշվի առնել նաև, որ ցուցանիշի հաշվարկում ընդգրկված չեն բանկերի հանդիպակաց ստացումները (հաշվին կատարվող կրեդիտները) և/կամ այլ աղբյուրներից իրացվելիության համալրմանն ուղղված միջոցները:

Իրականացվել է նաև նույն ցուցանիշի մշտադիտարկում՝ ըստ առանձին բանկերի, որի արդյունքների հիման վրա իրացվելիության ռիսկի հավանականությունը գնահատվում է նվազագույն:

Իրացվելիության ռիսկի գնահատման համար կարևոր չափանիշներ են նաև համակարգում գրանցված մերժումները և դրանց տեսակարար կշիռը համակարգով կատարվող ընդհանուր վճարումներում:

Իրացվելիության անբավարարության պատճառով մերժումների քանակն ու կշիռը ընդհանուր էՎՀ վճարումներում շարունակում են ամենա մնալ. հաշվետու ժամանակաշրջանում ծավալի 0.2%-ը, քանակի 0.002%-ը:

Վերոնշյալ մերժումները պայմանավորված են մի քանի առանձին դեպքերով և կարող են լինել մասնակիցների կողմից իրացվելիության (վճարային հոսքերի) ոչ ճիշտ կառավարման արդյունք, ինչը չի անդրադարձել համակարգի իրացվելիության վրա:

Վճարումների ժամային բաշխվածությունը

Հաշվետու ժամանակաշրջանում պիկային ժամային միջակայքում իրականացվել է օրվա վճարումների ծավալի 36%-ը (ժամը 10:00-11:00), քանակի 19%-ը (ժամը 15:00-16:00):

Համակարգում շարունակում են պահպանվել վճարումների ծավալի 2 պիկային ժամային միջակայքեր. գործառնական օրվա սկզբում՝ ժամը 10:00-11:00 (ծավալի 36%-ը) և վերջում՝ ժամը 15:00-16:00 (ծավալի 14%-ը): Քանակային բաշխման մեջ փոփոխություններ չեն գրանցվել:

Հաշվի առնելով նշված միտումները՝ համակարգի թողունակության բավարար մակարդակը, իրացվելիության և հասանելիության ցուցանիշների դրական արդյունքները, ինչպես նաև մերժումների ամենաբաց կշիռն ընդհանուր վճարումներում (տե՛ս նախորդ ենթաբաժինները), 2017 թ. առաջին կիսամյակում վճարումների անհավասարաչափ բաշխումը և օրվա որոշակի ժամերին կուտակումները խնդիրներ չեն ստեղծել, և ռիսկի առաջացման հավանականությունն ընդհանուր առմամբ գնահատվում է ցածր:

Համակարգի թողունակությունը

2017 թ. առաջին կիսամյակում համակարգում մեկ ժամվա ընթացքում վճարումների քանակը (ըստ ամիսների՝ ժամում վճարումների առավելագույն ցուցանիշները) փոքր-ինչ նվազել է. առավելագույն ժամային ցուցանիշը կազմել է 4494 վճարում/ժամ (2016 թ. պիկը՝ 5500 վճարում/ժամ), ինչը պայմանավորված է նաև վճարումների քանակի ընդհանուր նվազմամբ: Պիկային ժամը գրանցվել է մայիսին՝ ժամը 15:00-16:00 միջակայքում՝ այդ օրվա վճարումներում կազմելով քանակի 26.1%-ը, ծավալի 19.4%-ը:

Վճարումների օրական առավելագույն ցուցանիշը մնացել է գրեթե նույն մակարդակում՝ կազմելով 22087 վճարում/օր (2016 թ. պիկը՝ 27450 վճարում/օր):

Բոլոր սահմանաչափերը (Ժամում վճարումների հոսքի մեծությունը բնութագրող ցուցանիշները) նվազել են, ինչը դրականորեն է անդրադարձել համակարգի ծանրաբեռնվածության վրա:

Հաշվի առնելով, որ համակարգի գրանցած նվազագույն պոտենցիալ թողունակության ցուցանիշն ավելին է, քան 6000 վճարում/ժամը, և վերոնշյալ սահմանաչափերը նվազել են, ինչպես նաև այն, որ ժամում վճարումների քանակը նվազել է, թողունակության հետ կապված ռիսկերի առաջացման հավանականությունն ընդհանուր առմամբ գնահատվում է ցածր:

Համակարգի գործառնական հասանելիությունը

Հաշվետու ժամանակաշրջանում էլեկտրոնային վճարումների համակարգի հասանելիության վրա ազդեցություն ունեցող էական միջադեպ չի գրանցվել, որի արդյունքում ԷՎՀ գործառնական հասանելիությունը կազմել է 100%⁴⁰:

5.2. ՎԱՐԿԱՅԻՆ ՌԵԳԻՍՏՐ ԵՎ ԱՔՈԱ ՎԱՐԿԱՅԻՆ ԲՅՈՒՐՈ

2003 թվականի հունվարի 1-ից ՀՀ կենտրոնական բանկի վիճակագրության վարչության կազմում գործում է Վարկային ռեգիստրը, որի հիմնական գործառնական արդյունավետ վերահսկողության և վերլուծության իրականացման համար արժանահավատ տեղեկատվության հավաքագրումն է: Վարկային ռեգիստրում հաշվառվում են 1.5 մլն ՀՀ դրամը գերազանցող սահմանաչափ ունեցող ժամկետային և առանց գումարի սահմանափակման դասակարգված բոլոր վարկերը: 2017 թ. առաջին կիսամյակի վերջի դրությամբ Վարկային ռեգիստրի տվյալների շտեմարանում առկա ընդհանուր վարկերի թիվը կազմել է 3393377, որից 3211604-ը՝ ֆիզիկական անձանց, իսկ 181773-ը՝ իրավաբանական անձանց մասով:

Վարկային ռեգիստրում հաշվառվող վարկերի քանակը 2017 թ. առաջին կիսամյակի վերջի դրությամբ

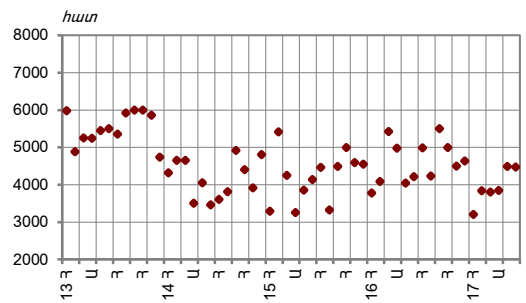
Վարկերի քանակ	Գործող	Մարված	Ընդամենը
Ըստ ֆիզիկական անձանց	707593	2504011	3211604
Ըստ իրավաբանական անձանց	17645	164128	181773
Ընդամենը	725238	2668139	3393377

Նախորդ տարվա առաջին կիսամյակի համեմատությամբ Վարկային ռեգիստրում հաշվառվող վարկերի թիվն ավելացել է 559767-ով: Նախորդ տարվա առաջին կիսամյակում Վարկային ռեգիստրը հավաքագրել է տեղեկատվություն 139867, իսկ այս տարվա առաջին կիսամյակում՝ 186584 վարկերի վերաբերյալ:

⁴⁰ ԷՎՀ մասնակցության պայմանագրով համակարգի գործառնական հասանելիության մակարդակը սահմանված է տարեկան առնվազն 98.0%:

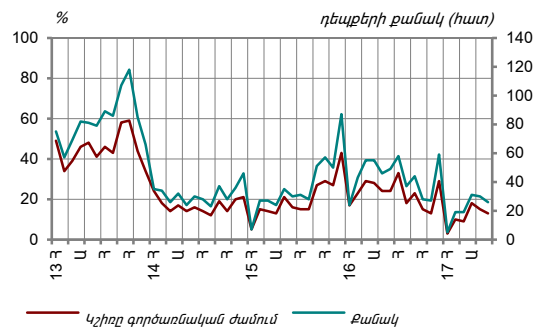
Հաշվետու ժամանակաշրջանում աճել են ժամում վճարումները, սակայն թողունակության հետ կապված ռիսկերի առաջացման հավանականությունն ընդհանուր առմամբ գնահատվում է ցածր:

Վճարում/ժամ առավելագույն քանակը՝ ըստ ամիսների



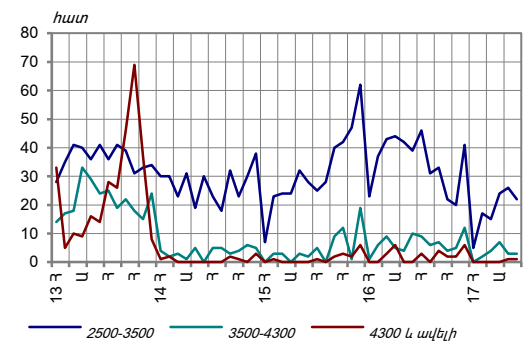
Աղբյուրը՝ ՀՀ կենտրոնական բանկ:

2500 և ավելի վճարում/ժամ ցուցանիշի դիմամիկան և կշիռը տվյալ ամսվա ընդհանուր գործառնական ժամում



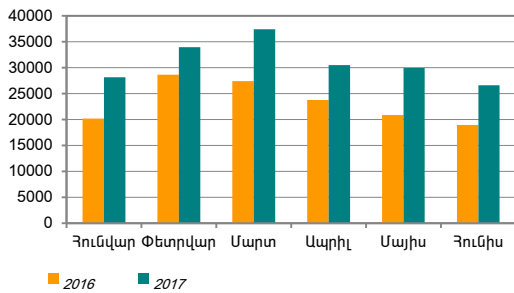
Աղբյուրը՝ ՀՀ կենտրոնական բանկ:

Ժամում 2500, 3500 և 4300 սահմանաչափերը գերազանցող վճարումները



Աղբյուրը՝ ՀՀ կենտրոնական բանկ:

Վարկային ռեզիստորին 2016-2017 թթ. առաջին կիսամյակների ընթացքում տրամադրված վարկերի քանակը



Աղբյուրը՝ ՀՀ կենտրոնական բանկ:

Կատարվել են Վարկային ռեզիստորի գործունեության մեթոդական և ծրագրային մի շարք փոփոխություններ: Մասնավորապես՝ 01.01.2014 թ. հունվարի 1-ից սկսած, Վարկային ռեզիստորը դադարեցրել է բանկերին և վարկային կազմակերպություններին հաճախորդների վարկարժանության գնահատման և գործող վարկերի գծով ընթացիկ մշտադիտարկում իրականացնելու նպատակով կատարվող հարցումների տրամադրումը, իսկ իրավաբանական և ֆիզիկական անձինք կարող են իրենց վարկային պատմության մասին տեղեկատվություն ստանալ տարին մեկ անգամ անվճար:

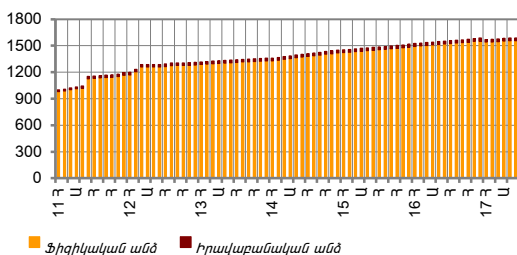
2017 թ. սեպտեմբերի 2-ից գործարկվում է Վարկային ռեզիստորի նոր ծրագրային համակարգը, որի ներդրման շնորհիվ Վարկային ռեզիստորին և ԱՔՌԱ վարկային բյուրոյին տրամադրվող տեղեկատվությունը բանկերը և վարկային կազմակերպությունները կարող են ներկայացնել մեկ միասնական հաշվետվական ձևաչափով, ինչը զգալիորեն կթեթևացնի վերջիններիս ծանրաբեռնվածությունը:

Նոր ծրագրային համակարգում մշակվել են ֆիզիկական և իրավաբանական անձանց նույնականացման նոր մոտեցումներ, ինչպես նաև վերանայվել է Վարկային ռեզիստոր ներկայացվող տեղեկատվության սահմանափակումը, այսինքն՝ բանկերը և վարկային կազմակերպությունները տրամադրում են տեղեկատվություն իրենց ամբողջ վարկային պորտֆելի վերաբերյալ:

Կատարված փոփոխությունների արդյունքում վարկային ռեզիստորի տեղեկատվությունն արդյունավետ կերպով կօգտագործվի վերլուծական և վերահսկողական նպատակներով:

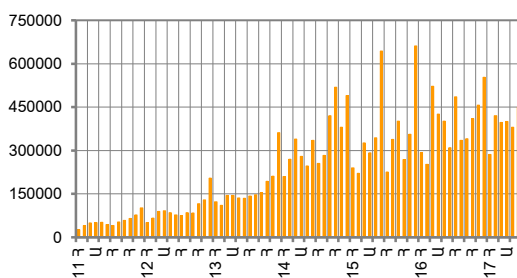
ԱՔՌԱ վարկային բյուրո

ԱՔՌԱ-ի տվյալների բազայում գրանցված վարկառուների թիվը (հազար)



Աղբյուրը՝ ԱՔՌԱ վարկային բյուրո:

ԱՔՌԱ վարկային բյուրոյի կողմից տրամադրված զեկույցների քանակը



Աղբյուրը՝ ԱՔՌԱ վարկային բյուրո:

ԱՔՌԱ վարկային բյուրոյի տվյալների շտեմարանում գրանցված հաճախորդների թիվը 2017 թ. առաջին կիսամյակում, 2016 թ. դեկտեմբերի համեմատությամբ, ավելացել է 0.1%-ով և հունիսի 30-ի դրությամբ կազմել է 1589769. 98%-ը ֆիզիկական անձինք են:

Տվյալների շտեմարանում առկա վարկերի քանակը 2017 թ., հունիսին 2016 թ. դեկտեմբերի համեմատությամբ, ավելացել է 6.6%-ով և հունիսի 30-ի դրությամբ կազմել 14001802:

Յուրաքանչյուր ֆիզիկական կամ իրավաբանական անձ կարող է վարկային բյուրոյից տեղեկատվություն ստանալ իր վարկային պատմության վերաբերյալ: 2016 թ-ից ԱՔՌԱ վարկային բյուրոյի և «Հայփոստ» ՓԲ ընկերության հետ համագործակցության շնորհիվ ֆիզիկական կամ իրավաբանական անձը հնարավորություն ունի պատվիրելու և ստանալու իր վարկային զեկույցը՝ ներկայացնելով հայտ ՀՀ տարածքում գործող «Հայփոստի» ցանկացած բաժանմունքում: Ֆիզիկական անձ հանդիսացող քաղաքացիները կարող են ծանոթանալ իրենց վարկային պատմությանը նաև առցանց եղանակով՝ գրանցվելով «ԻՄ ԱՔՌԱ» անձնական գրասենյակում:

Իր հաճախորդի, գործընկերոջ վարկային պատմության վերաբերյալ տեղեկատվություն ստանալու համար վարկատու (բանկ, վարկային կազմակերպություն) կամ հետաձգված (ապառիկ) վճարումներով գործարքներ իրականացնող կազմակերպությունները (այդ թվում՝ հեռահաղորդակցության ծառայություններ մատուցող)

պետք է ԱՔՈԱ վարկային բյուրոյի հետ կնքեն ծառայությունների մատուցման պայմանագիր և ստանան վարկային տեղեկատվության սուբյեկտի գրավոր համաձայնությունը:

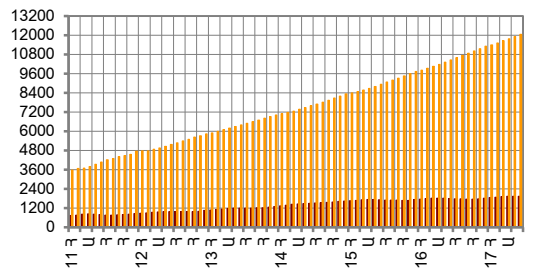
2017 թ. վարկային բյուրոն, ընդլայնելով գործընկերների շրջանակը, տեղեկատվություն է ստանում «Առաջին ֆակտորինգային ընկերություն» ՈւՎԿ ՓԲ և «Էքսպորտ Ֆայնենս» ՈւՎԿ ՓԲ ընկերություններից:

Վարկային բյուրոն վարկային զեկույցներ սկսել է տրամադրել 2007 թվականի ապրիլից: 2017 թ. առաջին կիսամյակում դրանց թիվը 2016 թ. նույն ժամանակահատվածի համեմատությամբ ավելացել է 6.0%-ով:

2016 թ. ընթացքում ԱՔՈԱ վարկային բյուրոյի և Fair Isaac Corporation ընկերության ռազմավարական համագործակցության շրջանակներում ներդրվել է FICO սքոր համակարգը:

Վարկային բյուրոյի տնօրինած տեղեկատվությունը պահպանելու և այլ անձանց կողմից անօրինական օգտագործումը բացառելու նպատակով մշակվել է տվյալների բազայի պահպանման բազմաստիճան կողավորված համակարգ: Համակարգում գրանցվում են բոլոր գործողությունները, կիրառվում է համակարգի մշտադիտարկում՝ կասկածելի և չարտոնված գործողությունները բացառելու, կանխելու համար:

ԱՔՈԱ-ի տվյալների բազայում գրանցված վարկերի քանակը (հազար)



■ ԱՔՈԱ-ի տվյալների բազայում գրանցված վարկեր

■ ԱՔՈԱ-ի տվյալների բազայում մարված վարկեր

Աղբյուրը՝ ԱՔՈԱ վարկային բյուրո:

ԱՍՓՈՓՈՒՄ

Մշտադիտարկման արդյունքները վկայում են, որ Էլեկտրոնային վճարումների համակարգում վարկային և իրացվելիության ռիսկերը նվազագույնի են հասցված, համակարգի թողունակության մակարդակը բավարար է և ապահովում է օրվա ընթացքում վճարումների անընդհատությունը: Համակարգում գործառնական նշանակալի ռիսկեր չեն գրանցվել՝ համակարգի հասանելիությունը պահելով միջազգայնորեն ընդունելի մակարդակի վրա: Ընդհանուր առմամբ, ԷՎՀ գործունեությունը զնահատվում է բավարար. ֆինանսական կայունության տեսակետից վճարահաշվարկային բնագավառում զարգացումները կառավարելի շրջանակում են և խոցելի ռիսկեր չեն առաջացնում:

ԳԾԱՊԱՏԿԵՐՆԵՐ

Տնտեսական աճի ցուցանիշներն ըստ տարածաշրջանների	8
Գնաճը մի շարք երկրներում	9
Համաշխարհային առևտրի տարեկան տոկոսային աճը	10
Նավթի («բրենթ» տեսակի) գները	10
Պղնձի գները	10
Մոլիբդենի գները	11
Հացահատիկի գները	11
Ոսկու գները	11
10 տարի ժամկետայնությամբ պետական պարտատոմսերի եկամտաբերությունը	13
Կենտրոնական բանկերի տոկոսադրույքների քաղաքականությունը	13
Միջբանկային տոկոսադրույքները	14
ԱՄՆ դոլարի նկատմամբ ռուսական ռուբլու և եվրոյի փոխարժեքների դինամիկան	14
Իրական ՀՆԱ-ի և տնտեսության հիմնական ճյուղերի աճը	16
ՀՆԱ ծախսային բաղադրիչները	16
Պետական բյուջեի հիմնական ցուցանիշները	17
Տնտեսության հիմնական ճյուղերի վարկավորման աճը	17
Վճարային հաշվեկշռի հիմնական ցուցանիշները	18
ՀՀ արտահանումն ըստ ապրանքախմբերի	18
ՀՀ ներմուծումն ըստ ապրանքախմբերի	18
Հայաստանի արտաքին առևտրի բաշխվածությունն ըստ երկրների	19
Միջին անվանական աշխատավարձ և գործազրկության մակարդակ	19
Ջուտ մասնավոր տրանսֆերտներ և սեզոնային աշխատողների վարձատրություն	20
Ապագա պայմանների ինդեքսը և դրա բաղադրատարրերը	20
Տնային տնտեսությունների պարտավորությունների կառուցվածքը	20
Տնային տնտեսությունների պարտքի և եկամուտների ցուցանիշներ	21
ՀՀ առևտրային բանկերի և վարկային կազմակերպությունների սպառողական վարկային պորտֆելի կառուցվածքը	21
Բանկերի և վարկային կազմակերպությունների հիփոթեքային և սպառողական վարկային պորտֆելը	21
Տնային տնտեսություններին տրամադրված վարկերի տոկոսադրույքներ	21
Բնակարանների միջին գների ինդեքսը երևանում	22
Անշարժ գույքի առուվաճառքի քանակը	22
Բանկերում շահագործումից դուրս, վաճառքի համար պահվող և գրավ համարվող անշարժ գույքի ծավալները	22
Անշարժ գույքի շուկայի վարկավորման ծավալը	23
ՀՀ ԿԲ-ի հետ և միջբանկային ռեպո գործառնությունների ամսական ծավալները և տոկոսադրույքների մակարդակները	25
ՀՀ պետական պարտատոմսերի եկամտաբերության կորեր	25
6 ամիս և 10 տարի ժամկետայնությամբ պարտատոմսերի սպրեդ	25
Պետական գանձապետական կարճաժամկետ պարտատոմսերի տեղաբաշխման ծավալները և միջին կշռված եկամտաբերությունները	26
Ներդրումային ծառայություններ մատուցող անձանց կողմից իրականացված արժեթղթերի առուվաճառքի գործառնությունները	26
Արժեթղթերի կարգավորվող շուկայում իրականացված արժեթղթերի առուվաճառքի և ռեպո գործառնությունները ..	26
ՊՊ առուվաճառքի գործառնությունների և ՊՊ գործառնությունների ծավալ/շրջանառությունում առկա ՊՊ ծավալ հարաբերակցությունը	27
Ներդրումային ծառայություններ մատուցող անձանց կողմից իրականացված ռեպո գործառնությունները	27
ՀՀ արժութային շուկայում իրականացված գործառնությունների ծավալները և փոխարժեքները	27
Փոխարժեքները ՀՀ արժութային շուկայում	28
Ֆինանսական համակարգի ակտիվների կառուցվածքն ըստ ֆինանսական հաստատությունների	30
Ֆինանսական համակարգի հատվածների ակտիվների աճի տեմպերը	30
Բանկային համակարգի կայունության քարտեզ	30
Բանկային միջնորդության մակարդակը	31

4 խոշորագույն բանկերի ակտիվների, պարտավորությունների և ընդհանուր կապիտալի տեսակարար կշիռները ՀՀ բանկային համակարգում	31
Օտարերկրյա ներդրողների մասնակցությունը ՀՀ բանկային համակարգի կապիտալում	31
Առևտրային բանկերի կապիտալի համարժեքության ցուցանիշում հաշվարկվող ռիսկով կշռված ակտիվների կառուցվածքը	32
Ըստ տնտեսության ծյուղերի վարկերում չաշխատող վարկերի տեսակարար կշռի փոփոխությունը	32
Բանկային համակարգի կողմից տնտեսությանը տրամադրված վարկերի ծավալները	32
Ռեզիդենտներին տրամադրված վարկերի կառուցվածքն ըստ տնտեսության ծյուղերի	33
Խոշոր փոխառումներին տրամադրված վարկային ներդրումների հարաբերությունը ընդհանուր վարկային ներդրումներին	33
Վարկերի կորուստների դիմամիկ աճի դեպքում ընդհանուր կապիտալի համարժեքության նորմատիվը խախտող բանկերի քանակը	33
ՀՀ առևտրային բանկերի իրացվելիության նորմատիվների փաստացի և նորմատիվային մեծությունների շարժը	34
Բանկային համակարգի կարծաժամկետ ակտիվների հարաբերությունը պարտավորություններին՝ ըստ մարմանը մնացած ժամկետայնությունների	34
Բանկային համակարգի խոշոր պարտավորությունների և ընդհանուր պարտավորությունների հարաբերությունը ...	34
Բանկային համակարգի վարկերի և ֆինանսավորման ավանդային աղբյուրների կառուցվածքը	35
Ֆիզիկական անձանց ցապահանք և ժամկետային ավանդների արտահոսքի դեպքում իրացվելիության նորմատիվները խախտող առևտրային բանկերի քանակը	35
Բանկային համակարգի՝ արտարժույթի առուվաճառքից և վերագնահատումից ստացված զուտ եկամուտները	35
Իրավաբանական և ֆիզիկական անձանց տրամադրված վարկերի տոկոսադրույքները	36
Իրավաբանական և ֆիզիկական անձանց ավանդների տոկոսադրույքները	36
Ընդհանուր ակտիվներում շահույթ/վնասով վերաչափվող իրական արժեքով հաշվառվող և վաճառքի համար մատչելի ֆինանսական ակտիվների տեսակարար կշիռը	37
Նորմատիվային ընդհանուր կապիտալի կառուցվածքը	38
Առևտրային բանկերի ընդհանուր կապիտալի համարժեքություն – Waterfall	38
Բանկային համակարգի եկամուտները և ծախսերը	38
Բանկային համակարգի շահութաբերության ցուցանիշները	39
Վարկային կազմակերպությունների կողմից ռեզիդենտներին տրամադրված վարկերի մնացորդն ըստ տնտեսության ծյուղերի	39
Ապահովագրական համակարգի ակտիվների կառուցվածքը 30.06.2017 թ. դրությամբ	40
ՀՀ ապահովագրական համակարգի հիմնական բնութագրիչները	41
Ապահովագրավճարներ/ՀՆԱ հարաբերակցությունը Արևելյան Եվրոպայի և ԱՊՀ երկրներում (2016 թ.)	41
Ապահովագրական համակարգի վնասաբերության և ծախսատարության ցուցանիշները	41
Ապահովագրական համակարգի կապիտալի համարժեքության ցուցանիշում հաշվարկվող ռիսկով կշռված ակտիվների և վճարունակության պահանջվող մեծության տեսակարար կշիռները 30.06.2017 թ. դրությամբ	42
Ներդրումային ընկերությունների կապիտալի համարժեքության ցուցանիշում հաշվարկվող ակտիվների կառուցվածքը 30.06.2017 թ. դրությամբ	43
Կենսաթոշակային ֆոնդերի ներդրումները	44
ԷՎՀ-ով վճարումների ծավալն ու քանակը՝ առանց բորսայական վճարումների	46
Սեփական միջոցների հաշվին վճարումների ապահովման միջին օրական ցուցանիշը	47
Միջին օրական վճարումների և օրվա սկզբում միջին օրական իրացվելիության համեմատական վերլուծություն	48
Միջին կիսամյակային վճարումների ծավալի ժամային բաշխումն օրվա ընթացքում	48
Միջին կիսամյակային վճարումների քանակի ժամային բաշխումն օրվա ընթացքում	48
Վճարում/ժամ առավելագույն քանակը	49
2500 և ավելի վճարում/ժամ ցուցանիշի դիմամիկան և կշիռը տվյալ ամսվա ընդհանուր գործառնական ժամում	49
Ժամում 2500, 3500 և 4300 սահմանաչափերը գերազանցող վճարումները	49
Վարկային ռեզիստորին 2016-2017 թթ. առաջին կիսամյակների ընթացքում տրամադրված վարկերի քանակը	50
ԱՔՈԱ-ի տվյալների բազայում գրանցված վարկառուների թիվը	50
ԱՔՈԱ վարկային բյուրոյի կողմից տրամադրված գեկույցների քանակը	50
ԱՔՈԱ-ի տվյալների բազայում գրանցված վարկերի քանակը	51

ԱՂՅՈՒՍԱԿՆԵՐ

2015- 2017 թթ. համաշխարհային տնտեսական աճի գնահատման վերանայումները ԱՄՆ կողմից	9
Բնակելի շենքերի գործարկումն ըստ ֆինանսավորման աղբյուրների	23
Պետական պարտատոմսերի ինդեքսների բնութագրիչ ցուցանիշները 2017 թ. առաջին կիսամյակում	26
Բաժնետոմսեր թողարկողների առաջատար եռյակի և հնգյակի կենտրոնացվածությունը 2012-2017 թթ.՝ ըստ կապիտալացման մակարդակի	28
Կենտրոնացվածության Չերֆինդալ-Հիրշմանի ինդեքս	31
Վարկային ռիսկի գնահատման սթրես-սցենարներ	32
Չետհաշվեկշռային պայմանական պարտավորություններից բխող վարկային ռիսկի գնահատման սթրես-սցենար ...	33
Իրացվելիության ռիսկի գնահատման սթրես-սցենարներ	34
Չետհաշվեկշռային պայմանական պարտավորություններից բխող իրացվելիության ռիսկի գնահատման սթրես-սցենար	35
Արտարժույթային ռիսկի գնահատման սթրես-սցենարներ	36
Տոկոսադրույքի ռիսկի գնահատման սթրես-սցենարներ	36
Անշարժ գույքի գների փոփոխության սթրես-սցենարներ	37
Վարկային կազմակերպությունների ակտիվների, պարտավորությունների, կապիտալի և շահույթի մեծությունները .	39
Վարկային ռիսկի գնահատման սթրես-սցենարներ	40
Վճարունակության գնահատման սթրես-սցենար	41
Վարկային ռիսկի գնահատման սթրես-սցենարներ	42
Արտարժույթային ռիսկի գնահատման սթրես-սցենարներ	42
Իրացվելիության ռիսկի գնահատման սթրես-սցենար	42
Պարտադիր կենսաթոշակային ֆոնդերի զուտ ակտիվների արժեքը 30.06.2017 թ. դրությամբ	44
Վարկային ռեզիստորում հաշվառվող վարկերի քանակը 2017 թ. առաջին կիսամյակի վերջի դրությամբ	49

ՏԵՐՄԻՆՆԵՐԻ ԲԱՌԱՐԱՆ

<i>Տնտեսական աճ</i>	Տնտեսության կողմից որոշակի ժամանակահատվածում արտադրվող ապրանքների և ծառայությունների ծավալի աճ:
<i>Գնաճ</i>	Ապրանքների և ծառայությունների գների ընդհանուր մակարդակի աճ:
<i>Սպառողական գների ինդեքս</i>	Անփոփոխ քանակությամբ և որակական հատկանիշներով, հաստատուն սպառողական զանբյուրի շուկայական գներով զուտ արժեքի (գնի) փոփոխության ցուցանիշ, որը հաշվարկվում է ամբողջ բնակչության համար:
<i>Վճարային հաշվեկշիռ</i>	Վիճակագրական հաշվետվություն, որում համակարգված արտացոլվում են ամփոփ տվյալներ հաշվետու ժամանակահատվածում (եռամսյակ, տարի) այլ երկրների ու միջազգային կազմակերպությունների հետ ՀՀ (ռեզիդենտների և ոչ ռեզիդենտների միջև) արտաքին տնտեսական գործառնությունների վերաբերյալ:
<i>Արտաքին առևտուր</i>	Արտահանում՝ Հայաստանի տնտեսական տարածքից ապրանքների դուրսբերում այլ երկրներ՝ ազատ շրջանառության համար, իսկ ներմուծում՝ այլ երկրներից ապրանքների ներկրում Հայաստանի տնտեսական տարածք՝ ազատ շրջանառության համար:
<i>Համախառն արտաքին պարտք</i>	Ժամանակի ցանկացած պահին ընթացիկ և ոչնչով չպայմանավորված պարտավորությունների փաստացի չվճարված գումար, որը պահանջում է հիմնական պարտքի և (կամ) տոկոսների վճարումներ հետագայում՝ ժամանակի որևէ պահին, և իրենից ներկայացնում է ռեզիդենտների պարտավորությունները ոչ ռեզիդենտների նկատմամբ:
<i>Վարկային ռիսկ</i>	Ռիսկ, որ բանկի վարկառու կամ այլ պարտապանը կխախտի բանկի հետ կնքած պայմանագրի պայմանները կամ չի գործի այդ պայմանագրի պայմաններին համապատասխան, ինչը բացասաբար կազդի բանկի շահույթի և (կամ) կապիտալի վրա:
<i>Իրացվելիության ռիսկ</i>	Ռիսկ, որ բանկը ի վիճակի չի լինի ճիշտ ժամանակին բավարարելու իր պարտատերերի պահանջները՝ առանց լրացուցիչ կորուստներ կրելու, ինչը բացասաբար կազդի բանկի շահույթի և (կամ) կապիտալի վրա:
<i>Արտարժույթային ռիսկ</i>	Ռիսկ, որ շուկայում արտարժույթի փոխարժեքի փոփոխությունը բացասաբար կազդի բանկի շահույթի և (կամ) կապիտալի վրա:
<i>Տոկոսադրույթի ռիսկ</i>	Ռիսկ, որ շուկայում տոկոսադրույթի տատանումները բացասաբար կազդեն բանկի շահույթի և (կամ) կապիտալի վրա:
<i>Գնային ռիսկ</i>	Ռիսկ, որ շուկայում արժեթղթերի և բանկի հաշվեկշռում առկա նման այլ ֆինանսական գործիքների գների փոփոխությունը բացասաբար կազդի բանկի շահույթի և (կամ) կապիտալի վրա:
<i>Ստանդարտ ակտիվ</i>	Ակտիվ, որը սպասարկվում է պայմանագրի համաձայն և խնդրահարույց չէ:
<i>Հսկվող ակտիվ</i>	Ակտիվ, որը սպասարկվում է սկզբնական պայմանագրի համաձայն, սակայն ի հայտ են գալիս այնպիսի պայմաններ, որի պարագայում կարող է վտանգվել ակտիվը սպասարկելու փոխառուի բավարար ունակությունը:
<i>Ոչ ստանդարտ ակտիվ</i>	Ակտիվ, որի գծով պայմանագրային պարտավորությունները չեն կատարվում՝ կապված փոխառուի ֆինանսական վատ դրության կամ պարտքը մարելու նրա անկարողության հետ:
<i>Կասկածելի ակտիվ</i>	Ակտիվ, որի գծով պայմանագրային պարտավորությունները չեն կատարվում, այն առավել խնդրահարույց է, ինչի պատճառով վերջինիս հավաքագրումը տվյալ պահին դառնում է չափազանց դժվար կամ անհնար:
<i>Անհուսալի ակտիվ</i>	Անհավաքագրելի և ամբողջությամբ արժեզրկված ակտիվ, որի՝ հաշվեկշռում որպես ակտիվ հաշվառումը այլևս նպատակահարմար չէ:
<i>Չաշխատող ակտիվ</i>	Ակտիվ, որը բանկի կողմից դասակարգվել է որպես հսկվող կամ ոչ ստանդարտ, կամ կասկածելի, կամ անհուսալի:
<i>Խոշոր փոխառու</i>	Անձ, որի գծով ռիսկը գերազանցում է բանկի ընդհանուր կապիտալի 5 տոկոսը:
<i>Խոշոր պարտավորություն</i>	Պարտավորություն, որը առանձին վերցրած կազմում է բանկի ընդհանուր պարտավորությունների 5 և ավելի տոկոսը՝ առանց հաշվի առնելու փոխկապվածությունը:

<i>Ըստ ակտիվների շահութաբերություն (ROA)</i>	Տարեկան զուտ շահույթի և տարեսկզբից միջին տարեկան ընդհանուր ակտիվների հարաբերակցության ցուցանիշ:
<i>Ըստ կապիտալի շահութաբերություն (ROE)</i>	Տարեկան զուտ շահույթի և տարեսկզբից միջին տարեկան ընդհանուր կապիտալի հարաբերակցության ցուցանիշ:
<i>Ընդհանուր իրացվելիություն</i>	Բարձր իրացվելի ակտիվների և ընդհանուր ակտիվների հարաբերակցության ցուցանիշ:
<i>Ընթացիկ իրացվելիություն</i>	Բարձր իրացվելի ակտիվների և ցպահանջ պարտավորությունների հարաբերակցության ցուցանիշ:
<i>Նորմատիվային ընդհանուր կապիտալ</i>	«Ֆինանսական վիճակի մասին» հաշվետվությունում արտացոլվող ընդհանուր կապիտալի և բանկային գործունեությունը կարգավորող Կանոնակարգ 2-ով նախատեսված նվազեցումների տարբերություն:
<i>Կապիտալի համարժեքություն</i>	Ընդհանուր նորմատիվային կապիտալի և ռիսկով կշռված ակտիվների հարաբերակցության ցուցանիշ:
<i>Լևերիջ</i>	Ընդհանուր ակտիվների և ընդհանուր կապիտալի հարաբերակցության ցուցանիշ:
<i>Հետհաշվեկշռային պայմանական ակտիվ</i>	Ակտիվ, որը հաշվառվում է բանկի հետհաշվեկշռում: Հետհաշվեկշռային պայմանական ակտիվների մեջ են ներառվում վարկային գծերի, վարկային քարտերի և օվերդրաֆտների չօգտագործված մասը, ակրեդիտիվները, տրամադրված երաշխիքները և երաշխավորությունները:
<i>Զուտ մասհանումներ</i>	Ակտիվների հնարավոր կորուստների պահուստին կատարված հատկացումների և վերադարձների տարբերություն:
<i>Արտարժույթային զուտ դիրք</i>	Արտարժույթով, ինչպես նաև արտարժույթային ռիսկ պարունակող դրամային ակտիվների և պարտավորությունների տարբերություն:
<i>Համախառն արտարժույթային դիրք</i>	Հաշվարկվում է որպես տարբեր արտարժույթների դիրքերի բացարձակ մեծությունների հանրագումար:
<i>Հերֆինդալ-Հիրշմանի ինդեքս</i>	Շուկայական մասնաբաժինների քառակուսիների հանրագումարը: Ցուցանիշը ընդունում է արժեքներ 0 – 1 միջակայքում և բնութագրում շուկայի կենտրոնացվածությունը. 0-ին մոտ արժեքները բնութագրում են կենտրոնացվածության ցածր աստիճան:
<i>Կապիտալի տնտեսական արժեք</i>	Ընդհանուր ակտիվների ներկա արժեքի և ընդհանուր պարտավորությունների ներկա արժեքի տարբերություն:
<i>Սպրեդ</i>	Վարկերի և ավանդների տոկոսադրույքների տարբերություն:

ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ՀԱՊԱՎՈՒՄՆԵՐ

ԱՅՅՄՅ	Արժեթղթերի հաշվառման և հաշվարկային միասնական համակարգ
ԱՅԸ	Ազգային հիփոթեքային ընկերություն
ԱՄՀ	Արժույթի միջազգային հիմնադրամ
ԱՄՆ	Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներ
ԱՊՀ	Անկախ պետությունների համագործակցություն
ԱՎԾ	Ազգային վիճակագրական ծառայություն
ԴՊՀ	Դաշնային պահուստային համակարգ
ԵԿԲ	Եվրոպական կենտրոնական բանկ
ԷՎՀ	Էլեկտրոնային վճարումների համակարգ
ՀԱՏԵ	Համախառն ազգային տնօրինվող եկամուտ
ՀԿԴ	Հայաստանի կենտրոնական դեպոզիտարիա
ՀՀ ԿԲ	Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկ
ՀՆԱ	Համախառն ներքին արդյունք
ՆԶՊՊ	Ներկայացված, սակայն դեռևս չկարգավորված պահանջների պահուստ
ԶԱՊ	Զվաստակված ապահովագրավճարների պահուստ
ՊԱՀՀՀ	Պետական արժեթղթերի հաշվառման և հաշվարկների իրականացման համակարգ
ՊԿՊ	Պետական կարճաժամկետ պարտատոմսեր
ՊՊ	Պետական պարտատոմսեր
ՌԴ	Ռուսաստանի Դաշնություն
ՍՊԸ	Սահմանափակ պատասխանատվությամբ ընկերություն
ՓԲԸ	Փակ բաժնետիրական ընկերություն
ՖՀՄՍ	Ֆինանսական հաշվետվությունների միջազգային ստանդարտներ